Різдвяне число — 32 сторінки.

Ч. 5 (14.837). Львів, четвер 6. січня 1938. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Легіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно (з книжкою) . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . . 30.00 „
Річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 35 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

ЗМІСТ:

П. КАРМАНСЬКИЙ.

ВЖЕ ЗІРКА СВІТОВІ ВІСТИТЬ...

ВЖЕ ЗІРКА СВІТОВІ ВІСТИТЬ:
„РАЖДАЄТЬСЯ ХРИСТОС!"
І ВІРИТЬСЯ: ЩЕ ДЕНЬ, ЩЕ МИТЬ —
І ЗАЦВИТЕ ЛОТОС.

ПІД ГОМІН РАДІСНИХ ПІСЕНЬ
ВОСКРЕСНЕ ДАВНІЙ МІТ,
І ПРИЙДЕ ДОВГОЖДАНИЙ ДЕНЬ —
ЛЮБОВ ОБНОВИТЬ СВІТ.

ВЖЕ ЧУТИ ЛЕДВОЧУТНИЙ ШУМ
ВІД ХЕРУВИМСЬКИХ КРИЛ,
І РОЗВІВАЄТЬСЯ НАШ СУМ,
ЯК ВІТРОМ ЗДУТИЙ ПИЛ.

„ТЕБЕ, О ГОСПОДИ, ПОЄМ!" —
ЛУНАЄ ЗВІДУСІЛЬ.
І МРІЄМО ПРО ВИФЛЕЄМ,
ВІДВІЧНУ НАШУ ЦІЛЬ.

о. ЮЛІЯН ДЗЕРОВИЧ
Голова Тов. св. Андрея.

Христової ночі.

Земля тремтіла в тихому, повному прочуття сподіванні. Людство, що від віків за правдою шукало, немов би відчуло, що щось нечуваного станеться цієї ночі, що порушить світ із завіс. Політична сила римлян гнітила тяжко підяремні народи. Ціцеро згадує про давне пророцтво: „Прийде цар, якому людство піддасться, щоб себе врятувати від погибелі...". Хто це буде, і коли прийде? — питає поганський красномовець. („Де Дівін". 2, 54). Вірґіль змальовує нову добу, яку Сибілля обіцяла: Таємнича дитина, Божа Дитина народиться, що обновить всеньке сотворіння, а нашому світові принесе мир...

А коли сповнився час, коли людство, що чекало так довго, домагалось Спасителя з неба... тихої грудневої ночі... у Вифлеємському вертепі... нікому невідомий... ніким неприйнятий... народився Ісус Христос. Син Божий став чоловіком, щоб нас Божими дітьми вчинити. Став немічним, щоб нас скріпити, став малим, щоб нас великими зробити, став убогим, щоб нас багатими вчинити. Плачучи прийшов на землю, щоб наші сльози осушити.

І більше як девятнацять століть святкуємо Різдво Христове. І в сніжних хатах ескімосів, і в шатрах негрів півдня, і на пустині Африки, і в кабінах трансокеанських пароплавів.... всюди Різдвом Христа втішаються.

Колись у давнину святкували християни Різдво під землею з трівогою в серці, в підземеллях, при світлі ледве блимаючих каганців. А рівночасно святкували римляни свої „сатурналія", препогані оргії з радости, що від сьогодні щодня день більшає.

І вони мали слушність! Хоч вони не знали, що десь там у далекому Вифлеємі діялось; але від цього дня світло ставало щораз ясніше, бо для людства засвітило світло Христове! І яка радість панує від цієї хвилини в серцях всіх людей: які радісні хвилини переживають головно діти! Як нетерпеливо ждуть вони першої звізди на небі, дзвінка янголика про засвічену гарну, обвішану дарами, ялинку!

І нам старшим годиться здати собі справу про те, що сталось тої святої ночі, що означає це „слава во вишніх" янгольських хорів для нас, людей.

Тієї ночі стали ми знову дійсними людьми. Це херувимське „Слава во вишніх" було покликом, щоб ми зрозуміли його гасло в цілій ширині. Звізда над Вифлеємом повинна була запалити всі наші ідейні прямування, всі наші бажання до вищого. А тимчасом....

Коли тепер роздумую над Різдвом Всевишнього, мені жаль малого Ісуса. Люди не знали ще про Нього; вони не мали поняття, кому відмовляють теплу хату, про те, для кого не найшлося місця в жадній хаті, аж вертеп та ясла стали йому гостинним захистом. Але нині! Від того часу минуло майже дві тисячі літ!.... Мені видається: дитина — Христос бере мене за руку і веде мене в Свят-вечір по хатах великого міста.... всюди яскраві світла... богато заставлена вечеря, веселі люди. Всюди радість — лише Господь сумний.

„Христе! Ти сумний! У дні Твоїх уродин? Що Тебе засмучує?"

Засмучує мене, що й нині, майже по двох тисячах літ повторюються події вифлеємські. Там за „Збручем - річкою" новітній лютий Ірод — убиває тисячі людей „імени моего ради". А тут... якісь дивні поділи на нації і наднації.... Чи є тут місце для моєї науки? Науки братньої любови „благоволення"? Благоволення між народами, а навіть між дітьми одної рідні.

Не обманюймо себе: ялинка... вертеп... колядки... дарунки... це все бездушні пусті форми, якщо не приймемо в серця наші саму велику науку Христа „братолюбія і благоволення", бодай між нами дітьми одного великого українського народу!

Д-Р КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ.

За мир і добру волю.

Минулий рік дався нам в знаки поганим лихоліттям, що проявилося громадянським розпорошенням. Бо коли наступ іде ззовні, то природним засобом являється самооборона всіх загрожених тим наступом, зєдинених спільним відпором.

А в нас говориться безупинно про конечну потребу узгіднити провідні напрямки нашої національної політики, але в дійсности нічого не робиться для консолідації своїх сил. Що більше: ще гірше загострюються наші внутрішні суперечки майже в усіх ділянках нашого життя.

Наслідком цього постійний наступ має успіх і ми тратимо одну позицію за другою. Одночасно зі зростом тих успіхів зростають сусідські апетити. Існує вже загроза, що той наступ буде вдиратися у наші внутрішні справи і заведе у нас дома свій лад. А ми все ще не творимо такої одностайної лави, щоб достойно цим затіям протиставитися.

Зате політикуємо та палко резонуємо: одні сюди, другі туди, одні хвалять самі себе, другі дорікають собі, треті всіх критикують, — принагідно ще вдаримо один другого по голові і так ідемо далі з ослабленими руками й ослабленою громадянською мораллю. Без відгуку лунають слова перестороги та доброї поради, бо в практиці до обєднання не можемо дійти.

З нагоди 75-літнього ювилею „Української Бесіди" у Львові, дня 8. грудня 1937 р., піднісся ширу думку: як „Молода Русь" станула була у 60-тих роках минулого століття разом зі старшими українськими громадянами до спільної праці для відродження українського народу, так сьогодні годиться, щоб „Молода Громада" станула в рядах членів „Української Бесіди" — на кращу долю української нації.

Цей мій вислів прийняли зібрані в „Українській Бесіді" дуже радо і здавалось, що бодай почнемо єднатися у товариському житті нашого інтелігентного громадянства у Львові. Але вже третього дня почали деякі наші львівські громадяни у пресі висувати всякі аргументи проти обєднання нашої інтелігенції в одному товариському клюбі у Львові і тепер зачуваю, що ніби то має повстати ще один окремий клюб. Таким робом будуть аж три клюбові українські домівки, з яких разом буде такий хсен, що на ширші сходини й забави будуть наймати домівку у почтовців на вул. Японській.

Ще не прогомоніли баталії зі зборів „Просвіти" і „Рідної Школи" з попереднього року, а вже почали їм завидувати лаврів загальні збори Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, де молоді вчені заговорили невчено і дехто з них навіть не зовсім культурно. І кому це на пожиток? Чи українській науці, чи повазі всім нам дорогого Наукового Товариства, чи для задоволення власної амбіції та красномовного розмаху? Не туди шлях широкий, молоді товариші!

Та в політиці далі стають окремо наші ундисти, радикали, соціялісти, націоналісти, католики, православні, безпартійні, — а цих останніх стає найбільше! Що воно значить? Брак нам доброї організації і пошани та вирозуміння для чужих поглядів. Бо як скажеться слово про потребу консолідації, — щоб узгіднити головні основи бодай наших внутрішніх взаємин, щоб лихо побороти єдністю наших змагань, — то все розходиться на боки. Кожда партія і партійна група жадає кого іншого і щось іншого і залюбки одні нападають на других. А вже рекорд здобули „фронтовики" та їх противники у Теребовлі, бо вони без пардону, показали закрівавлені ножі... Де совість, де розум?!

А тимчасом відносини, що запанували у широкому світі та грозять новою хуртовиною, вимагають більш ніж колинебудь від нас, щоб ми єдналися думками і розумно ставали разом до спільної праці для добра нашого українського народу. Коли ми хочемо не то визволення з історичного лихоліття, а просто поправи нашої буденщини, мусимо перевести консолідацію. Ми, провідна інтелігентська верства, мусимо давати приклад масам єдністю у творчій праці, та не вільно нам незгодою розбиватись і затрачувати віру у кращу будучність рідної нації!

В ось такому невідрадному стані наших міжпартійних відносин треба обовязково: завязати свою українську „Верховну Раду" з поважних громадян усіх наших партій, які матимуть авторитет і послух у цілому нашому народі та будуть вирішувати напрямні у ділянках, що торкаються засадничих справ всього українського народу. Це не нарушувалоб істнування партійних організацій та їх свободи рухів у своїх партійних справах, але ті справи не моглиб входити в суперечність з постановами „Верховної Ради", яка стоялаби на сторожі інтересів і добра цілого українського народу.

Нам треба плекати в українських душах: віру в ідею і силу нашої нації, — та щоб здобути потрібну нам силу, мусимо узгіднити творчу доцільність нашої праці! Це значить: власними силами добувати кращу долю. Не ворогуванням усіх проти всіх, а любовю того, що нам найдорожче.

Отсе моє побажання українському громадянству з приводу Різдва Христового, щоби ясна зоря принесла нам мир і добру волю!

НЕЕЛЬ РОЖЕ.

„Нічого нового"...

Різдвяна легенда.

Що діялося тої ночі між небом і землею? Які дивні сили розлиті у просторах проникали до людських сердець? Ніч була холодна та чиста, але якась ясніша, ніж досі, неначе від того великого снігу, що покрив горбки Єрусалиму.

У своїй палаті Ірод — хорий, пробував надаремне заснути. Його королівське ложе кололо його мов кущ терниння. Сумніви охопили його душу. Чому він не вмів від них звільнитися? Чому ті дивні слова чужинців, яких приняв сьогодні вранці, вертаються тепер до нього і мучать його? Гурт магів вернувся з Халдеї. Вони кажуть, що виділи на Сході зорю, яка сповіщає про прихід Короля Ізраїльського і вони вибралися в дорогу, щоб йому поклонитися.

Чи той король мав заступити його та всіх його нащадків? Чи маги, що так пильно стежать за ходом звізд, вичитали в них якусь осторогу? Чи справді зорі малиб умішуватися до ходу справ земних? Як боротися проти того, що призначене? Він мусить зібрати завтра жерців і книжників. Вони повинніб знати місце, де ховається ота новонароджена дитина... Хочби він мав вигубити всі немовлята цілого краю, він мусить позбутися свого ворога.

А проте Ірод після цієї рішучої постанови не відчуває полекші. Він має таке почування, якби довкола нього чаїлися якісь невидні вороги... Він не може прогнати зі своєї уяви якісь страшні обличча, що раз-у-раз виринають перед ним. Ірод пригадує собі постаті молодих сміливців, що покликаючися на якийсь Вищий Закон зважилися нахабно зірвати з головних воріт святині золотого орла — символа римської влади.

Він покликав їх перед себе і сам допитував. Їх відповіді були якісь визивні: „Закон наших батьків нам наказував..." І як вони радувалися перед своєю смертю! „По смерти чекає нас вище, вічне щастя..." Він видав присуд: одні згинули в огні, другими занявся кат, аж ось... він бачить їх знову перед собою, так начеб вернулися... Бунтарі! Добре, щоб він виконав свій обовязок. Одним жестом руки проганяє зперед своїх очей примару.

За ними виринають нові постаті: старий Гиркан, дідо його жінки Маріямми, засуджений на смерть, Арістобуль, брат Маріямми — гарний, молодий, якого ізраїлитяни любили занадто... він потонув у королівському басейні... Коли купався — Іродова служба притримала його голову під водою, наче для забави. Так Ірод утишив своє почування заздрости. Та ось очі його жертв випливають на поверхню води, повні докорів. Він не може заплющити своїх, щоб ті не бачити. Найживіші очі Маріямми — ту, яку так кохав, такої гарної — і якій казав зрізати голову. Сам не знає, що взяло в нього верх при цій помсті: чи людський поговір, чи відраза, яку вона відчувала для нього.

За нею йдуть очі матері Маріямми, старої Александри, обвинуваченої в інтригах проти нього і два її сини — задушені. Вони змовлялись, щоб убити Ірода на полюванні. Їх прислужники самі видали їх на тортурах.

З усіх цих марив залишився тільки Сальоме — його сестра, наче його друга несупокійна душа, що нашіптує йому всі лиховісні ради. Вона зрадила всіх. Ірод відвертається судорожно і пробує ще раз заснути. Чому всі ці звища нахлинули такою хмарою саме тепер? Він відчуває муки, які завдавав іншим — його тіло пече його.

Заїзд у Вифлеємі. На подвіря обведене муром заїжджають осли з пасажирами. Кілько цієї ночі наїхало гостей! Господар мусів відмовити захисту молодій жінці у поважному стані, хоч як її чоловік благав його переночувати їх.

— Нема місця! Ідьте до міста.

Господар, що відмовив нічлігу тій парі, не може сам заснути. Думає про те, що міг був їм відступити своє ліжко. Дивне, що подорожні довкола теж не сплять. Одні постогнують крізь сон, другі сповідаються наголос із своїх провин, ще інші виклинують незрозумілі слова. Неодин сходить униз до тварини, щоб подивитися, чи вона на місці і здорова, якби шукаючи охорони при худобині. Коли пізно вночі чути змішані голоси і поквапні кроки подорожників, деякі зриваються серед дрімоти, якби почули дзвін на пожежу.

Зимовий ранок встає пізно і вспокоює стривожених подорожників. Кожний пригадує собі якийсь сон, якісь тіні, якісь марива. Вночі пастухи прокинулись від якогось сяйва. Один із них мав чудовий сон, як його вівці спали в запашній траві і як його хтось годував чимось солодким. Коли він відчинив двері від стайні побачив, як гурток пастухів спішив до міста. Чому вони позабували за свою отару? Він спитав їх, що трапилося, але вони не могли йому вияснити, тільки говорили якісь безладні слова про велике світло на небі та якогось янгола, що повідомив їх про велику подію у Вифлеємі.

Тепер уже всі знали і повторювали, як це сталося:

Пастухи зупинилися на порозі малої стайні. В яслах побачили дитину, що виглядала зовсім так само, як її описав янгол. Коліна під ними зігнулися і вони відчули в тій самій хвилині невимовну радість, що залила їх серце. Навколішках шепотіли, що це незвичайна ніч, найкраща в їх житті...

•

В Єрусалимі Ірод у своїй палаті покликав своїх урядовців і сторожу. У місті спокійно. Він сам набирає довіря до себе. Уночі мусів мати якусь гарячку, але тепер вона проминула. Він випитується, чи нема яких новин.

— Ні, нічого нового.

З франц. мови в. г.

В. КУЗЬМОВИЧ.

Питання наших днів.

Львів, дня 5. І. 1937.

Пишу ці рядки на салі, на якій електризує і ріжнить поверх дві сотні людей одно слово: нормалізація. Мимохіть приходить на думку, що подібну міць мало перед 14 з горою роками теж одно слово: автономія. Народній Зїзд в 1923. р. був закрутом на шляху політичної історії західно-українського громадянства. Чи буде таким закрутом сьогоднішній? У 1923. р. одно магічне слово поділило нас. І — мало означений політичний ефект, який затяжів над цілим українським життям. Сьогодні цих двісті людей мають дати відповідь на подібний запит: якої формули треба для нашої політичної тактики, щоб не покотитись на манівці, як почали котитись 1923. року?

Це льоґіка політики, що визначна індивідуальність або краща чи гірша політична формула лише приспішує або припізнює істнуючі історичні процеси. У 1923. р. ми стояли перед завданням, як вплинути — з користю для української політики — на історичний процес, який тоді наглядно відбувався, на процес конкретизації і ціпнення польської державности. Ми тоді відкинули орієнтаційну лінію, яку окреслено словом: „автономія". Чи це слово, ця формула булаб дала нам змогу зберегти українські обриси нашого збірного життя саме в процесі ціпнення польської державности? Сьогодні відповідь на цей запит ще викликує різниці. Одні кажуть: так, ми змоглиб створити сильніші українські політ. рямці для нашого розвитку. Інші кажуть, що по прийнятті автономічної тези процес державної асиміляції українського елементу став би ще сильніший. Одно певне: відкинення тієї тези коштувало нас дуже багато. З заперечення можливости компромісу з польською державністю, з наказу творити негайний відпір її нестримному наступові на наше життя, повстала ідея революційної організації. Її заломання мало в наслідках звихнення цілої нашої одної верстви. Верстви найціннішої: молоді.

Чи можемо сказати, що ми сьогодні теж уже находимось у якомусь історичному процесі, якого порух відчуваємо безпосередньо, наче подув вітру? Безперечно так. До лютого 1936 р. ми могли стояти осторонь від нього, хоч він теж уже йшов. Однак він до того часу не був помітний, не тривожив, не ворушив. Ми могли пірнути в менше або більше безділля, могли навіть втишати свою совість усякими ідеольоґіями, одночасно поїдаючи себе взаємно. Однак від лютого 1936. р. цей процес уже виразно помітний. Ним є ціпнення польської нації в один моноліт. Ціпнення на підставі одної волі, одної приспішуючої формули. Символіка декларації А. Коца з лютого 1936. р. подібна до символіки рішення Ради Амбасадорів з березня 1923. р. Ця остання покінчила добу вагань для устійнення рямців польської державности. Від неї почалось її внутрішнє ціпнення. Декларація А. Коца це такт для польської нації, під який вона має узгіднити свій марш у майбутнє. І вкласти його в ритміку сьогоднішніх націоналістичних рухів. Безперечно, що не знати, чи цей такт, іменно з лютого 1936. р., правильний. Одно певне, що коли він покажеться фальшивий, то польський нарід шукатиме іншого. Для нас байдуже, хто його надаватиме, чи сьогодні А. Коц, завтра Болеслав Пясецький. Зате не байдужна правдоподібність, яка виростає до польської політичної формули, що це скорше чи пізніше станеться. Скорше чи пізніше будемо мати перед собою політичну дійсність — сконсолідовану польську націю — велитенської динаміки і рішального значіння для нашого національного колективу. Повторюємо: колективу. Бо це буде політична дійсність, яка врізуватиметься в нашу національну душу, у процеси нашої понадіндивідуальної творчости, впливатиме на саму істоту зросту чи пересунення етнічних відсотків.

Ми крутимось сьогодні довкола слова, яке має злагіднити наступ зовнішнього живла. Його окреслили ми терміном „нормалізація". Вона ворушила Народнім Зїздом 1938. року. Чи можна тут повести політичну анальоґію з відкиненням автономічної формули з 1923. року? Чи на підставі цієї анальоґії можна передбачити сьогодні дальший хід політичних подій?

Здається, що не „так" або „ні", яке стояло перед Зїздом 1938. р. у відношенні до нормалізації, є істотою проблеми, є дороговказом на нашому політичному закруті. Не на підставі тієї альтернативи можна говорити про дальшу долю української національної політики. Про цю долю рішить більш засаднича проблема наших днів: **чи найдемо ми, український політичний світ, спільний такт для свого власного маршу?** Чи зможемо цей марш змоторизувати нашою українською волею? Какофонія сьогоднішніх українських політичних мельодій заведе нас у провалля. У німому безсиллі будемо дивитись звідсіль на шалений біг ведених одною волею народів.

Та й цього мало. Мало, колиб навіть перевести таке модне в нас сьогодні й таке одночасно безсиле гасло консолідації. Треба зрозуміти і перевести ще одно гасло, яке створила історія останніх літ: гасло **свідомої участи мільйонових мас у політичному житті і національній творчости.** Наполеон мав колись Коран у шафі, на якій було написано „політика". За

П. КАРМАНСЬКИЙ.

Під тропіковим небом.

(Різдвяний спогад).

Подротований, полатаний старий форд, на якому нащадок козаків околиць Винниці, відомий на цілу Парану очайдух і гуляка, тесля і маляр Петро Чайковський, без нічиєї допомоги й поради навчився їздити і збагнув тайну механізму самоходів, ніс мене вихром камяною дорогою Санта Катарини, повз глибочезні яри, з яких віяло жахом.

Мимо нас промайнули гайки з кріслатими, чудернацьки покрученими імбуями, які на своїх пнях двигали велитенські пірначі фільодендронів, на конарах довжелезні шнури квітучих ліян, а на гиллі довгі сиві бороди мохів. Сям і там на скелі струнилася височезна пальма, а на пальмах сварилися цокотухи-папуги.

Сонце вже лягло припочити за фіолетовим обрієм, та духоту гарячого січневого дня лагодив єдиню бистрий біг нашої машини, що підскакувала на камяних порогах і всіми своїми розхитаними частинами стогнала. З холодника з переду воза з шипінням бухала пара, та води ніде при дорозі не було. Очайдушний шофер, не зважаючи на всі остороги, гнав далі мов навіжений.

— Мусимо на час поспіти на святий вечір — говорив мій товариш; — мені ані трохи не хочеться святкувати на цій пущі з порожнім шлунком. Ще пятнацять кільометрів, і ми дома.

— Алеж ви збавите машину, і поки доїдемо таким темпом на місце, з вашого повозу малощо залишиться!

— Пусте: коби тільки до чергової революції дотягнути, — а там, ви й не пізнаєте мого авта. Зголошуся на добровольця проти ворогів „партії" і до двох неділь „нафасую" в командуванні війська стільки „песів"¹) що подорозі закину мій самовар у яруги, а вернуся з новою машиною!

І засміявся щиро, повертаючи до мене головою.

А через хвилину докинув:

— Святились би ті наші революції! Людина здохла би з голоду, якби не цей коронель Фабрісіо²).

На такі переконливі слова треба було із затиснутими зубами переносити дальші муки. Тим паче, що патріотично настроєний Петро Чайковський, не тільки задурно возив мене на далеку оселю, а ще й платив по дорозі обід і пиво. Він знав, що при найближчій нагоді відбіє собі всі кошти на якомусь купцеві, що зголить його до якоїсь далекої оселі, куди поїде купувати „ерву мате", або коли буде стягати зі своїх клієнтів занедбані борги.

Дорога саме стала підійматися вгору, а за горою, яких пять кільометрів віддалі, починалася невеличка оселя Антоніо Кандідо, звідкіля треба було тільки спуститися згори, тобто переїхати шість кільометрів, щоби добитися до мети.

Тимчасом, як це буває в тих сторонах, несподівано впала на землю ніч, пташня замовкла, почався ріжноманітний концерт жаб, і в повітрі зароїлося від великих світляків.

¹) Частини, кусники.
²) Відомий спричинник револьт у Парагві.

Мій господар і шофер в одній особі в уяві вже занюхував аромат горівки з медом і натискав на вижнаснену машину що-сили. Вона голосила як мучениця у підземеллях „Чека"; вже не тільки зпереду бухала пара і заслонювала слабе світло з одного ока, але й позаду нас неслися хмари вонючого диму.

Враз осліпило нас ясне світло і наша машина станула.

— Тікайте, пане, бо горимо! — скрикнув мій товариш, виплигуючи з воза.

Я вискочив як камінчик із пращі.

— Філья да пута³) — крізь затиснені зуби закляв Чайковський, і з погордою копнув машину вбік.

А згодом докинув:

— Ходім, пане, а то ще збірник із газоліною вистрілить. Плакати ні за чим; це дарабало зламаного шелюга не вартує. А врешті в день побачимо, що з нього залишиться. Добре, що до старого Василя Побігайка недалеко.

І не гаючи часу, побіг уперед, а за ним потюпав і я, бо боявся в темноті відставати від нього.

За якої пів години ми минали перші хати, з яких неслася гучна коляда. Врешті добилися до чепурної хати з верандою, яка привітно сміялася до нас ясним світлом, серед камелій з вікон і дверей.

— Бог предвічний — затягнув Чайковський сильним баритоном, підходячи до веранди. І якстій у дверях появилося симпатичне обличчя патріярха оселі, Василя Побігайка.

— А, це ти, Петре! О, і ви, пане! — Христос раждається! Просимо ближче!

³) Сороміцька лайка, що не надається до перекладу

його часів релігія була справжньою політикою. Сьогодні український політик у своїй політичній шафі повинен мати Г. К. Ч. і літературу про ощадність... Проблема, як викресати масову солідарність у продукції і консумції дібр, у розбудові нар. господарства — це сьогодні справді найважніша українська політична проблема.

Ось так у Різдво Христа, у Свято приходу на світ Того, що народився, щоби відновити людство Своєю Жертвою, святочним українським побажанням на початку 1938. року повинно бути: **переведім нормалізацію — але справно — нашого внутрішнього українського життя.** Хай крізь смерть, крізь жертву з особистих і партійних ріжниць прийде віднова українства! Для маршу у такий потрібний сьогодні, ведений одною волею український такт!

Христос родився!

—o—

І. КЕДРИН.

Міжнародні повоєнні течії та українська проблема.

Це байдуже, чи ми будемо рахувати попередній період всесвітньої історії від віденського конгресу 1815. чи „весни народів“ 1848. р.: він закінчився версайським миром і версайський мировий договір з 1919. р. є тим граничним стовпом, що відмежовує різко стару добу від нової. Ця нова доба триває по нинішній день і все те, що в міжнародній політиці діється, включно з новими суспільно-ідеольоґічними течіями, діється у тіні версайського договору, як його близчий чи дальший, але органічно з ним звязаний, наслідок.

Знищити Німеччину та забезпечитись на будуче перед повторенням німецької агресії — це фактично єдина ціль, яка стояла перед переможцями у версайській палаті. Жах світової війни поруч із зручно переведеною пропаґандистичною кампанією, що німці є єдиними винуватцями того жаху (славна книжка Понсонбія „Брехні воєнного часу“ з ревеляціями, як ця пропаґанда велась), страх перед німцями та ненависть до німців був властиво єдиною спонукою, яка кермувала провідниками мирової конференції (Клемансо). Вони рішили здобути свою ціль при помочі цілої спеціяльної системи, що і перейшла до історії під назвою **версайської системи.** Вона спіралась: 1) на безпосередніх **клявзулях мирового договору** і 2) на **сітці союзів** із протинімецьким вістрям. На сторожі цієї ситеми мала стояти Ліґа Націй, перетворена відразу в лігу переможних держав. Світ поділився на течію **версалізму і ревізіонізму.** Буквально від першого дня після підписання договору — почалась боротьба за його втримання чи поваления.

А проте версайська ситема захиталась скорше, ніж цього сподівались навіть такі гострі критики версайського договору, як Кайнес. Клявзулі договору накладали на Німеччину особливі тягарі й обмеження територіяльні, фінансові, військові і моральні, — мали характер тимчасовий і мусіли тому скінчитись скорше, ніж передбачувала це буква договору, бо були — невикональні. Таким робом Німеччина відвискала Надренію і Сару (спроба військової окупації Надренії за часів Пуанкаре скінчилась повною невдачею), воєнні репарації злагіднювали пляни Доза і Юнґа, скінчилась примусова контроля міжнародньої військової комісії, відпали клявзулі щодо морської і сухопутньої німецької збройної сили. Одні пута вдалося німцям скинути мирними переговорами й умовами (рейнський пакт, пакт щодо звільнення Сари) інші односторонніми актами з використанням такої коньюнктури, в якій Франція не могла вже дозволити собі збройною силою підтримувати реальну вартість версайського диктату.

Не втрималась і система військово-політичних союзів, подуманих виключно у площині політичної ізоляції Німеччини та військового окруження її. Не вдалося політично ізолювати Німеччину та втримати велику Антанту в її первісному вигляді з ріжних причин, з яких найповажніші три: 1) від бльоку переможних держав відпала Італія, якій у Версалі не дотримали обіцянок з тайної льондонської умови 1915. р. та яка — кинувшись добувати впливи у наддунайських державах і скріплювати своє становище всупереч інтересам Франції і Англії — дійшла аж до нинішньої „оси Рим-Берлін“; 2) розчарування у методах примусу супроти Німеччини спонукало саму Францію повести примирну політику (льокарненський період Бріян—Штреземан), яка хоч і була тільки епізодом, проте впровадила була Німеччину до Ради Ліґи

Родина саме сиділа при святій вечері й доїдала кутю. Його мила, колись напевно гарна, жінка Параська, чотири замужні дочки в чоловіками і з діточками, що поїздилися з ріжних далеких сторін Парани і Санта Катаріни, незаміжня наймолодша дочка зі своїм судженим, підросток, що залишився при батьках на полі, та ще наймолодша донечка, що саме почала вчитися у школі. Сиділи довкола довгого стола, що перетинав поздовж цілу світлицю, — з малечею — всього двадцять твоє душ.

Стіл був застелений сіном і прикритий скатертю, а на ньому посеред безліч тарілок, ложок, вилок та рісок пшеничного хліба стояли два запалені ліхтарі, власного виробу. Поміж тим усім лежали порозкидувані гильки і квіти барвінку. Всі образи на головній стіні творили справжній іконостас, були заквітчані рожевими й білими квітами камелій. На долівці, як звичайно, солома, в куті дідух.

Сочинився рух у хаті, треба було довго витатися з усіми. Що за роскіш була, дивитися на цю рясову і згармонізовану рідню. З яким самовпевненням і гордістю старий Побігайко знайомив мене з усіми зятями, називаючи місце перебування кожного з них і їх становище! Цеж були самі багатії, самі значкові!

Почалося від традиційної просфори, а там пішла медівка, далі коняк, потім страва за стравою, борщ і вареники, одні, другі, треті, пампушки, голубці — та хто би там перечислив усе аж до самої куті?

Наймолодший син раз-у-раз ходив зі збанком до льоху та приносив холодне чорне, відоме на всю околицю, вино з винниці самого господаря і раз-у-раз треба було цокатися з усіми старшими шклянкою, бо зі старим Побігайком не було жартів.

Жінота вже давно повідходила від стола і порозсідалася під стінами; та мужві господар не давав відпустки.

Хоч і всі вікна та двері були широко повідчинювані, хоча знадвору завівало нічною прохолодою, то в хаті була духота, обличчя, румяні й веселі, спливали потом, чуприни ліпилися.

Хтось затягнув коляду, і як стій ціла хата підхопила її, та стіни аж здригнулися від могутнього співу. Співали всі; тільки малі діти, що на руках мамів потирали рученятами заспані очі, витріщувалися на співаків, а деякі й собі почали підтягати на свій лад неартикуловані мельодії, в яких вчувалося хіба одне протяжне: ааа...

Після кожної коляди доливали свіжого вина, очі всіх сміялися, щоки пашіли, піт скапував з чол на очі, а далі нижче-нижче, аж до борід. Та це не вадило; ніхто не думав про те, що годилось би вийти в город, під дерева помаранч і камелій, віддихнути, охолодитися — всім шкода було прогаяти хоч би одну коляду.

Репертуар вичерпувався, вже й кантичка не помагала, а співати хотілось. І я затягнув коляду „Небо і земля“.

Та виявилося, що товариство не вміло співати її по модному, тобто розкладати фрази між групи співаків, щоб врешті всі зійшлися на останній фразі: „чудо, чудо повідають“.

Коляда в такій формі всім сподобалася, і мені довелося забавитися в учителя й диригента. Та річ була в тому, що всі були пяні, і ніяк не вдавалося хор згармонізувати.

Я диригував — руками, ногами і головою, усім тілом, і співав, поправляв, завертав до початку — ще та ще та ще раз. Попав у якийсь шал; вже не співав, а дерся; мені за всяку ціну хотілося вивести коляду, вкласти задовольнити все розспіване товариство, всю оту згармонізовану рідню, бо мені здавалося, що ця коляда так і була створена для тієї симпатичної рідні.

Як довго ми так співали, я не міг би сказати; знаю лише, що коли ми врешті щасливо довели до того, що заспівали коляду без ніякої помилки вже благословилося на ранок, і молочна дорога зі своїм прегарним „Південним Хрестом“ посередині цілком перехилилася на край обрію та геть приблідла.

Мені самому було якось дивно, з якої речі я тоді так завзято співав, вкладаючи всю душу в оту коляду; та я і сьогодні не зумів би вияснити причини того. Здається, я тоді вилив у цю коляду всю мою тугу за далекими літами, які порозгублював за років скитальства по чужих краях обидвох половин глобу; здається, намагався придушити хлипання серця, якому наші зворушливі коляди привели на память те, що, здавалося, вже давно було поховане.

Ніколи, ні раніше, ні опісля не співав я так багато і з таким захопленням. Здається, і рідня Василя Побігайка вже ніколи після того не мала такого гучного „святого вечора“.

Коли ми врешті схаменулись і зрозуміли, що годиться відпочити після довгої ночі зі співами і питвом, я нагадав мому товаришеві за його самохід.

— Пане, — відрубав Чайковський — хай він там і згине на дорозі! Сам Бог милосердний запалив це старе пудло на те, щоб я раз за двацять років мого волокитства виколядував перед Ним свою душу.

Ми розпрощалися з усією семею Побігайка і його підгодою поїхали додому.

Сонце вже виставляло зпоза лісів свою рожеву розчепірену долоню, немов трималося землі, підхмелене

Націй і проломила засаду поділу на дві категорії европейських держав; 3) поява на політ. арені „неприсутньої" підчас Мирової Конференції Росії (Совітів) примусила деякі держави просто з оглядів самозбереження відмовитись від тої ролі „жандарма Европи", яку їм приписувала Франція та наблизитись до Німеччини (Польща). Щодо справи Совітів, то слід пригадати, що відношення до них переходило три етапи: у першому західні великодержави негували їх та фінансували білі армії, що мали реставрувати старий лад (Колчак, Денікін, Юденіч, Врангель), у другому етапі те відношення було „невтральне" (фактична відмова помогти Польщі підчас большевицького наступу у 1920 р.) та невтрально-вичікуюче становище після риського миру, врешті у третьому етапі — приєднання Совітів до активної участи в европейській політиці (період Барту й Літвінова).

Версайський договір, як інструмент встановлення франко-англійської гегемонії, втратив свою силу. Версайська система втратила своє значіння з моментом, коли проломивсь союзницький перстень, що оточував Німеччину (Польща, Бельгія), а внутрі Малої Антанти зазначились глибокі й сутні ріжниці (відмова Румунії приступити до чесько-совітського пакту, порозуміння болгарсько-югославянське та югославянсько-італійське). Але й ревізіонізм втратив своє первісне значіння та перестав істнувати як міжнародня течія з хвилиною, коли фактично звівся до німецької вимоги — відділити пакт Ліги Націй від версайського договору, перекреслити статтю про відповідальність німців за війну та звернути Німеччині кольонії. Одна Угорщина зберігла свій первісний ревізіоністичний напрямок у тому самому гаслі „нем, нем сога", але й вона після останнього націоналістичного перевороту в Румунії опинилась у тій парадоксальній ситуації, що антиревізіоністична Румунія наблизилась до ревізіоністичної Німеччини й Італії, а ультраревізіоністичній Угорщині прийдеться хіба наблизитись до Франції і Англії, що стоять на сторожі версайського мира! Можливо теж, що перманентний румунсько-мадярський конфлікт доведе до ще одного парадоксу: що боєвий угорський націоналізм наблизиться до большевицької Росії, яка з ревізіоністичного та революційного чинника перетворилась в оборонця мира на основі версайського територіяльного стану, але від гітлерівського перевороту кермується у своїй політиці засадою — вважати своїми союзниками всіх противників Німеччини.

Народини неіствуючих перед війною ідеольогічних течій, як чинника міжнародньої політики, та одночасне перехрещування їх з великодержавницькими інтересами, для яких ідеольогічний підхід не грає ролі, — це **наймаркатніша питоменна риса післявоєнних часів.** Поруч із нею істнує друга така характеристична риса: **безупинна пливкість відносин і відсутність ясно скристалізованих бльоків та виразних політичних напрямних.** Теорія про поділ держав на націоналістичні та демократично-соціялістичні і про неминучість зудару поміж тими двома групами — має ту слабу сторінку, що годі вважати демократичні держави тривким союзником Совітів, годі їхні інтереси утотожнювати з інтересами Совітів, врешті не можна забувати історичних прецеденсів, коли держави з устроєм і цілою ідеольогією взаємно суперечною — підписували „святий союз" (III. Французька Республика й царська Росія).

Покищо на місце версалізму й ревізіонізму маємо дві інші течії: засаду **збірної безпеки**, себто нерозривности мира в усіх частинах Европи, який вимагає колєктивних пактів, — і засаду **білятеральних (двосторонніх) пактів**, яка вважає за можливе й потрібне льокалізувати евент. будучу війну. Фактично обидва ці напрямки розходяться у підході до справ Східної Европи. З моментом, коли Франція перестане вважати союз зі Совітами гарантією власної забезпеки і коли зголосить невтральність до справ европейського Сходу, як також з моментом, коли італьо-англійський конфлікт втратить на гостроті і відкриє можливости порозуміння між тими двома державами — боротьба за засаду колєктивних чи двосторонніх пактів перестане бути актуальною так само, як боротьба довкола гасел ревізіонізму й антиревізіонізму. Розвиток подій на Далекому Сході актуалізує проблему **Тихого Океану**, яка щораз більше місця займає і в европейській політиці. Від ходу тих подій залежить у величезній мірі вигляд і европейських справ, — між ними й **української справи.**

Коли мова про місце, яке українська проблема має у тому хаосі міжнародніх питань, течій і тенденцій, мусимо прийняти як аксіому, що міжнароднього світа не цікавить і не може цікавити питання ніодної окремої **частини українських земель**, тільки **українська проблема, як цілість.** З того засновку виходить і для нас імператив — устійнювати власну політичну концепцію тільки у **всеукраїнській площині.** Очевидно: питання міжнародньої коньюнктури і питання актуальної тактики це невідлучні моменти політики. З цими питаннями вяжуться однаково реалізаційні можливости, як і пристосовування до кожночасних міжнародніх відносин, використовування стичних точок інтересу чужинецьких держав та української національної рації, користати з настроїв і зєднувати їх для себе. Нема вже ніякого сумніву, що наша програна і в риському мирі 1921. і на Конференції Амбасадорів 1923. р. була наслідком ведення партикулярної політики обома українськими закордонними центрами: наддніпрянським та галицьким. Нема теж ніякого сумніву, що тодішня наша програна випливала з двох дальших наших слабих точок: внутрішньої слабости, яка так яскраво маніфестувала себе у тодішній жалюгідній взаємній боротьбі обох згаданих цен-

ВАСИЛЬ ПАЧОВСЬКИЙ.

Шота Руставелі -- ґеній Грузії.

Грузія — це сусідній край України на південь від Кавказу, над річками Ріоном і Курою. Грузини — стародавній нарід, якого історія сягає грецьких часів. Край їх звався Кольхідою, де повстала казка про золоте руно.

Вже в III. ст. до Христа творили грузини царство, а християнство приняли в IV. ст., але все хиталися між Візантією і Персією. Щойно в X— XIII. ст. дійшли до великого розцвіту за нашої київської держави. Вершком було царювання дочки Юрія III. **Тамари Великої (1184—1212)** сучасниці нашого Романа Великого. Вона поширила межі держави поза Грузію і піддтримувала розвій літератури та мистецтва. Але вже за доньки її заволоділи краєм монголи, убили її сина Юрія IV. в 1221. р. Вони привели до розпаду царства на пять князівств. Щойно Іраклій II. злучив їх частинно в XVIII. ст. та його син Юрій XIII. піддався під зверхність Росії. Москалі ошукали його, як нашого Богдана і замінили Грузію на свою провінцію 1801. р. Як українцям, таксамо і грузинам заборонили вони вживати своєї мови в друку. Щойно після революції 1917. р. Грузія дійшла як Україна через федерацію до самостійности. Тепер Грузія ввійшла в склад СССР, на чолі якого стоїть грузин-ренеґат, що прибрав собі імя Сталін.

Окрім славної історії Грузія має свою культуру, якої не могла здушити Росія. За часів великої покровительки Тамари Великої дійшла вона до небувалого розцвіту в літературі й мистецтві. В літературі серед плеяди поетів і мудрих звився великий поет **Шота Руставелі**. Він жив за часів Тамари і написав на її похвалу великий епічний твір „Витязь у тигровій шкурі" в той сам вік, як у нас повстало „Слово о полку Ігореві". Разом з нашим 750-літнім ювілеєм появи народнього епосу святкувала і Грузія 750-літній ювілей написання цієї лицарської епопеї картвельською, себто грузинською мовою згаданим поетом. На Україні появився прегарний переклад українською мовою зладжений майстром слова Миколою Бажаном, якого зразок подаємо поруч.

Поет Шота Руставелі походив з південно-східної частини Грузії, з села Руставі, де скінчив церковну школу. Відтак пішов вчитися до академії Ікалто, заснованої царем Давидом Будівничим (1089—1125). Вона була осередком тодішньої освіти, ширеної фільософами і вченими, вихованими у Візантії, Греції на Плятоні та Аристотелі. На чолі тих вчених стояв Арехній Ікалтоелі, який за леґендою був учителем поета. Скінчивши академію, де поет осягнув **неоплятонський світогляд**, переїхав поет до атонських і олімпійських манастирів Греції. Вернувшися, звязався з пишним і могутнім двором цариці Тамари Великої, яка зробила його своїм бібліотекарем. Коли Руставелі приніс Тамарі свого „Витязя в тигровій шкурі" — цариця дала йому як доказ своєї пошани „золоте перо", щоб міг носити його на шапці. З цим пером і зображають тепер Руставелі поети. Але поет ніби закохався в прекрасну царицю і не міг заховати своїх почувань. Цариця розгнівалася — поет мусів тікати з батьківщини до Єрусалиму. Там жив черцем у грузинському манастирі св. Духа, де і вмер.

Поема **„Витязь в тигровій шкурі"** (по грузински „Вепхіс Ткаосані") оповідає про двох закоханих витязів побратимів — Таріеля та Автанділя, які за допомогою завзятого Фридона перемагають усі перешкоди на шляху до щастя. Король Арабії, Рустеван передає престол донці Тінатіні, справляє на її честь свято з ловами. На ловах король з почотом стрічає лицаря в тигровій шкурі, що мовчить і плаче. Король каже його привести перед себе. Та він скаче на коня і пропадає, убиваючи одного з придвірників. Царівна Тінатін турбується, хто був цей лицар. Кличе до себе звеличника своєї краси, вождя армії Автанділа і обіцює йому вийти за нього, якщо він найде лицаря і вернеться. Щасливий лицар довго шукає його і находить його в дикій пущі. Той лицар, на імя Таріель, оповідає історію своєї любови до Нестан, царівни Індій. Він убив на її бажання її судженого, перського князя. В краю вибухнув бунт, серед якого пропала княжна, пірвана з королівського замку. Коли Таріель не може її ніде найти, відсувається на відлюддя, де живе повен смутку. Автанділ вяжеться з ним досмертною приязню і обіцяє йому найти князівну. Дійсно по всіляких пригодах попадає Автанділ на слід Нестан. Вона живе увязнена в недоступному замчищі в країні Кадрапії, як суджена князя наслідника престолу. Таріель і Автанділ при допомозі третього героя Прідони організують відділ лицарів, облягають фортецю і після кривавої битви визволяють княжну. Після перемоги уладжують великі ігрища і бенкет. Таріель і Нестан займають престол Індій, а Автанділ і Тінатін володіють в Арабії.

Сам поет заявляє, що він вишукав і звіршував цю перську леґенду. Але вона в цілому **посвячена Грузії XII. в.** Одначе великий поет Руставелі відтворює у тім творі тільки вічні почування, вічно повторні події людського життя. **Тимто його твір має трівку вартість. Ця** поема вихваляла відвагу, лицарськість, шляхотність, високо підносить культ жінки, краси поезії — стала улюбленою книжкою грузина і мала вплив на творення характерів і психіки грузинського народу, як Біблія та Євангелія. Найкращим доказом цього було, що згідно з традицією, наречена, що виходила заміж, приносила свому судженому як віно власноручно переписану і гарно оправлену поему Руставелі.

трів, і відсутности відповідної, розумної та доцільної, закордонної інформаційно-пропагандивної служби.

Кілька днів тому паризький кореспондент „Діла" висловив погляд, який безумовно заслуговує на пильну увагу: 1) що сьогодні українська інформаційна служба на чужині страшенне квола, мала й непомітна і 2) що українське громадянство може зробити ту саму помилку, що її зробило підчас війни, коли всі українці орієнтувались виключно на протиросійські сили. Мовляв: не конче протисовітська орієнтація та прихильність для тих, що йдуть проти Совітів, мусить покриватись з нехітю до тих, які в даному менті йдуть разом з Совітами. Свята правда! Аксіомне, незломне і тривке наше протиросійське становище зовсім не виключає, що ми обовязані шукати собі приятелів і серед нинішніх російських союзників, які стали тими союзниками тільки завдяки міжнародній конюнктурі, що вічно змінеться.

Тому у підході до міжнародніх справ ми повинні позбутися привичного нашого „штивного" способу думання, так само, як у підході до питань української політики на польському терені. Кермуючись тією самою засадою, що нею кермуються всі держави й народи світа, засадою „святого егоїзму", мусимо відвикнути від твердих формул, які заслонюють нам живий світ, який ніяких формул не признає.

Ніяка всеукраїнська концепція не може виключати боротьби за права українського народу скрізь, де він живе, без огляду на те, чи дана частина української території й народу має серед даної дійсности більші чи менші вигляди на реалізацію свого національного ідеалу. Сила українського народу у кожній з чотирьох чужих держав, в якій він найшовся, є першою передумовиною здійснення українського ідеалу — в якій-небудь частині. Нема для нас ніякого сумніву, що розпад нинішнього СССР та державне визволення Наддніпрянської України є узалежнене не тільки від якоїсь протисовітської „хруціяти" (яку чимало наших громадян уявляє собі досить наївно), але й у величезній, якщо не в першій мірі — **від сили українського національного елементу і в Совітах і в Польщі і в Чехословаччині і в Румунії.** Зрезигнувати з боротьби за свої слушні права поза межами Совітів в імя української державности над Дніпром — значилоб впадати в квадратуру кола та самому собі заперечувати права бути активним і співвирішним чинником у добуванні тієї державности. Колиб міркування на тему якихось спільних польсько-українських вихідних точок у підході до справ Сходу Европи ослаблювали українську національну енергію у межах Польщі, то це булоб трагічне непорозуміння, що його слід би розвіяти і з ним боротися. Так само, як польські фрази про свою прихильність до української держави над Дніпром не тільки не звільнюють польської сторони від задовольнення наших справедливих вимог у Польщі дати нам те, що нам тут належиться, так само ми якраз в імя всеукраїнського інтересу мусимо вживати всіх засобів для свого скріплення, — згідно з умовинами, які нам диктують кожночасну тактику.

Одним із цих засобів скріпленя є національна консолідація. Не маю сумніву, що в Різдвяному числі „Діла" це гасло буде лунати ще у кількох інших авторів. Так само, як лунало у минулорічному Великодньому й Різдвяному числі.

Чи з таким самим успіхом?!

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ.

За обнову духа нації.

> Свободи люди не можуть дістати від людей; її мусять здобути самі.
> Л. Толстой.

I.

Рік-річно святкуємо ті самі свята, встановлені церквою, рікрічно календарі пригадують нам ті самі важні події в житті нашого народу, самі ми рік-річно згадуємо, нпр., про іменини наших близьких і знайомих. І при цій нагоді поринаємо думками в минулому, линемо ними до дорогих нам людей та й висловлюємо їм і собі ріжні побажання.

Чи не можна нам і рік-річно, в день свята Обнови-Різдва Христового, нагадувати про необхідність обнови духа нашого народу? Чи не требаб повторювати те саме побажання якнайглибшої обнови?

Свята в ріжних народів, байдуже, чи в культурних чи первісних — повні глибокого змісту. Вже своєю зверхньою — обрядовою побутовою та декораційною стороною — вони наставляють душу в напрямі чогось вищого, що відриває її від буденщини.

Англійці, здається, найглибше розуміють потребу свят і в святочні дні майже цілковито спинюють буденне життя, бодай намагаються відірватися від нього, забути його, щоб звільнити душу від тих ланцюгів, що привязують її до грішної землі, спутують її крила, позбавляють вільного лету.

Поет одягнув своїх героїв в одяг арабських чи то індійських витязів та взяв тему з перського оповідання. Про те змалював у низці яскравих картин звичаї і побут старої Грузії. У його поемі відбилася не тільки Грузія та її люди, її звичаї, її особливости, а навіть політичні ситуації і події. Руставелі оспівує февдальну державу з централізованою владою, та-ж-же підвалиною тієї держави — кріпацьку працю. Та він ідеалізує її і висловлює думку в заповіті Автанділа: „І вільні хай будуть раби" за ласкою царя. Поет проповідує волю індивідуальности, рівність полів, звеличує лицарство, яке вірно служить монархові, скоряючись кодексові своєї моралі і згідно з ним вирішуючи свої відносини з володарем. Ті гадки зробили з поеми виховну книгу для народу. Руставелі вірний вченню неоплятоніків, які вірили, що смерть розкладає елементи людські, а душу, яка покидає тілесну оболону, притягає сонце. Родина душ — це сонце, що з ним зливається душа після смерти. Отже Руставелі, як вивнавець культу сонця має право носити епітет „сонячного". Безсмертна грузинська поема про побратимську дружбу і любов, про волю боротися з нещастям, про невтомне прагнення радости — поема пройнята наскрізь сяйвом щойно народжуваного в Европі ренесансу. Тим то порівнюють Руставелі з Дантом. Поет має багатий словник (45.000 слів), рясніє словами запозиченими з арабської, перської та грецької мови, але створює з них нові форми грузинського слова, дотримуючись духу рідної мови та тенденцій її розвитку, вироблених народом. Тимто величають його батьком грузинської мови.

Руставеліївська строфа звана шаірі стала популярною строфою народньої пісенної творчости. Вона є катреною (чотирирядом) обєднаною римою, до чого потреба поетові значної вправи. Поет створив 1666 катрен у поемі з 730 основних форм, рими (коли Дант у терцинах у „Божественній комедії" ужив 750 основних форм, отже на 20 більше). Є два основні поетичні розміри „високого" і „низького" шаірі. У високому шаірі 16 складовий рядок закінчується жіночою римою, що наш перекладач передав осьмистопним хореєм (трохеєм). Низький „шаірі" закінчується дактилічною римою, що наш перекладач передав виразом мужеською римою, не маючи змоги відтворити еквівалентно ритмічне багатство оригіналу. Переклали поему Руставелі німці у 1880. р., французи у 1885. р., далі англійці, росіяни, поляки та вірмени

ШОТА РУСТАВЕЛІ.

ВИТЯЗЬ У ТИГРОВІЙ ШКУРІ.

ВСТУП.

1) Той, що силою своєю звів небесну височінь,
Що високим горним духом сповив душі сотворінь, —
Він ці землі многобарвні, дав для людських володінь
Він царів настановляє, як свою подобу й тінь.

2) Ти єдиний Боже, твориш, кожен образ, кожну твердь,
Щоб діявола зборости, сил пролий мені ущерть.
Ти закоханих бажання в нас на все життя потверди,
Полегши тягар гріховний, що могутніший як смерть.

3) Лева щит і спис разючий, і меча твердий булат,
Сонце царствення Тамари, щік рубіни, кіс агат, —
Не наважуся достойну їй хвалу я скласти в лад:
Споглядать її — для мене найсолодша із принад.

4) Так оспівуймо ж Тамару, струм ллючи кривавих сліз!
Для хвали їй щонайліпші я слова свої приніс.
Каламар — озер агати, замість пер — комиш проріс.
Хто мій спів почує, в того пісня влучить, наче спис.

5) Їй на честь мені звеліли вірші скласти, скільки сил,
Славословити волосся, вій її величний схил,
І зубів кришталь щільні і очей її берил.
На ковадлі олівянім розтрощиться й камінь брил!

6) Потребую я міцного серця, вміння й дужих слів, —
Обдаруй мене могуттям, щоб творити я зумів
Пригадаймо Таріела, що імя його — як спів
Тих просвітлих трьох героїв, рабськи відданих братів.

7) Сядь і плач за Таріелем! Сліз рясних не спиниш плин,
Де зродився той, що що був би Таріелю рівний він?
Я, Руствелі, вірш складаю, в груди ранений на скін,
І устенну давню повість я нижу в разок перлин.

8) Я, Руствелі, збожеволів, побиваючись за тою,
Що підвладне їй лицарство, військо, ладнане до бою;
Знемогаю і ніколи ран любовних не загою, —
Хай землі дасть на могилу, чи цілющого напою!

9) Цю стару іранську повість, що в картвельській*) мові квітне,
Передавану з рук в руки, наче перло те самітне,
Я знайшов і склав у вірші — похвали це діло гідне.
Від величної красуні я на слово жду привітне.

10) Хоч і сліплять очі любі, прагну бачити їх знову:
Серце здолане коханням, а ніде не знайде схову.
Геть жалі! Хоч душу зрадуй, плоть спаливши буйнокрову,
Щоб три образи співати, — треба барви й сили слову.

11) Хай всі люди поважають долю кожному надану, —
Працівник хай знає працю, вояовник — відвагу брану.
Хай пізнає шал кохання, хто обрав собі кохану.
Ті, що вміють шанувати і від інших мають шану.

12) Віршування споконвіку мудрих дум галузая гожа,
Людям корисно-побожно віщування слухать божі,
І тоді в надхнених душах втіха й радість переможе.
Добрий вірш, бо довгу мову викладати стисло може.

13) Для коня найкраща проба — довга путь крізь гори й луки
Силача спитує влучність, сила замаху, лет опуки. —
А поет повинен вірші, наче коней взяти в руки.
От коли розмова вяне, вірш занидіє з докуки.

14) Ви пригляньтесь до поета, чи початий вірш не зблідне,
Чи не стихне, не змаліє річ картвельська, слово рідне.
Чи він мови не скоротить, чи не стане слово бідне.
Чи мов спритний грач, ударом діло він звершить побідне.

15) Не зовіть того поетом, хто випадком не навмисне
Кілька слів пустих, нікчемних, у нудного вірша втисне.
Хоч і пнеться до поетів, хоч бундючиться він злісно,
Хоч немов мул, гвалтує: „Ти найкраща, власна пісне!"

Переклав М. Бажан

*) Картвельська мова — грузинська.

— Що це? проповідь? — скаже хтось.

Ні, це звичайні світські міркування, що їх мимохіть підповідають такі великі і християнські свята, як Різдво. Не треба обовязково бути ортодоксом, щоб розуміти значіння для обнови людства народження Христа, — досить спинитися на історії змін людського духа та культури, що їх дала християнська доба.

А проте людський дух вимагає все нової обнови — не лише обнови одиниць, але і народів.

II.

„Слава на височинах Богові, на землі людям спокій".

Ці слова пісні, вложені в уста янгола, слова зперед віків, не втратили ще на актуальности.

Гляньмо на схід. У С.С.С.Р. сьогодні ні слави на височинах Богові, ні „спокою людям на землі". Безбожництво і внутрішній неспокій що зроджує щораз нові розстріли, катування, заслання дійсних чи уявлених ворогів совітської влади. Ця внутрішня тривога й озброєна до зубів непевність себе, цей іродовий страх перед тим, хто може ще й не народився, — а може народитися як ворог насильної влади — повторяється.

У пекольній ватрі страшних фізичних і духових мук, йде обнова духа великого українського народу.

III.

„На землі людям спокій" — ось атмосфера, в якій може відбутися обнова нації, себто: мир, згода, братерство, любов, пошанування чужої думки й гідности.

Знову банальна пісня: „Де згода в сімействі?" — може хто спитається.

Але чому вона банальна?

Чи згода в нації-рідні не стала для декого банальною під чужим (хто знає, чи не під ворожим) впливом.

Наслухалися ми: „Борітеся — поборете", „в боротьбі знайдеш право своє", „клясова боротьба", „політична боротьба" й т. д. і ну боротися... між собою, бо воно все-ж безпечніше, ніж боротися з чужими! І сьогодні наш нарід (гляньмо отак зпід хмари на себе) — це десятки таборів, що борються між собою — з завзяттям, з ненавистю, іноді зі скаженістю.

Втішають себе афоризмами: „Де боротьба, там життя" або „життя це боротьба" й т. д.

Та чи боротьба, що становить життя, змагання за істнування чи ідейні зудари в межах свого народу, не нагадує занадто часто звірячу гризню чи ворожу ненависть і нищення тих, хто думає інакше?

Коли змагання за ліпші умовини життя чи перевагу ідей для добра народу, переходить у гризню, веде за собою матеріяльну та моральну шкоду для „противника", в ненависть і злобу, то це вже анормальність, звироднілння й розклад.

І справді, чи між батьками й дітьми, жінками й чоловіками, братами й сестрами повинна бути ворожнеча лише через ріжницю поглядів на життя? Чи така ворожнеча, гризня, ненависть і взаємне поборювання доцільні, чи ведуть до добра?

Якже не згадати нам про це сумне явище, що щораз більше в нас розростається, у дні свята обнови людства, як не побажати собі обнови нашого національного духа саме в найважнішій і в найслабшій царині нашого життя — духові, що тягнеться від княжих чварів через чвари визвольної боротьби до сьогоднішніх днів?

IV.

Якщо й для нас нація — найперше дух, то само собою сила нашого духа буде мірилом сили нашої Нації.

Живемо в добі, коли в нас щораз більше відзначають тих, що „не від уха", а від розуму, від дрібних міркувань. Самі „вбогі духом", вони не можуть відчувати сили духа нації, тратять віру в свої власні сили, а сили свого народу і сіють у свому середовищі думки приємні.

Мусимо собі здати справу з того, що працює багато ріжних сторонніх сил, щоб збити в нас віру в себе та в нашу майбутність, вгасити нашого національного духа й тим ослабити нас, зробити нездібними до дальшої боротьби. Тих сторонніх чинників дуже багато й не лише серед нас чи побіч нас, а й далеко поза межами наших земель.

Обнова повинна піти в ще більшому підйомі духа. Сили нашого здорового народу великі. Навіть перші слабі вияви їх уже дали докази, що український нарід має багато духових цінностей, які можуть дорівняти іншим народам.

V.

Ми взагалі не дуже любимо спинятися на дрібничках, особливо нашого народнього життя. А між ними можна знайти багато цікавих. Ось для прикладу візьмім колядки, що їх склав наш нарід, як, здається, ніякий інший. Який у них веселий, радісний, бадьорий тон; яке яскраве відзеркалення віри в обнову духа й життя; яка певність, що йде в світ нове — ліпше, гарніше, світліше, людяніше!

Коли воно прийде — це інша річ. Але йде, але прийде.

„Радуйтеся, люде!"

ГР. МАРУСИН.

СВЯТ-ВЕЧІР НА ЛЕМКІВЩИНІ.

Вчора я дістав такого листа з Лемківщини: „Зьвідуєшся, Брате, што в нас чути нового, то Тобі пишу, же Сьвята ідут і нам барз маркітно, бо уж не буде тої веселости, што перше. Бо перше, то знаєш, як било. Шитки ми били разом і тато і мама, а ти приїхав зо шкіл на вакації і ми разом засіли до сьвятої вечери...

Не знаю, ци ти тото шиткой памяташ, бо я, як гнес виджу, як мама саджают пампушки до пеца, а тато зрихтували околот соломи і сьваченой зіля і ждали, аж ся на небі перша звізда вказала.

А як вздрили іно зьвізду, то повідают до мами:

— Каська, ід до стайні корови обкурити!

І мама взяли горнец зпід запецка, наклали жеру, насипали сьваченого зіля і пішли обкурювати корови, жеби доброй молоко давали, жеби даяка чарівниця до них приступу не мала. А потім привели до хижи телятко, тиж го обкурили, дали му пампушка, оно троха по хижи повіґало і мама го завели назад до стайні.

— Гибай, повідают, до своєї мами, бо тепер ми будемо вечеряти.

Потім тато вносять околот соломи, а ти брате, несеш сніп зіля сьваченого і віншуєш:

— „Понайбіг, на щестя, на здоровя, на тоту сьвату велию!"

Потім засьвітилися сьвічки, а ми посідали до стола і їли ми наперед чеснок і хліб, а потім бандури з олієм, а потім горох і піхоту, бобальки, капусту, а при капусті мама ксе тата пресчуза по голові лижков, жеби ся капуста така гродила, як татова голова. А потім ми їли панцаки, а ти нас навчив готовити кутю і ми тоту кутю і панцаки шмаряли лижками на повалу. Як ся кутя тримала повали, то бив знак, же ся пшениця зародит. А ци памяташ, брате, ік ми по вечери вязали лижки перевеслом, жеби ся нам худоба не ґзила, лем жеби ся кути тримала. А по вечери ми пішли на солому пати і уж ми сьвітло погасили давно, а по-під вікна ксе іщи ходили колядники і ся дозвацяли, ци їм кажемо колядувати.

А як скінчили колядувати, то кричат:

— „Давайте (коляду) пильно, бо в ноги зимно!"

А мама набрали з діжки збіжа кварту і винесли колядникам, а потім повідают:

— Спийте діти, бо дідня треба на ріку піти, обмию вас г різдвяній воді, то будете таки черстви і здорови, як тота вода різдвяна.

І рано, лем на небі почало свитати, мама прпоначила нас г якой буд шматя, позагортала хустками, жеби ми не змерзали і тягне на ріку до води. На дворі зяб і курява, ми нераз і не два перекопитнулися го снігу, але якося ми долізли до ріки, мама обмили нас водов з ріки і ми вернулися до хижи, троха ся загріли, на столі г маковерті іщи били вчерашни пампушки, омащени олієм, то ми си взяли по єдному і до церкви, на сяночной. А потім дома знов колядники, гостина, веселіст, а гнес што?

Тата і мами уж нема меже нами, а ти, брате, хоц живий і здоровий, та ес уж зо шиткими о нас забив. Та може бис хоц раз на десять років до нас заздрів, нех ся на тебе піздриме, нех ся натішиме разом. Вінского року писавес же прийдеш і нич з того. А моя школярка Зося фурт дзявкат, жеби писати до тебе, нех вуйцьо прийдут, нех мі даяки кніжочки з образками привезут зо Львова!

Барз любит читати тота моя школярка. Уж на девятий рік має, добрі ся вчит, вічно над книжков карзінчат.

Мій ґазда часом на неї згордекат, жеби бодай хижу позамітала, то она скочит, возме помело, шморгне зо два рази по підлозі і знов над книжков сідит.

А старший од Зосі — Ваньо уж вишов зо школи, помагат татови січку різати, коня напоїт, сіна му за драбину зашмарит, а потім сідат під вікном і крайку плете, або ножиком майструє. А як ся іно змеркне летит до читальні, бо там парібки рихтуются до приставліня, а мій Ваньо перебератся за жида і так смішні по жидівску бесідує, же аж кольки берут зо сміху. Мают будувати дім на тоту читальню, то пінязі з того приставліня підут на будову. Уж били давно тот дім збудували, але префесір є противний, лем еґомость з хлопцями тримают, а префесір то чогоси маркітний на тоту читальню і грозит, же шандарів спровадит і каже хлопців до арешту позамикати.

То я му вчера повідам:

— Што вам тото на заваді, пане научителю, же наши діти так си уцтиві забавляют, ци ви би воліли, жеби они до коршми ходили, або шпіритаю пили?

Але він ся нич не обизвав на тото, бо він ся тебе ганьбит, він знає, же я до тебе напишу, то може бис даяк міг приїхати до нас на сьвята, то і нам радіст буде і з префесором си побесідуєш, жеби він ішов з громадом, як ся смотрит, бо він тиж хлопский син, а з хлопами не хоче триматн.

Більше тобі, брате, не маю што писати, лем тя барз красні поздаравям і прошу до нас на сьватий вечер..."

І шож? Та хіба треба їхати.

І люди справді радіють усім своїм єством, не розумом, а духом. Ця радість бє джерелом, булькотить, виливається назверх, заливає буденщину, вкриває обличчя сяйвом, заквітчує уста усмішкою, забарвлює голос здоровим, щирим сміхом.

Це справді:

„Слава на височинах Богові, людям на землі спокій і вдоволення".

Без цього зверхнього вияву, без цієї погоди лиць і усмішки на устах нема справжнього духа, а обнова, яка їх не дає, не є дійсною обновою.

В такі тяжкі часи, — скаже хто, — погідний дух, усмішка, радісний, бадьорий настрій? Коли людей зїдають усякі турботи, а на життя чигають з усіх боків нові небезпеки й удари?

Саме в такі часи! І те, що ми зустрічаємо щораз менше усміхнених облич, чуємо щораз менше сміху, натикаємося щораз частіше на висміювання нашого оптимізму та мрійництва, — все те найліпше доказує нам, що власне цього всього найбільше нам сьогодні бракує. Бо вже похмурих, заклопотаних, кислих облич зустрічаємо аж занадто багато.

Можемо потішитись: наші молоді поети, письменники, журналісти все сильніше відчувають потребу цього ясного, бадьорого, радісного настрою духа, як запоруки майбутньої його перемоги. Все бадьоріший тон наших муз. Усе частіше чуємо заклики до молоді: підвести вгору голови й сміятися в вічі лихій долі.

Це вже початок справжньої обнови нашого національного духа.

Д-р Й. ПЕЛЕНСЬКИЙ.

Треба вірити старим літописам!

МІСЦЕ СУПОЧИНКУ ГЕТЬМАНА ВИГОВСЬКОГО.

Свого часу порушили ми на сторінках „Діла" (25. VIII. ц. р.) потребу охорони руїн Скита Манявського м. ін. тому, що там спочивають тлінні останки гетьмана Виговського. Дивним дивом обізвалися проти цього деякі сумніви, мовляв, „А чи це правда?". На це ми відповідали в „Ділі" 4. XI. ц. р. і обстоювали потребу довіря до старих літописів. Тепер приводимо тверді докази на те, що сумніви були неоправдані, до того анахронічні. Бож старі літописи говорили правду, що гетьман Виговський спочив у Скиті Манявському.

З актів міста Жидачева, куди належить і давня маєтність Виговських Руда, видобув наш історик д-р Богдан Барвінський на світло денне три документи, які разом вияснюють справу з похоронами Виговського. Є це два заповіти Виговських, чоловіка і жінки (котрі померли одно по одному в короткому часі 1664 року) а що найважніше — цитація самого ігумена Скита Манявського з 1681 року.

Документи ті находимо видруковані в основній монографії д-ра Барвінського про наукову діяльність проф. Юліяна Целевича — монографії, яка є властиво джереловим доповненням тай спростуванням в дечому всього того, що написав історик Целевич. В тій книжці находимо навіть окрему главу, присвячену питанню про місце вічного спочинку гетьмана Івана Виговського. Там це питання маємо розвязане докладно і остаточно. Звідти теж наводимо деякі місця, для нас найбільше цікаві.*)

В заповіті гетьмана Виговського читаємо м. ін.:

„Тіло моє землі віддати в християнському порядку, котре лежати має у Великому Скиті, в мурованому склепі церкви Воздвиження Чесного Хреста. До тогож манастиря записую ігуменові й братії за відправлювання сорокоусту та соборних парастасів за відпущення гріхів моїх дві тисячі золотих, та щоб тая сума була віддана з містечка мого Руди за чотири роки, по пятьсот золотих на кожний рік. А тепер даю на поховання мого тіла грішного двісті червінців і сто твердих талярів до шафовання супрузі моїй (і) пану Константину рідному брату мому, (і) пану Теодорові Романовичові Виговському — тай прошу їх, аби діздрили того, щоб це все манастиреві тому було віддане і тіло моє грішне в ньому погребано. Срібна миса аби була на чашу перероблена і до Скиту віддана".

А гетьманша Виговська в тестаменті свому каже:

„Тіло моє в християнському порядку землі віддати, котре має лежати спільно з моїм милим чоловіком, у Великім Скиті, в мурованім склепі церкви св. Хреста".

Третій документ — цитація о. Доротея, ігумена Великоскитського манастиря при за-

*) Д-р Богдан Барвінський: Д-р Юліян Целевич. НТШ — Львів 1927, стор. 273—278 і 286—289.

ЮРІЙ КОСАЧ.

Україна

В „СЕКРЕТНИХ МЕМУАРАХ ПРО РОСІЮ" Ф. Ш. МАСОНА.

З французьких публікацій перелому XVIII. і XIX. ст., де можна найти згадки про Україну безперечно найцікавіша буде книга Ш. Ф. Масона видана 1800—02 року у Парижі під заголовком „Секретні Спомини про Росію". Друге видання, побільшене на один том зявилось в 1804 р., третє в 1863 р.

Автор — француз Шарль Франсуа Філіберт Масон (1762—1807) жив з 1786 по 1796 у Петербургі як затяжець на російській військовій службі, де дослужився ранги майора. Затягнув його до Росії старший брат, що був зятем російського генерала Мелісcіно (грека з походження) і за його посередництвом молодий Масон попав відразу у найвище середовище тодішньої Росії, близько станув біля цісарського двору, його справ та інтриг. Тому саме його книга може служити цінним джерелом для дослідження того, що французи називають „малою історією" — анекдота, що їх закриває „велика історія" від пересічної людини, а які іноді яскраво характеризують епоху. Але не тільки анекдоти лягли у зміст книги Масона. Подає він, як каже — „стараючись затримати рівновагу між вдячністю до нації, яка його так гостинно приняла, а нехітю до уряду" свої міркування і завваги щодо внутрішнього стану Росії, говорить про її устрій, географічні й історичні передумови сучасного її положення, накреслює сильвети Катерини II й Павла I, їхніх фаворитів і міністрів, полководців, державних керманичів, подрібно обговорює стан армії (пригадаймо, що на часи воєн Франції Консуляту й Імперії з коаліцією, це було дуже цінне) врешті спиняється на соціяльних взаєминах в російській державі і висуває навіть несподівані оригінальности й профетичного хисту прогнози про майбутність російської революції.

Слід згадати, що Ш. Ф. Масон приїхав у Росію переконаним республиканцем і тому його мемуари мають виразне забарвлення в дусі тогочасного вільнодумства та ясна річ, нещадно смагають деспотію російського царату, лад у державі, де „само слово свобода було вичеркнене зі словника" „Епоха, яку розглядає, не менш цікава: мемуари обіймають роки на схилі панування Катерини" — цієї жінки — володарки наймогутнішої від часів Семіраміди" і кілька місяців володіння Павла I. „цієї дуже дивної людини". Павло I. небавом вислав Масона з Росії як і багатьох чужинців імовірно через їх республиканські настрої.

Нас цікавитиме зокрема розділ про козаків та декілька завваг дотичних України розкиданих деінде в цілій книзі. Історично-географічне знання автора дещо кульгає. Козаками він називає, наскільки можна розуміти в тексту, не лише запорожських козаків та козаків Дону, Яїку, Волги й т. д., але також населення всієї України, історично все це єднає в одну цілість і згадуючи нпр. Єрмака і Пугачова хотів би чомусь навязати до них імя Мазепи, а обговорюючи устрій і звичаєвість притаманну тільки населенню теренів Придоння й Поволжа переносить їх і на українські землі. Дивно, бо деінде Масон показує досить добру зорієнтованість у взаєминах України й Московщини, правильно оцінює політичні бажання українців і виразно розграничує поняття „russe" і „ukrainien".

Подаємо цікавіші місця з XIV. розділу „Мемуарів" п. з. Козаки.

„Войовнича нація козаків зменшується з дня на день. Вона скоро зникне з поверхні землі, так як зникли інші, на яких затяжив російський скипетр, хіба що якась щаслива революція прийде в швидкому часі, щоб визволити її з-під ярма, яке її нищить і давить. Походження цієї нації ще якслід незбагнене, але здається, що воно не таке саме як походження російського народу. Козаки це правдоподібно рештки якихсь дуже поперемішуваних народностей, що колись займали безмежні області над Волгою, Танаїсом, Чорним Морем і Бористеном, народностей званих у московитських аналах під назвою козаки й пастинаки (хозари й печеніги, прим. Масона). В кінці минулого (XVII) ст. козаки українські визнали суверенність Польщі (?) А козаки Дону, як також деякі з тих їх племен, що заселюють лівий беріг Бористену піддались Росії. Це в тому часі найбільш рішучі з них і спрагнені цілковитої свободи усунулись на багнища й недоступні острови поза катарактами Бористену, заволоділи відтак гирлом Бористену й Богу та їх солончаковими взбережжями. Саме там утворилась помалу та особлива республика, до якої недопускано ніодної жінки. Згодом вона перетворилась в товариство розбишак і піратів і була повсюду відома під іменем Січ Запорожських козаків. (Примітка автора — здобута й зруйнована росіянами 1775. Запорожці розсіялись. Їх уживано в великому числі і з успіхом на Чорному Морі і в інших походах).

Подаємо цей уступ зумисне як зразок Масонового плутання. В кінці XVII століття з нього українські козаки (мабуть правобережної України) визнають зверхність Польщі, а Слобожанщина і Дон Росії — заснування Січі у нього припадалоб таким чином на початок 18 століття.

„Козаки, пише далі Масон, не мають нічого спільного з росіянами хіба що грецьку релігію й зіпсуту мову. Їхні звичаї, навики, спосіб життя, їжі, війни цілковито відмінні, коли не брати під увагу загальних схожостей, які завжди істнують між межуючими народами, наближеними до себе вузлами релігійними й політичними. Козаки є далеко гарніші, вищі, активніші, зручніші, вигадливіші й особливо далеко чесніші за росіян, менше звиклі до рабства. Вони щирі, відважні й говорять сміливіше. Їх зверхність менш одноманітна і тавра, що їх накладає рабство, ще їх не цілком спотанили та не дали скарлуватіти. Козаки, це номади, чабани, войовники, грабіжники. Ро-

будованих храму Святого і Животворящого Хреста Господня (Manasterii Skitensis Magni ad Sedes Sanctae et Vivificantis Crucis Christi Domini). По упливі 17 років скаржиться отець ігумен 1681 р. на ту обставину, що єдиний син Виговського, гетьманич Остап Виговський, не виконує останньої волі свого батька, бо не вивязується з повинностей для манастиря записаних, хоч побожні отці Скиту за ввесь час аж доси (продовж 17 років) все відправляють приписані богослуження над могилою гетьмана, по довершених похоронах і погребі тіла".

Докази хіба достаточні і ніхто вже не може сумніватися, що старий „Южноруський літопис" переказав нам правду, коли написав, що гетьмана Виговського поховано у Скиті Манявському.

Могло здаватися, що по смерти Виговського лишилася вдовиця, яка занялася похоронами чоловіка. Одначе з документів виходить, що літопис у всьому тут правдомовний. Він коротко і просто схоплює подію, пропускаючи подробиці: „Поховань — читаємо там — у Великомъ Скитѣ изъ женою своею Стеткевичовною, которой гды сказано, же пана забито, пала и умерла, зоставивши сына єдиного еще невеликого".

Пані Виговська вмерла не відразу. Вона впала і смертельно захоріла, жила ще коротко і померла. Її вбила нагла вістка про несподівану смерть її чоловіка. В його похоронах не брала мабуть ніякої участи, а всьому давав обход її рідний брат Юрій Стеткевич. Він спровадив тіло покійного гетьмана з його маєтку Бару на Україні до головного його замку в Руді, а з Руди відставив тіло до славного відпустового місця на всі західно-українські землі обабіч Карпат. Деяке світло на ту подію кидають згадані документи. Там серед численних записів пані Виговської в її тестаменті знаходимо таке місце: „А шість тисяч золотих (записую) Його Милости пану Юрію Стеткевичові, брату мому милому, що на мої потреби видав тепер у Барі і з Бару спроваджуючи тіло до Руди, і в Руді, купуючи жалобу і всяку потріб". А з того дуже добре видно, що панію Виговську „нáсерниця напала" (апоплексія), бо тестамент робила одночасно майже з похоронами чоловіка.

Лишається тут ще одно цікаве місце до пояснення, а саме дивовижна цитація отця ігумена Доротея від всієї братії у Великому Скиті. Бож це зовсім дивний і незрозумілий факт, що молодий гетьманич, Остап Виговський, вельможний пан і дідич на Руді, Барі гай інших маєтках, не виконав останньої волі своїх батьків і не віддав того, що вони записали до тої святині, де спочивали їхні останки. Така небувала поведінка „непомящого" сина буде аж тоді зрозуміла, як довідаємось про властиву причину такого занедбання.

На цьому місці заторкаємо сумну в нас правду, що на жаль ще й досі нас болить. За це заплатив вже колись український нарід затратою своєї провідної, панської верстви разом майже з половиною свого земельного кагастру. Хіба вже ясно, що мова тут про „мішані подружжя", якими державна нація завжди втягає в себе покорену націю.

Подібно сталося також з молодим Виговським. По смерти батька і матері, він підпав під чужий вплив. Поволі він забув на їхню трагічну смерть та й ввійшовши у такі то звязки, він відпав від віри і народности від ідеалів, за які померли славні його батьки. Забув нарешті навіть те святе місце, де стояв їх гріб!...

сіяни — осілі, хлібороби, крамарі, тому природньо, вони менш войовничі й великі шахраї в торговлі. Козаки жорстокі й криваві, але тільки в розгарі воєнної дії, росіянин є з природи холоднокрово безпощадний і суворий.

І далі пише Массон:

„Козацька нація тратить незалежність, яку мала перед своїм обєднанням з Росією. Її перестають щадити з хвилиною, коли впевняються, що це увійде їм безкарно. Повстання великого гетьмана Мазепи викликане лихим трактуванням, дало початок до гноблення їх (козаків) ще за царювання Петра І. Цей імператор відобрав їм право вибирати свого вожда. Він переводив примусові затяги в їх країні і обмежив козацькі контингенти, що від тепер могли бути тільки періодичні і тимчасові. Розгніваний їх відданістю Карлові XII він згнобив козацькі племена й розкинув їх войовників по різних областях своєї безмежної держави. Одначе його наступники, що поважали остатні козацькі військові і громадянські інституції, бо боялись, щоб остаточно, утискаючи їх безмежно, не кинути в підданство туркам або Польщі, або кримським татарам. Та з хвилиною, коли ці три вороги перестали бути страшні для Росії козаки опинились у рабстві царату. Тепер, їхня прадавня республиканська конституція не іствує, рівність поміж ними зникла. Їм дано шляхту і нині дуже тяжко простому козакові дійти до якогонебудь ступня".

Масон з черги ширше оповідає про давніший козацький устрій плутаючи засади українського устрою в епосі по Хмельницькім із сталичним ладом Донського Козачого Війська. Він кладе м. ін. натиск на ограничену владу гетьмана й широке самоврядування сотень.

„Ми сказали, — говорить далі наш приятель француз — що унія козаків із Росією була добровільна й умовна — їхні землі з бідою достатні для їхніх мандрівних черед та людности колись чисельної були спільною власністю цілої нації. Жаден чужинець, навіть росіянин не міг там осісти без дозволу загалу і республика з великою відвагою боронила своїх кордонів проти замахів сусідів.

„Ось який був колись стан козаків, стан щасливий, коли порівняти їх колишню цілковиту незалежність з теперішнім цілковитим поневоленням росіянами, нинішними їхніми панами або товаришами рабства. Від часів Мазепи, вони не мали більше великого гетьмана обраного зпоміж себе. Ця гідність була скасована і титул служив лише для декорації кількох фаворитів російських імператориць як нпр. Розумовського та Потьомкіна.

Його виводи на іншому місці щодо сучасности та майбутности козаків (точніще України бо в контексті видно, що він лиш Україну має на думці) цікавитимуть нас більше: вони не позбавлені патосу притаманного добі „свободолюбства" і деякої далекозорости.

„Російський уряд завжди затрівожений і завжди підозрілий, через те, що він завжди гнобить, не обмежився одним забезпеченням себе супроти нації, яка має так багато кігтів. Не вистає йому того, що він відбирає їй її військову силу, розчленовує її територію й втілює в давні російські провінції. Оце недавно він розпочав розчленування самої нації. (мова про „трансплянтацію" 50 тисяч українців на Кубань і побережжя Криму). Коли раз якийсь деспотизм сягнув по права народів, він уже не спиниться. Найменша перерва його паралізує, він мусить поступати, щоб триматися на ногах, поступати доки не впаде в прірву, яку сам собі викопав або доки не розторощить себе об перешкоди, що їх самий нагромадив. Гнет породжує невдоволення, яке раніше чи пізніше розгорнеться в спротив, а відтак у ворохобню. Козацька нація є нині в стані кризи, вона хвилюється і беться під ногою кольоса, що її розчавлює..."

З інших згадок про Україну цікаві будуть Масонові характеристики двох українських вельмож, його сучасників: Розумовського й Безбородька.

„Маршал Розумовський великий гетьман Козаків і брат фаворита Єлисавети, був українським підданим. Він є батьком сьогоднішніх графів Розумовських, що здається, ще більш осяюють своє імя власними заслугами ніж осяяло його добродійство імператориці. Граф Григор займається природознавчими науками і живе інкоґніто в Швайцарії та в Німеччині. Його брат Андрій відомий як амбасадор у Стокгольмі, Неаполі і Відні, звідки Павло його відкликав прийшовши до влади, через давні спори за в. кн. Наталію. Андрій Розумовський є дуже талановитий і його вибаглива зверхність це відбиває. Граф Олексій не має великих амібіцій, живе здалека від занять і почестей двору: сяйво його ввічливости, його шляхетних звичок, його фільософія, вжиток, який він робить із свого величезного маєтку, визначають блискуче між юрбою російських панів більш аніж би він був обвішаний ордерами імперії. Він розділює зі своїми браттями дуже рідку чесноту — він цілковито не соромиться свого походження. Він має у своїй кімнаті портрет свого батька в українському костюмі, який він залюбки показує оповідаючи при цьому як його батько прибув до Петербургу і там зробив каріеру".

„Безбородько є нескладний, важкий, неохайний, недбалий, з панчохами, що спадають на закаблуки, має кроки як слон, але одягнений у пишні шати робить завжди враження, що трохи перепився виходячи з бенкету, який полишив на ньому тупість і отяжіння сну.

Безбородько попри свої здеправовані звички є дуже діяльний і працьовитий, коли йому тільки захочеться. Проноза, дійшовши зо становища писарчука до високого становища першого міністра, він має багато рутини в справах і легкість писання, але недбалість і неохайність назверх віднаходимо у всіх його діловодствах, зокрема в міністерстві пошти".

Масонова книга з її українськими симпатіями, написана живо й цікаво, не позбавлена при всій хаотичности її влучного відбиття російської дійсности, втішалась величезним успіхом серед читацької маси. Друге видання її зявилось несповна по двох роках. Її перекладено на німецьку, данську та англійську мову. Як твердить дослідник цієї епохи І. Борщак — „Секретні мемуари" були улюбленою лектурою Наполеона І.

ОЛЬГА ТЕРПИЛЯК.

Наші бездомні діти.

Творити недержавному народові суспільну опіку це річ безперечно дуже важка. Та коли глянути на те, серед яких відносин живе у нас багато людей, які тої опіки конче потребують, тоді нема ніяких перешкод, ніяких труднощів. Люди доброї волі вважають зовсім правильно, що суспільна опіка це не лише праця гуманітарна, це сума установ, яка змагає до того, щоб запобігати в цілости суспільному лихові, щоб своєю працею двигнути загал на вищий рівень життя. Тому саме суспільна опіка для недержавного народу конечна, є її органічною потребою.

Занедбані, покинені діти, полишені нами без опіки і помочі пропадають для народу і своєї віри, виховані часто в чужім середовищі.

У своїй праці вимагає суспільна опіка передовсім послідовности і таких обставин, щоб дитини, якою раз заопікуються, не покинути, доки вона не приготована до самостійної зарібкової праці. Для тої цілі треба багатьох установ. У нас з більшими і меншими недостачами є деякі товариства, яким лежить на серці духовий і фізичний розвій дитини. Одначе коли ми від нашої суспільної опіки хочемо вимагати послідовности, мусимо передовсім скріпити працю істнуючих уже установ і доповнити її пляново тими установами, яких і тепер у нас бракує.

Є у Львові нпр. порадня матерей, а нема „ясел"; є Т-во „Українська Захоронка", а нема захисту для дітей бездомних і сиріт.

Важко сказати, котра зі згаданих установ важніша. Гадаємо, що в суспільній праці немає установ важних і менше важних. Та звернім увагу на захисти. Знаємо, що покинених дітей і сиріт було і буде все багато, а ми не маємо захистів, щоби умістити бодай ту дітвору, яка просто тиняється під плотами. Захисти для безробітних повинні бути в кожному більшому місті і повіт. містечку. Справа, як організувати захисти унормована законом так, що не є вона невикональна. Коли візьмемо на увагу те, що кожна громада має обовязок старатися за своїх бідних і коли для даної справи зуміє зеднати відповідні інституції та людей, що мають зрозуміння і серце для дитини, тоді треба братися за організацію захисту, щоб наша бідніша від усіх забута дитина не була останньою в рідні великих народів.

І тому не лякаймось глянути правді в очі у тиху-погідну різдвяну ніч, коли думки наші полинуть у далекий світ. Згадаймо тоді, скільки нашої бездомної дітвори пропадає безпомічно за межами Збруча — нехай це буде для нас мементо, що не сміємо дати пропасти ні одній дитині, як довго доля такої дитини в наших руках!

Чи нема у нас людей, які віддали би придбане за своє життя, власне майно для такої цілі? Повинні найтися! Треба лише дати тим людям моральну запоруку, що до праці беруться люди зі знанням даної речі — з вірою в добро справи і подбати, щоб того роду захисти сповняли справді те, чого від такого заведення вимагають. Воно мусить заступити бідній дитині-сироті родину — мусить відповідати всім вимогам гігієни і педагогіки, — а щонайважніше: там мусять так виховувати дитину, щоб вона відповідно до свого індивідуального хисту вміла дати собі раду в житті і на майбутнє стати корисним членом свого народу.

Не знаємо, чи серед тисячі покинених наших дітей нема одного, який може принести колись своєму народові не лише честь і славу, але може бути тим геніяльним божим післанцем, на якого віддавна жде наш нарід.

о. ВСЕВОЛОД ДУРБАК.

Різдвяна прогулька

У ШВАЙЦАРСЬКИХ АЛЬПАХ.

Другого дня латинських Різдвяних Свят після обіду всі „альбертинці" (питомці конвікту у Фрибургу „Альбертінум"), враз зі своїми настоятелями, домініканами, виїхали в околицю Шатель Сан Дені.

Понад тридцять людя вигідно розмістилося у великому автобусі. На даху автобусу привязано тридцять пар лещет.

Як тільки минули ми останні камениці Фрибургу та віхали в чудову долину ріки Саріни, що і в зимову пору була повна буйної зелені, зачалася в автобусі гутірка у кільканацятьох мовах. Переважали крикливі американці, вторували їм французи, „Менщини", між ними один італієць, один литовець, і я, говорили тихіше. Італійцеві не подобалася англійська гутірка і він тоненьким голосом почав звану усім „альбертинцям" пісню: „Суб маре люцига ль'астро д'арджента". Її підхопили всі і так на якийсь час затріюмфувала італійська мова над англійською.

Скоро їхав автобус по гладкім асфальті. На полях біліли сніги, ставало чимраз холодніше. Священики відчитували церковне правило, питомці півголосом ділилися вражіннями; американці тихесенько співали: „Вен іст'с спрінг-тайм ін ди Ракіз, ай ем камінг бек ту ю, літль сістер оф де маунтейс..." („Як прийде весна в Ракійські гори, я назад прийду до тебе, мала сестричко з гір").

Під гомін рефрену цієї пісні мимохіть думка полинула в рідні сторони. Але на спомини не лишалося вже багато часу, бо ось автобус з розмахом віхав у вузькі вулички містечка Шатель Сан Дені.

На горбочку прегарна готицька церква. Містечко старе, давнє, а що маленьке, то за хвилину ми були вже за містом і стрімкою дорогою-серпентиною почали їхати вгору. Верства снігу на очах „грубіла", повітря ставало щораз гостріше.

За три четвертини години їзди задержався наш автобус перед гарною гостинницею „Фоє де Корбетта". Німці, як на даний знак, заспівали пісеньку „Буршен геравс" — і за хвилину ми вже розпізнавали свої лещета та клунки, інформувалися, де мешкатимемо, бо обабіч дороги багато маленьких деревляних домиків, що немов дитячі забавки лежали у білому сніговому пуху. Кожен з цих домиків мав якусь назву, а кожна з них зачиналася від слова „Шателє", себто „палатка" чи „замочок".

Для мене, італійця та трьох ірляндців призначили домик, що у стіп гори Корбетта жовтів деревляними стінами серед засніжених смерек; називався він „Шателє шантан", себто „Співаючий замок". Решта питомців замешкала у Фоє де Корбетта. Обі ці палатки була дотацією пароха Шатель Сан Дені, який у лещетарському одязі скрізь ходив і давав розпорядки.

В нашій палатці ми скоро перебралися у лещетарський одяг, намазали лещета і з радістю зіхали в кількох хвилинах униз, де вже зібралися всі інші питомці, багато швайцарської молоді й старші.

З легкоспадистого горбка зїжджали на долину. Я „взяв розмах", відбився кілька разів киййками, і за кілька секунд... лежав уже у снігу. Одна дошка зломалася, а в коліні відчув я сильний біль. Піднявся на кийках, відпняв дошки і кульгаючи пішов до гори. Більше я вже цієї прогульки не їздив на дошках.

Коли ми після прогульки вернулися до палатки, застали ріжні несподіванки: світло зіпсуте, печі годі огріти, вода у водотягах замерзла. При світлі сірників постелили ми свої „ліжка", але на сон нікому не збиралося.

Ми вийшли на двір. Була тиха, зоряна місячна ніч; сріблом шерехтів сніг, блестіли у місячному сяйві снігом укриті та ледом закуті мовчазні верхи Тессаліо й Моледона. Довкруги у палатках ще світилося.

Зі здорових, молодих грудей полилася коляда:

„Штілле Нахт, гайліге Нахт..."

Другий рядок ми вже співали не самі: відізвалися наші питомці з другої палатки, долучилися голоси з інших палаток. Довго колядували ми, вкінці спати, чи радше мерзнути пішли до неопаленої щопи, яку не знати чому назвали „шателє шантан". Дальші ночі ми спали вже

ВАСИЛЬ СІМОВИЧ.

НЕВМИРУЩА КОЛЯДА.

Маємо на думці — „Бог предвічний“. Міркуємо, що на наших західніх землях це — найбільше поширена, найбільш улюблена, найпопулярніша коляда. А здобула вона собі свою популярність і своїм змістом, і формою, й дуже гарною мельодією.

Коли складена ця коляда, досі ще не устійнено. Може з початком XVIII. в., може й раніше. Опублікований М. Возняком найдавніший її текст („Старе українське письменство“, Львів, 1922, ст. 438), що зберігається в Національному Музею у Львові, не буде найстарший. Та правильна ритміка коляди вказувала б на те, що цьому текстові до справжнього оригіналу не далеко. Кінець (останніх пять строф), відірваний від першої частини, частини описової, відбігає і тоном і змістом від першої. Він, міркуємо, пізніш дороблений. Інший текст, що зберігся в рукописі з 1822 р., теж у Національному Музею (ч. 31026), зовсім тих останніх пятьох строфок не знає. Зате тут ціла коляда дуже вже зближається до тих, що дійшли до нас. До того її будова дуже близька до опублікованого Возняком тексту — тимто можемо нею доповнити той текст, який, на наш погляд, у Возняковій публікації не повний.

Коляда „Бог предвічний“ не була спершу дуже популярна. Пізнати це вже хоч би з того, що текст її не ввійшов у почаївський Богогласник ні з 1790. р. ні з 1825. р. Появляється вона пізніше в передруках „Богогласника“ (в 70—80 рр.) і галицьких і холмських. Поширення її припадає на другу половину XIX. в.

Тяжко сказати що про самого автора пісні. Уклад її вказує на її книжне походження. Автор її був людина вчена, з добрим віршуньським вухом, музикальний, добре обзнайомлений із технікою вірша, знавець тодішньої ритміки й метрики античної поезії. Сама коляда збудована дуже льогічно. Починається від теперішности (Свят Вечір, пор. „прийшов днесь...“) і кінчається теперішністю („Слава Богу заспіваймо“), решта строф оповідає історію з царями та подає натяк на втечу до Єгипту.

Та що нас найбільше в пісні вражає, це **мистецькість віршевої форми.** Чотирирядкова строфа має скрізь таку будову:

(4) + (4)
(3) + (3)
(3) + (3)
(4)

Скрізь правильні пересічі (цезури)), в першому рядку — по чотирьох складах, у двох дальших — після трьох складів, при чому у другому і третьому рядку бачимо по три склади, внутрішні рими, другий і третій рядок усе римуються; буває рима між першим і четвертим рядком. Трискладові слова (а то два слова й одне) — нагадують грецькі „бакхії“, чи „кретики“.

Цій ритміці відповідає і зміст коляди. Перший і останній рядок — поважний, другий і третій — веселіший, а то і скочніший. У першому рядку є або загальна думка („Бог предвічний народився“; „Звізда їм ся обявила“; „Ознаймив то ангел божий“), або запит („Тріє царі, де ідете?) або зазив („Слава Богу заспіваймо“), дві другі — радість „Прийшов днесь із небес“ і т. д.), або скора відповідь („Ми ідем в Вифлием...“), або рух („Звізда ста, де Христа...“), або вичислювання („В дорозі, в вивозі, при волі, при ослі“ і т. д.). В останньому рядку поважним словом доповнена думка цілої строфи („породила“, „ознаймила“; „оддаваймо“ і т. д.).

Ця первісна будова строфи, що так іще добре збережена в тексті опублікованому Возняком, тепер уже не збереглася. Почали її вже дуже рано **псувати.** Вказує на це вже текст із 1822. р. (співанник якогось Миколи Хоминського з Вишеньки Малої коло Янова), де в 4. рядку вже подекуди є 5, а то й 6 складів. Сучасні тексти знають у тому рядку виключно 5 складів („Нам народився“, „Поклін оддаймо“ й т д.), причому відповідно до цього, зміняється ритм, він переходить у — скочний, як ми це й тепер усі відчуваємо. Може взяла тут верх мельодія над ритмом?

Цікаво, що ритм 3.—5. рядка нашої коляди (5. рядок — із 5. складів), і то достеменнісінько такий самий, виявляє в кінцевій своїй частині відомий вірш Тичини: „Арфами, арфами“, пор.:

Буде бій, вогневий	або: Йде весна запашна,
Сміх буде, плач буде	Квітами, перлами
Перламутровий.	Закосичена.

І зовсім той самий настрій: бадьорість, веселість, рух.

Чи не мав Тичина з автором нашої коляди якого спільного джерела? Може, який невідомий нам народній ритм? Бо в залежність Тичини, лівобережця, чернигівця, де зовсім невідома наша коляда (вона могла сягати тільки найдалі Київщини, а тепер знана ще тільки на зазбручанському Поділлі) — тяжко повірити!

Узагалі первісний текст зазнавав дуже багатьох змін. Передовсім старі форми почато заміновати новими: Іосифу — Йосифові, віншуєм — віншуємо, ми ідем — ідемо і т. д. А далі утворювано, на зразок первісного тексту (не все щасливо), нові строфки, які начебто мали доповняти хід подій. А то ще й поперероблювано цілі рядки, які цілком знищили первісний зміст, льогічний, простий, замінюючи його іншими словами, словами, що їх нераз, із догматичних причин, треба було зміняти (пор. у найновіших часах: — „щоби взрів люд свій весь“ — змін.: — щоби спас люд свій весь!). Деякі зміни в виданні Богогласника з 1886. р. (ст. 49—50) дуже великі, з них видко якесь змагання „політературщити“ коляду, та, нащастя, вони не принялися, а зберігся традиційний текст. Зміни все ще далі йдуть.

Тимто, може, цікаво було б, як повинен би був виглядати (на основі Вознякового тексту й кантички Хоминського з 1822. р.) первісний текст коляди (даємо з теперішньою вимовою). А повинен би був він, на нашу думку, виглядати ось як:

1. Бог предвічний народився:
Месіяш,[1]) Ісус наш,
і пан наш для всіх нас (Б)[2])
народився.

2. В Вифлеємі народився,
прийшов днесь со небес,
вби теж люд увесь
потішився (А, Б)

3. Ознаймив то ангел божий
наперед пастирем (А, Б)

---

[1]) Нарід і досі так співає, а не по книжному — Месія; є це вимога рими.

[2]) А — текст надрукований Возняком, Б — з кантички з 1822 р.

разом з усіма питомцями в гостинниці „Фоє де Корбетта“

•

На другий день, у неділю, я відправив Службу Божу в каплиці „Нотр Дам де Неж“ (Сніжної Матери Божої). Усі лещетарі-католики були в каплиці, вислухали Служби Божої, а щойно тоді пішли на прогульку.

Служба Божа у східньому обряді була там очевидно новинкою, тимто і запитам не було кінця. Наш обряд незвичайно їм подобався. До Служби Божої служив мені німець фон Парте; він навчився зовсім добре відповідати, тільки з деякими словами не міг собі дати ради, напр. говорив: „і ші і ша“, замісць „і всіх і вся“ і т. д. Все-ж німець був дуже вдоволений собою; крім нього на зміну служили до Служби Божої ще три німці. Взагалі німці ставляться з великою пошаною до нашого обряду. Не так французи, що люблять з усього жартувати.

У Швайцарії в неділі і свята звичайно більший лещетарський рух, як у будні. Цієї неділі на всіх верхах було багато лещетарів. Більшість з них — чужинці.

Мене ще трохи боліла нога, одна дошка була зломана, тому не лишалося мені нічо іншого, як тільки приглядатися. Я роздобув маленькі саночата та санкувався.

Десь около 2. год. попол. прийшла з Льозанни група молоденьких пластунів-лещетарів зі своїм опікуном-капеляном. Недалеко нашої гостинниці уладили вони лещетарські змагання зі скоками з малої скічні. Мило було дивитися на ці діти від 10—15 літ, що виконували справно ріжні лещетарські штуки. Мимоволі пригадав я собі наших пластунів. І в нас колись серед молоді кипіло пластове життя, але на жаль не довго.

Другого дня нас пятьох вибралося на верх гори Тессашо (2.150 м.). Довший час ішли ми лісом, серед незвичайної тиші. Час до часу переїздили сани з дровами або довбак острив собі дзюб до замерзлої кори високих дерев. Чисте, легке, гірське повітря підносило груди. Ми віддихали повними грудьми і не відчували ніякої втоми, хоч ішли ввесь час вгору.

Після годинного скорого маршу лісом знайшлись ми на великій поляні, де був прегарний вид. Залишилася нам ще найважча дорога: 600 м. „дряпання“ на верх. У половині дороги три товариші, що були найслабші, рішуче заявили, що до самого верха нема чого драпатися, бо і тут гарний вид і можна таксамо пообідати.

Тільки литовець о. Діксніс, і я пішли далі. Останніх 50 м. лізли ми „рачки“, бо було дуже стрімко, сніг був зледоватілий і ховзький.

Вкінці ми вийшли на сам вершок, що мав може 4 кв. м. гладкої площі. Хоч ми були сильно втомлені, та чудовий вид з вершка направду був варт ще раз стільки труду.

Довкруги, куди не глянеш, скрізь стрімкі, зубчасті білі піраміди снігом укритих Альп; праворуч, там у зеленій долині, вужем веться синя стяжка Саріни, а далі, далеко за нею група верхів Кайзереку; за ними, трошки на ліво, довга лінія верхів, неначе догори зубами вивернена пила, гірського ланцюга Юра.

Перед нами, здається, що кілька кільометрів віддалі, зелена тафля женевського озера. На правім його березі великою білою плямою біліє серед зелені піль — Льозанна, а там ген-ген, аж на кінці озера мрякою вкрита Женева. Лівий беріг озера лагідний і зелений, полатаний білими латками — оселями. Правий беріг обрямований стрімкою стіною високих гір, над якими гордо стоїть спокійно Монтблян, неначе лицар закутий у ледяний панцир.

Довго сиділи ми на верху немов зачаровані краєвидом і майже нічого не говорили. Я вдивлявся в „ледяні замки“ Монтбляна: хотів, щоб цей вид „врізався“ мені в память.

Вкінці треба було сходити вділ. З немалим трудом злізли ми з вершка; нижче застали ми наших товаришів, що пристали були і разом вернулися до нашої гостинниці.

Сонце ховалося вже за гірські шпилі, та кидало довгі тіні смерек на багряні склони Корбетти. Щораз менше лещетарів їздило по снігу. Вкінці засвітилися світла у вікнах усіх палаток. На дворі „брав“ мороз. Зимовий вечір „бавився“ у геометрію: невидною рукою стинав пухкий сніг у трикутники, квадратики, звізди, трапези і т. д.

Жаль було розставатися з цією вечірною тишею, сосновим бором, але треба було йти до товариства, яке домагалося звіту з нашої прогульки.

Ще один соняшний день у Шатель Сан Дені, і ми знов ідемо автобусом униз, до Фрибургу. Там застали ми дощ і мряку.

——o——

овчарем, звіздарем (Б) —
з неба посел (А).
5. Звізда їм ся іявила,
в дорозі, в виволі,
при волі, при ослі
ознайнмила (Б).
6. Тріє цари, где ідете?
Ми ідем в Вифлеем,
віншуем спокоем,
повернемся (А, Б)
7. Панна Сина породила
Звізда ста, где Христа
Невіста Пречиста
породила (А)
9. Іосифу ангел мовив:
з дитятком, із Матков.*)
з биддятком, з ослятком
би ся хранив (А)
10. „Слава Богу" заспіваймо:
честь Сину божому,
як пану нашому,
оддаваймо (Б).

Думаємо, що з первісних строф дійшло до нас вісім (тепер їх — десять), а дві доповнено пізніш — на це вказує попсована їх будова, а саме:

4. Тріє цари ідут со дари
до Вифлеем міста,
де Панна Пречиста
Сина породила (повила).
5. Иншим путем повернули,
погану, безстидну,
безбожну Ироду
не повідали.

Четверта строфа є вже в кантичці Хоминського з 1825 р. (цей текст її відтіль і взятий). Восьма взята з холмського „Богогласника". Думаємо, що 4. строфа первісно була зовсім інша, бо цей текст не зовсім лучиться з цілістю, а восьмої зовсім могло і не бути.

Та все це вияснить аналіза всіх текстів, як коли хто за цю справу візьметься. Для часописної статті для цього немає місця.

*) В А — „з Маткою", але це книжна форма, що не дає рими; може було первісно і „з Матком", бо й така форма живе в деяких наших околицях.

ЛЬОНГИН ЛЯСЕВИЧ

Різдво і радіо.

Є моменти в житті, коли людина робиться дивною і настроює себе на звуки дзвонів, що пливуть понад освічені міста, понад сніжні поля.

Є моменти, коли людина не є паном своїх очей. Бо вони чогось несамовито поширюються і втягають у себе все: сповиті сніговим серпанком вежі церков, дахи камяниць, світла вікон, почесну варту вуличних ліхтарень, рефлектори авт і різдвяні ялинки, що мов фатаморгана визирають ізза імли віконних шиб.

Є моменти, коли ті очі бачать більше: давні, добрі часи, рідну родину в рідній стороні, серед більше рідних, не таких чужих обставин. Рідні звичаї: дідуха, кутю, вечерю аж із дванацять страв, колядників, співи, давні співи, що сягають своїми початками поганських часів.

В таких моментах людина не має свідомости. Вона живе підсвідомістю. І підсвідомість поодиноких людей поринає в якійсь загальній надсвідомости, що лягла широко над краєм, над народом, над часом. Бо ж ця надсвідомість поконує не тільки простір.

Вона поконує теж час. Це так, якби в ній лежали думки наших дідів, прадідів, що святкували це християнське свято. І думки поганських прапрадідів.

Міцний той нарід, як сталь, що зберігає традицію, що його одиниці вміють у важних моментах почувань чи волі позбутися приземної свідомости і піднестися у край надсвідомости. Вони інстинктовно відчувають те, до чого змагали батьки, та продовжують їх творчі задуми.

Відчути надсвідомість, душу народу в просторі тяжче. Якщо ми згуртовані довкола видних осередків національного і культурного життя, то тоді відчути це лекше. На те і будують люди церкви, на те бють дзвони — на те встановлений суспільний порядок будних днів і свят. Так само, як медіюм, що слухає ходу годинника зосереджує на годинику свою свідомість, щоб підсвідомість була податлива для приказів гіпнотизера, так само зачаровує дзвін цілу громаду. Зачаровує просто; бо розбуджує безпосередні спомини дитячих літ, коли ми не фільософували над суттю і суспільного ладу, — а вірили, так щиро вірили, що там десь далеко за горами й ріками народилося в бідній стайні Мале Дитятко. То ж радувалися ми і нашою радістю викликували радість у старших, у батьків. І радувалася ціла рідня, радувалося ціле село, радувалися всі села й міста, над Краєм ішла колядка: „Нова радість стала..."

Справді Богом був той Чоловік, що зрозумів ту велику тайну, якто сірі будні вбили людину, народи, світ, і що повинно прийти визволення духа — тієї надлюдської свідомости.

Людина має змисли. З них найважніші зір і слух. Тому стільки світла, стільки свічок при релігійних церемоніях, стільки зверхніх форм, такі величаві обряди. Щоб грішну, хитру свідомість прикувати тими зоровими враженнями, щоб підсвідомість одиниці відділилася і злилась у надсвідомости всіх вірних у церкві, зединилась у Бозі.

Тому стільки співів для вуха, дзвінків і кадила. Людина має змисл нюху.

ІВАН ШКВАРКО

Леґенда Звени-городу.

Звенигород — сьогодні непоміт не нічим село підгородиської волости, бібрецького повіту. Та археольоґічні розкопи на його терені дозволяють твердити, що це старинна оселя, яка своїм віком сягає ще палеольоґу. Історія же говорить, що перед 700 роками Звенигород був столицею удільного князівства і відограв домінуючу ролю за Галич, Перемишль і Теребовлю. Князями на Звенигороді були: син Ростислава, внук Ярослава Мудрого — Рюрик; Іван Ростиславич Берладник; Володимирко, кн. галицький, син Володаря, кн. перемиського, брат Рюрика та Михайло Всеволодович Чернигівський. В 1241 році Звенигород пала, зруйнований татарами.

В колишній столиці залишилися до сьогодні тільки високі „вали", сліди городища-кріпости. В 1716 році на доручення панів Сенявських, тодішніх власників двору, на якому знаходиться „вали", німецький інжинір Йоган Кампельгаузен робив розкопи тих валів. В своїх записках пан інжинір каже, що знайшов тут чимало решток усякої старовинної зброї й таку масу людських кісток, що й на тисячу возів їх не забрав би...

...Жмуток історичних дат і, здавалося би, все. Є ще легенда, гарна, ясна, вічно молода легенда, що віки протривала в простих душах тутешніх мешканців, що є їх гордою, родовою таємницею, ціну якій вони самі знають і нікому ніколи не дозволять вкрасти її від себе...

І варто прислухатись шепотам тієї легенди. З неї говорить дух мохом зашилих століть. Варто, в слід за тим, забути на момент нецікаву, сіру теперішність Звенигороду і перенестися уявою в ті віки, що безповоротно пропали в морі вічности, що вітром розвіялися у безмежі часу і простору. А тоді — за легендою — уявити собі таку картину: там, де сьогодні порізані скибами лани, де обабіч болотнистих вулиць старістю журяться головаті верби, де річка, протявши надвоє село, вперізує посілости двора, що згорда глядить на низькі, подекуди ще курні стріхи, де навколо високих валів шумлять верболози, розбуялі на багнищах — там давним-давно було велике місто, був княжий столичний ґород.

І коли нині плуг, що крає тутешній тугий чорнозем, ненароком піде трохи глибше, завадить об щось тверде та, заскигливши, викине кусні камяних причандалів, недоржавілих залізних мечів, поламаних списів, мідяних хрестиків, срібних прикрас жіночих, монет, ріжнокольорних поливяних плит, жовтих людських кісток і багато-багато інших недогризків часу — ратай зупиняє коні, збирає ті предмети, чистить їх, оглядає та задумується немов тихо питає:

— Відкіля ви та чиї ви, мечі поломані? Хто і нащо вами колись орудував?

Але за хвилину зникає задума з чола ратая, бо він пригадає собі байку — не байку, а „сторію", яку ще дід йому розказував:

— Давним-давно — говорив йому дідуньо — тут було місто, якого периферії сягали аж до сусідніх Підгородища і Городиславич. І те місто лежало на перепутті головних торговельних шляхів, що вели з Німеччини, Чех, Ляхії почерез Перемишль, Буськ, Волинь, а далі лучилися з тим чорним шляхом, що вів далеко на схід і кудою найчастіше забігали до нас татари. Розвинувся був тут промисл і торговля, через що місто забагатіло. Всюди, де нині знаходимо розколупані брилки каміння, пишалися гарні будівлі. Були тут церкви, яких золочені копули вогнем ясніли, були манастирі, боярські палати, міщанські та селянські доми.

Ріжні фахи та ремесла мали тут свій осідок: рільники, купці, ковалі, столярі, боднарі, кравці, шевці, кожемяки, а всі окремо. Ближче лісу мешкали колодії й пасічники, в середмісті же тивуни, десяцькі та інші княжі урядовці та службовики, поблизу замку — бояри. Були тут ще „гридні" - поліцаї, що берегли ладу, були „блудники" — живий дороговказ мандрівникам-купцям і рівночасно їхня охорона. А ще далі, за цілі милі, була постійна сторожа, що берегла всіх перед наскоком вічно зачасного степового ворога, запалюючи високі смоляні стовпи на випадок тривоги.

Та наче вінцем окружений водами у західній „сторінці" нинішнього села лежав — замок. Стояв на високім, стрімкім чотирокутнику, а оперізували його глибокі шестикутні перстені ровів високих за ними валів, на яких сторчав гострокінчастий частокіл. Доступу до замку боронила з усіх сторін вода ріки Білки. Здержувана греблею ця вода наповняла рови так, що вхід до замку можливий був тільки двома зводженими мостами. Замку берегла постійна залізна залога, князівська дружина, що на приказ свого вожда була готова кожної хвилини кинутися в смертельний рукопашний бій. На лівому березі ріки

Це все глибоко обдумані речі
Чим вівтар для вірних у церкві, тим цер-
ква для хат довкола неї, для села. Тим метро-
полія для церков, для сіл, для краю.

Щасливі ті люди, що мають видні пункти концентрації своєї свідомости. Що можуть то-ді піднестися до надсвідомости народньої себ-то такої, що і по традиції є для них рідною.

Щасливий українець, що святкує свята в селі чи в місті, де родився. Або хочби деінде, але серед своїх. Тут і там найде він той свя-точний рідний „настрій“, себто суму підсвідо-мостей усіх одиниць.

На чужині він цього настрою не найде. Чи-де в польському костелі в Варшаві, чи в про-тестантському в Берліні, чи в англійському в Льондоні, або в Америці, він не пірне в тій ра-дісній збірноті. Бо вона для нього чужа і про-стірно і по традиції (часово). Не радість, а сум-на рефлексія зродиться в ньому, що він зовсім чужий серед тієї юрби.

Чи дивно, що поняття свята лучиться з по-чуттям товариства своїх, з усіми традиційними звичками, з тим тремтінням навіть найбільш холодних душ? Чи дивно, що люди їдуть до себе, хотять бути разом, не ощаджують коштів дороги?

Український нарід не може бути на Різдвя-ні Свята разом. Ні символічно, ні фізично. Роз-шматований між чотири кордони і розсипаний на еміграції не має одної спільної нитки у свя-точні дні. А проте саме тепер нам треба щораз більше злуки. Хоча могутній з нас чисельно на-рід, всеж розсипаний у просторі — безсилий. Всюди ми є тільки компактною, етнографічною масою, навіть по столицях і містах чужих зай-манщин, по столицях і містах дальших сусідніх країв, в усій Европі.

Еміграція нашого народу перескочила дав-но вже Атлянтійський океан. У Злучених Дер-жавах Півн. Америки і в Канаді маємо якби Но-вий Край. Фармерські села з українськими на-звами! Такої еміграції не має ні один нарід. Е-міграції, що не потонула в чужонаціональному морі, ані в космополітичному світі бізнесменів і банкирів. Бо вони йшли від нас за море шу-кати кращої долі, прості селяни, що вроджену мали девізу Франка:

„Не високо мудруй, але твердо держись.“

І в Полудневій Америці нас чимало.

На схід також поманджали українці. Пере-йшли цілу Азію і задержались над другим оке-аном Великим або Спокійним. Японців за сво-їх сусідів мають. На Зеленому Клині. В Харбі-ні повіває в українські національні свята жов-то-блакитний прапор.

Колись хіба повістяр міг у романі писати про українців, що межують з японцями, сьо-годні це не роман, а дійсність. Дійсність, що звучить як повість.

Де Ви не їхалиб довкола землі, всюди на українців натрапите. Але власної держави не мають.

Бжоли тому сильні в своїй організації, що хоча розгублені по цвітах лісів, зрубів та піль, мають інстинкт приналежности до одного і ли-ше до того одного вулика.

Всеж приклад із бжолами доказує, що мо-же зробити добра злука навіть у примітивних створіннях.

Ніякий нарід розшматований між інші на-роди не мав нагоди користуватися таким ґені-яльним засобом злуки, як радіо.

Ми українці є перші в історії світу, що мо-жемо цю обставину використати.

Модерні сьогодні часи. Щоб зосередити нарід, не вистануть свічки або дзвони. Преса, як матеріяльна річ, теж ще всього не зробить. Лише безтілесні, безматеріяльні хвилі радія зможуть перелетіти нецензуровані, без мита, без перепон над кордонами і кинути над ними невидні мости.

Лише хвилі радія можуть миттю поконати заморські, заокеанські віддалі.

Реально справу слід повести так: позакла-дати радіо-товариства тут у краю, на Закар-патській Україні і на Буковині. Ці товариства дбатимуть, щоб число українських радіоабо-нентів росло, з другого ж боку, щоб згадані радіостації давали постійні українські авдиції.

Столичні стації репрезентують культуру цілої даної держави, отже повинні числитися з іншими національностями, що є в тій державі. Та недалеко зайшлиб ми здавшись на ласку державних стацій. Ці авдиції малиб вартість хіба лише у культурно-музичній і економічній ділянці.

У політичній ділянці ми булиб вічно за-лежні від закордонних інтересів держави, що не хотіла би наражуватися своїм сусідам „про-пагуванням української справи“.

Тому крім постійних авдицій слід нам кон-че мати **незалежну українську радіостацію.** Це тим більше, що ми мусимо протиставитися чер-воній заразі, що лине раз-у-раз із больше-вицьких українських радіостацій. Імя „укра-їнець“ знане є всім слухачам на світі, як імя комуністів. Через українські стації перекручує незаражений червоною хоробою европеєць чимскоріше галку приймача.

Ніодної української радіостації не найде-те в списах і програмах нпр. німецьких радіо журналів. І зовсім слушно.

Лише в краю дійсної свободи, в Америці, можна думати про здійснення ідеї української радіостації. Там радіостації не є державним монополем, а приватною власністю. В Европі немає здається місця на таку українську раді-остацію. Ніяка держава не згодиться пропаґу-вати українську справу. Зате в Америці радіо сьогодні вже таке буденне, як часописи.

І тут вдячне завдання для наших замор-ських братів. Збудувати **короткохвильну ста-цію**, спрямувати її хвилі на Европу, на полуд-невий схід, на українські землі. Німці, англійці, голяндці, навіть мадяри мають повно таких стацій. А ось Польща теж недавно вибудува-ла свою короткохвильну стацію для звязку з поляками зпоза кордону, в Бабіцах.

красувалася велика соборна церква св. Богоро-диці — Покровительки княжої Руси-України. Видно її було ще з Гологір, бо проміння її щиро-золотого хреста розбігалися милями в даль. Цей хрест — втілення святости, краси і могутности єднав усіх мешканців в одну велику сімю, що на-справді могла почуватися щаслива, як ніхто пі-зніше в достатках і любові.

— Царі, що правили тут, — продовжав ді-до — а називалися вони князями, були добрі, бо свої, але не мали злагоди, між собою, спорили і самі себе звойовували. Зате послав їм Бог кару — татарву.

Хмарою окружили кочевики недоступну крі-пость, що в ній з майном схоронилися всі меш-канці. Хоробрі княжі вої тисячами нищили насту-паючих азіятів, що мали „лиця жовті, совині очі, а ніздрі як у собак“. Бату-хан, що розбив табор на „батієвицях“ (назва піль, що пішла ма-буть від імени Бату) пінився з люті, слідячи хід безуспішної для нього боротьби. Тисячі степови-ків щоденно напирали на замок, та гинули від цільних стріл княжих лучників, від граду ка-міння з метавок, а то й топилися в глибоких ро-вах, бо за обороною проводив хоробрий, тяму-щий боярин Іван Халдієвич.

По чотирьох тижнях даремних зусиль і втрати десяти тисяч найкращих своїх войовни-ків, хан рішив уже звинути табор і рушати далі. Але за гадючий гріш знайшов зрадницю, відьму Ягу, що мешкала в недалекому лісі. Вона вказа-ла тайний вхід до замку.

Вхід він льохом підземельним. Вдерлися ту-ди потайки вночі на замок татари, запалили йо-го з чотирьох боків. Настала паніка, з якої ско-ристала решта орди, що вже вспіла звести мости і як повінь ринула на замок. Серед нерівної, без-надійної боротьби до одного згинули три тисячі княжих дружинників а мешканців, кого в ясир не забрали, то в пень вирубували. Замок і ціле місто хижаки сплюндрували, запалили і все до тла згоріло...

• • •

Так прийшов день, коли хрест на соборній церкві перестав блистіти, перестала існувати й сама церква, зникли з лиця землі оселі, манасти-рі, двори. Затих на майданах давній гамір, скін-чилися ярмарки та відпусти. Не почути вже ні-коли брязкоту зброї княжих дружинників, не застогне вже більше шлях, що ним вони прохо-дили. Лягла вся дружина в землі, разом із по-щербленими мечами, зі силою, хоробрістю та гордістю своєю. Кістки їхні, сину, рікрічно ви-орює нинішний плуг...

— А що сталося зі зрадницею рідного го-рода? — питає внук діда. — З отією прокляту-щою Ягою, що сталося?

І відповідає дідо:

— Архимандрит, що згорів у запаленому соборі прокляв зрадницю разом із її нащадками. За гріх свій страшний ота нужденниця горіть ще й досі та горітиме до суду-віку. І вогні оті, ті блудні вогні, що опівночі звляються на мочa-рах довкруги валів і світять у пітьмі як вовчі очі, це ж зрадниця зі своїми проклятими нащадками. Ті вогні вічно неспокійні таксамо як совість усякого злочинця: вони тремтять і палають, то гаснуть, а блукаючи, зводять мандрівників на манівці..

• • •

З батька на сина, з покоління на покоління, з уст до уст від непамятних часів переходить оця традиція, виростаючи інколи в буйній на-родній фантазії до величини справжнього міту. І пройнявшись оцим мітом, тутешнє населення частенько любить убиратися у сорокате піря своєрідної, слушної чи неслушної, гордости як нащадків бояр чи навіть самих князів та скоса глядіти на дооколичних сусідів чи на напливові елементи...

Та найважніше мабуть тут те, що народня традиція, якщо осуджує минувшину, то най-страшніше карає зраду громадської справи. Ще нині з острахом оминають там уночі тзв. „під-бабє“, місце страшного прокляття і покути зрад-ниці. Про це місце можна наслухатись preріж-них страхів: про блуд, що тут постійно чіпля-ється, про відьом, характерників, чортів, що тут герцюють і пакостять, про вогні, що коло півночі отут усі збігаються та збившись укупу, творять якби образ горіючої зрадниці на страх, мовляв, і пересторогу добрим людям...

Прогомоніли в непроглядній юрбі поколінь славетні боярські чи навіть князівські імена-роди, припали порохом забуття колись великі їх діла, подвиги і слід за ними, здавалось би, замів не-вблаганний час у нетрях забуття. Але не вда-лось отому часові поступити отак немилосерно з колишньою славою. Вона, ота слава, й до нині жива у легенді, а викупана у водах століть стає сьогодні перед очима нашої уяви ще більша, ще чистіша і ясніша

І Старий Край дбатиме, щоб було кому слухати і щоб були авдиції бодай у такому обємі, як він можливий.

А тоді Різдвяні дзвони понесуться трикратним акордом: зі Львова, Ужгороду і Черновець. І забють серця всіх радіослухачів-українців в Европі в один такт. А де не дійдуть дзвони з українських земель, там долетять дзвони заморських братів, що теж мають ту саму християнську віру, що ми. Бо цілу земну кулю опоясують короткі хвилі.

І вдарить той чотиродзвонний акорд сріблом Вифлеємських дзвонів і золотом Воскресення серед людських стонів.

Народній Зїзд.

ОЖИВЛЕНА ДИСКУСІЯ. — РЕЗОЛЮЦІЇ. — ВИБІР НОВОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ.

В оживленій дискусії, що тягнулась від год. 4-ої попол. аж до год. 10-ої вечором, забирало голос 23-ох промовців. Усі вони однодушно стверджували, що польський контрагент нормалізації не виконав своїх зобовязань. Тому тактика У. П. Р. повинна бути загострена. Далі промовці протестували проти дальшої нагальної польонізаційної і кольонізаційної політики супроти українського народу та накликували до обєднання всіх національних сил, щоб дати відпір пляновому наступові польського зорганізованого громадянства на всіх українських землях у Польщі.

РЕЗОЛЮЦІЙНА КОМІСІЯ.

Як ми вже подали коротко вчора, на внесок інж. Гарасимовича Зїзд вибрав однодушно резолюційну комісію в складі: пос. д-ра Ст. Барана, д-ра Д. Левицького, д-ра І. Ґижі, д-ра П. Лисяка і ред. І. Витвицького.

Члени резолюційної комісії пішли зараз на нараду до окремої кімнати та предложили по довгій дискусії Нар. Зїздові резолюції, які подамо в найближчому числі.

Підчас нарад Комісії-Матки і комісії резолюційної йшла на великій салі дискусія, в якій перший забрав голос **адв. Р. Секела:** Добро нашого народу вимагає згоди. Торкнувся промовець теж ап. адміністрації Лемківщини і візвав УПР, щоб довела до ліквідації цієї адміністрації та взагалі „реґіональної" політики. Справою тактики У. П. Р. повинен занятись Центральний Комітет, а не Зїзд. Вкінці відчитав три короткі резолюції.

Адв. д-р О. Марітчак заявив, що на давніших Зїздах висловлювався за принципіяльною політикою. Хоч політика „нормалізації" завела, промовець думає, що не надійшов ще момент виповісти її та перейти до „тактики леґальности". Відступлення від „нормалізаційної" тактики булоб тепер некорисне. Нар. Зїзд повинен залишити проводові УПР. „вільну руку" з тим, щоб загострила тактику на парляментарній арені. Висловлюється за тим, щоб в одних руках була керма цілого життя нації. Тому треба створити Національну Раду, до якої ввійшла би президія партії, члени Ц. К. і голови всіх наших центральних установ. Завданням Нац. Ради була би справа санації наших внутрішніх відносин. Вона перевелаб теж обєднання українського народу. Вкінці зголосив відповідну резолюцію, як доповнення до резолюції В. Мудрого.

Адв. д-р П. Лисяк підкреслив, що значіння Зїзду дуже велике, бо на нас і на резолюції будуть дивитись і ближчі і дальші сусіди. Тому слід займатись на Зїзді виключно важливими справами. Провід не звертає належної уваги на контакт з низами, бо довго не скликував Нар. Зїзду. Тимчасом за цих 6 років зайшли величезні зміни. Тому Нар. Зїзди повинні відбуватись бодай що два роки, якщо вже не щороку. Далі виступає проти опозиції. З огляду на міжнародне положення політика „нормалізації" була правильна. Зміна тактики в теперішньому часі, коли при владі є перехідний уряд, булаб для нас катастрофою. Заявляється за умасовленням партії та збереженням в одних руках проводу УНДО й УПР.

На внесок **п-ні Дзеровичевої** Зїзд рішив, щоб промовці говорили найдовше 10 хвилин.

З черги промовляв сел. **Гринько Скасків,** який заявився за тим, щоб провідником УПР та партії була одна і та сама особа. Радить звернути більше уваги на працю у краю. Справу з опозицією в партії треба доконче полагодити.

Пос. Гриць Тершаковець обговорив головні тези опозиції. Провідник мусить бути не лише чесний і розумний, але й еластичний. Промовець був уже раніше, в 1936 р., проти теперішньої „нормалізаційної" політики. Вияснює, чому „Діло" розписало анкету і чому промовець забрав у ній голос: бо не мав місця, де міг би висловити свою думку. Опозиція своєю акцією зміцнить лише партію. Опозиція не є анархічним чинником і не „вбиває ножа у плечі". Навпаки: опозиція в партії корисна.

Пос. д-р Ст. Баран звернув увагу на зріст активности польського громадянства на українських землях. Тепер іде боротьба не між нами і польським урядом, але між обома націями. На це не звернули уваги референти. Внаслідок зовнішніх обставин ні Центральний Комітет, ні партія не будуть уже мати такого значіння, як перед війною. Слід памятати, що треба тепер мати силу, щоб мати від уряду якісь здобутки. Тимчасом ми щойно по 15-ьох роках досвіду, що нас коштував дуже багато, прийшли до того, що підкреслюємо потребу „нормалізації". В Польщі йде до тоталізму. З цим фактом нам теж треба числитися. Великим успіхом теперішнього проводу є те, що ми не стратили ще всього зі своїх надбань. В резолюціях слід підкреслити такі політичні вимоги, як справа зміни виборчої ординації, територіяльної самоуправи та територіяльної автономії. Висловлює думку, що партія вийде по цьому Зїзді зміцнена.

Д-р Могильницький (Рівне), заявляє, що справа тактики належить до Центрального Комітету. Опісля виступив з гострою критикою галичан за їх незацікавленість справами Волині.

Сен. О. Луцький звернув увагу на відгомін наших визвольних змагань у світі і на значіння нинішнього Зїзду. В резолюціях слід підкреслити, що крім комунізму нашим найбільшим ворогом є взагалі Росія. Опісля обговорив справу „нормалізації", що мала за ціль узгіднити вимо-

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ, що своїм датком причинилися до здвигнення домівки для Сирітського Захисту, Добродіям і Прихильникам складає щирі бажання ВЕСЕЛИХ СВЯТ І ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

Виділ філії Укр. Кр. Т-ва Охорони Дітей і Опіки над Молоддю в Тернополі.

МАРІЯ СОКІЛ.

Їдемо до Америки.*)

На Балтійському й Північному Морі та на Атлянтійському океані. 28. XI.

„Так ось він той „Батори", корабель, на якому треба буде десять днів плисти до Ню Йорку і десять днів пізнавати більше й менше приємні сторінки морської подорожі у найгіршому часі для такої прогульки — у грудні... Вже здалека їдучи в напрямі морського двірця у Ґдині, бачимо два величезні корабельні комини, інстинктово відгадуючи, що це комини „Баторія". Чим ближче підходимо, тим вищі видаються вони і ввесь корабель. Кремового кольору, чистенький, чепурний — побіч німецького й шведського корабля, які стоять у сусідстві, справжній чепурун. Покищо, вполудне, довкола нього тихо й спокійно; тільки елеватори раз-у-раз наповнюють його нутрощі скринями та багажем.

Рух на двірці починається ввечір. Хоча маємо відплисти щойно опівночі, всі пасажири сидять на місці вже добрих 6—7 годин раніше. Не тільки пасажири, бо з деякими прийшла хмара „близьких" — на превелику радість двірцевого ресторану. Бо відїзд „обливають" при столиках солідно, тримаючися відомої засади моряків: що розбурхані хвилі океану ідеально заспокоює алькоголь... В 6-ій попол. починаються пашпортові, девізові та митні церемонії; валізки, куфри та клунки обліплені вже пів тузином карток, необхідних при такій подорожі, обліплюють їх ще десятком нових і врешті — містком, який лучить величезну галю морського двірця з кораблем. Входимо на „Баторія".

Перша година йде на розпаковування валізок, які веземо, сяк-так треба розвісити „ліпші" речі у шафі. У нашій кабіні, хоча вона й невелика розмірами, кожний клаптик місця використаний якнайекономічніше, з метою: дати якнайбільшу вигоду пасажирам, що звикли до якнайбільшого комфорту, можливого в цих тісних рямцях корабельної кабіни. Отже шафа має внутрішнє освітлення, нічні столики при ліжках приміщені якнайвигідніше, лямпи до читання в ліжку в стіні над головою, в умивальнику постійно гаряча вода, вентилятор увесь час спроваджує свіже повітря, яке хочете — напереміну тепле і холодне.

Коли виходимо, на коридорах і сходах мов на львівському корсі: з усіх-усюдів сходяться пасажири, які, як і ми, закінчивши „порядки" у кабіні виходять обдивитись та з чердаку приглядатися „суші"; корабельні носії приносять все нові багажі нових подорожніх; гуртки, які донедавна обливали „прощання" у двірцевому ресторані, тепер продовжують свою працю у корабельному барі. Серед метушні пріють офіцири, інтенденти і стюварди корабельної залоги: бо кожний з подорожників і кожний із „супроводів" звертається до них з якимсь питанням. Більшість цих питань зводиться до двох головних, які у ріжних варіянтах повторяються: „Як думаете, чи подорож буде спокійна?" та „Чи можете мені порадити якийсь зовсім певний засіб проти морської недуги? Ви-ж моряк, отже напевно це знаете..."

Раптом лунає звук ґонґа і оклик: „Ті, що не їдуть, прошу залишити корабель!" Рух, гамір, загальна метушня ще більшають, одночасно й меншають запаси алькоголю у барі. Врешті після нового удару ґонґа починаються прощання, вигуки, поради, як „триматися" на морі; ось останній гість із суходолу покинув корабель; останній звязок із землею — місток, автоматично відлучується від корабля і зникає в череві двірцевої галі; врешті, поволі-поволеньки, відчалюємо від берега. Зібрана на березі юрба вимахує капелюхами, хустинками і гукає. Але ці останні поздоровлення та дотепи заглушує спів побожних пісень, які починають співати еміґранти на чердаку третьої кляси. З одної і з другої сторони відкривають голови; хвилина зворушлива для всіх — головно для тих, що уперше довіряють своє життя бурхливому Нептунові.

Беріг чимраз далі; постаті на ньому все менші й менші; вся Ґдиня маліє у віддалі; її світла — тепер вже тільки мерехтять на обрії. Минаємо один маяк, другий, третій; корабель-пільот, що випроваджував „Баторого" з порту, завертає. Ми на повному морі. Вже далеко поза північ, але щойно тепер покидаємо чердак і йдемо до кабіни. Перша ніч на кораблі.

Ні, ні — вона не була приємна! Навпаки: море, немов грузуючи із „відважних", що в цьому

*) Цим фейлєтоном починаємо серію листів з Америки нашої відомої співачки. — Ред.

ти двох рацій: української і польської в обличчі найбільшого ворога — комунізму. Рішення про замирення на польсько-українському відтинку, себто справу „нормалізації" вибрано серед можливих умовин, у дійсно доброму моменті. „Нормалізація" мала залеґалізувати наше життя, щоб творити надбання, необхідні для цілої нації. Підчас переговорів ніхто зпоміж українців не заявляв, що зрікається державницьких змагань. Далі виказував, що українська сторона поступає чесно і справедливо, але в політиці не грає ролі чесність і справедливість, лиш сила. Тепер іде сильний наступ на нас, щоб розбити наш національний орґанізм. Тому нині на цьому Зїзді польський уряд мусить почути, що ми не дамо себе зіпхнути до другорядного чинника на наших землях і далі вже не підемо. Поляки повинні запамятати собі, що „панства народового" не вдасться їм збудувати, маючи в себе одну третину меншин. Зате українці мають почути, що „нормалізація" є лише тактично-політичним засобом. Ми мусимо створити масову орґанізацію, зібрати фонди на боротьбу за наші права, видавати відповідну пресу, пригнути молодь, зорґанізувати енерґію наших мас, щоб відперти наступ наших сусідів.

О. Онишкевич підкреслює, що „нормалізація" була потрібна і нам і полякам, і лише тому мін. Косцялковський переговорював з українцями. Її не можна відкинути, лише вимагати від уряду, щоб виконав свої обіцянки. Одночасно нам слід добре зорґанізуватись, поставити сильну партійну пресу і т. д. Щож торкається розділу функцій проводу, то треба вибрати такого заступника п. Мудрого, щоб притягав людей. Треба теж за всяку ціну опозицію погодити з теперішнім проводом. Слід створити Міжпартійну Раду.

О. Навроцький (Красне) заявився за резолюціями пос. Кульмовича, бо вони відповідають настроям у краю і національній гідности. Слід відділити провід УПР від проводу, партії, бо треба, щоб був надрядний чинник, що давав би вказівки УПР. В резолюціях слід домагатися зміни виборчої ординації, скасування самоврядування і т. д.

Адв. д-р І. Венґльовський критикував анкету „Діла".

По промові сел. **Михайла Паука** говорила п-і **Бляцка Баранова**, яка критикувала опозицію.

По промові **п. Козіцького м-р В. Жовнір** торкнувся орґанізації українців по містах.

Сел. І. Крушельницький висловив довіря до проводу, зате сел. **П. Тарнавський** (Самбірщина), обговорюючи болячки Самбірщини, звернув увагу на теперішню диверзію поляків зі шляхтою і висловив погляд, що опозиція не йде на шкоду проводові; вона довела лише до живої виміни думок у партії.

Сел. І. Чумир (Перемищина), каже, що „нормалізація" не принесла ні не принесе ніякої користи українському населенню, навпаки: вже принесла упадок духа. Виступив гостро проти тої інтеліґенції, що ради хліба зміняє віру батьків. Шкільний плебісцит тепер не вдався, зокрема у Перемищині, бо люди бояться адміністрації. Якби не приймали нашої інтеліґенції на державні посади — не булоб дезерції. Але найстрашніше те, що український селянин не може тепер купити кусника землі, зрошеної його потом і кровю. Тому слід усім партіям сконсолідуватись, як цього жде українське село.

Д-р В. Безпалько (Золочів) торкається справи „нормалізації" в первісній формі і теперішнім виді. Стверджує, що польський контраґент не виконав наших домагань. По 2 і пів роках слід прийти нарешті до висновку, що „нормалізації", зговорення, нема з вини польської сторони. Виринає питання: чи вернутись до попередньої політики зперед нормалізації? Так. На основі конституції та інших міжнародніх трактатів ми повинні боротися за наші права. Справу тактики повинен ухвалити Централььний Комітет та УПР. Нині, в часі нормалізації дійшло до того, що сама назва „українець" є червоною плахтою для поляків. Промовець пригадує, що основою нашої політичної сили є інтенсивна орґанічна праця у краю. Отже тому треба булоб перевести розділ проводу партії від УПР, щоб пожвавити працю на місцях. Розділ проводу причиниться до зміцнення партії.

Д-р Дм. Левицький заявив, що забирає голос тому, бо його роблять батьком теперішньої нормалізації. З обуренням відкидає закид, як неґідний, немов би опозиція була деструктивним елементом. В опозиції засідають люди, які у праці для народу посивіли. Опозиція є такcамо конструктивна, як кожна інша здорова політ. акція. Опозиція виконала свою ролю вже хочби тим, що заставила народні маси призадуматись над теперішнім положенням. Вона впливає також на зміну тактики проводу, що видно хочби з того, що недавня промова пос. В. Мудрого в соймі підчас наради над буджетом була таки дещо інша, ніж минулого року. З факту істнування опозиції і польська сторона мусить призадуматись, чи можна далі перетягати струну. Далі промовець уважає, що нинішній Зїзд є українським соймом і тому дуже дивується, що вислів одного з промовців („це успіх нормалізації, що нам вільно ще жити") приняв дехто оплесками. В нинішнім моменті потрібна нам консолідація всіх наших сил, щоб дати відпір нечуваному наступові. Кінчить побажанням, щоб Зїзд дав почин до справжньої концентрації сил.

В. Ярмолюк (Рівне) жалується, що посли не цікавляться життям Волині, Полісся, Підляша та Холмщини. Критикує теж українську пресу за її становище до Волині і мале зацікавлення до неї. Домагається, щоби представник централі УНДО приїздив бодай раз на місяць на Волинь, Полісся, Холмщину та Підляша.

Пос. д-р Біляк вияснює, що „нормалізація" мала лише уможливити нам леґальну боротьбу за свої права. Висловлюється за єдністю проводу УПР. та партії.

Відтак Зїзд приступив до ухвалення резолюцій. Зїзд взяв за підставу всі резолюції, зго-

часі пускаються до Америки, зразу дає себе пізнати... з найнеприємнішої сторони. Не дивниця, що коли ранком виходимо на сніданок, докола чуємо тільки розмови про цю ніч і звіти з неї... На другий день довідуємося з корабельного часопису (він виходить щоденно і подає найсвіжіші відомости з цілого світа, передані на корабель радіом), що цієї неприємної ночі на Балтику лютував шторм, який наробив чималі шкоди на побережжях. Ніхто вже тоді не сороминться признатися до своїх „переживань": адже ж шторм наробив шкоди навіть на побережжях...!

Ранком маємо правдиву несподіванку: на повному морі доручають нам листи; один із них від неоціненої сестри Северини зі Львова, яка — „рутинована" заокеанська подорожничка — знала, що можна написати на листі „Доручити адресатові на кораблі „Батори".

Знайомимося з іншими пасажирами туристичної кляси (на нашому кораблі вона найліпша). Всіх їх 70. Товариство назагал, цікаве: ті, що вперше пливуть до Америки, знають бодай половину, а то й цілу Европу. Англійська мова лунає скрізь; побіч неї і друга світова: жидівський жарґон, яким говорить меншинева ґрупа, що находиться і в цій клясі. Доречі: вона має в їдальні своє окреме „столове ґетто" з власною, кушерною кухнею, яку доглядає спеціяльний добродій винаймований постійно дирекцією лінії „Ґдиня—Америка".

Здалека видно береги. Борнгольм, потім Швеція. Під вечір — Копенгаґен, якого всі нетерпляче виждають, щоб трохи заспокоїти ноги, чи пак: станути ними знову на твердій землі. Пливемо ще не цілу добу, а вже такі думки... З автобусів, які стоять в порті, щоб обвозити охочих довкола міста, ніхто не користає: проміняти корабель, що хитається, на автобус, що трясе?! Ні, радше заблукати у незнайомих вулицях чужої столиці! Пускаємося в дорогу, орієнтуючися якимсь цілком загальним пляном міста, який находимо в розложених на кораблі данських пропаґандово-туристичних проспектах. Прийшовши під королівський замок Амаліенгоф, перед яким почесні вартові у височенних „бермицах" преспокійно фліртують зі знайомими (зрештою: хто зна?!) дівчатами, зустрічаємо ґрупу наших товаришів подорожі, які іншими вулицями потрапили на те саме місце. Серед неї молодий корабельний капелян, який знає Копенгаґен; він перебирає дальший провід і показує вам все те, що в двох вечірніх годинах можна побачити. Бачимо музей Торвальдсена з чудовими малюнками на всіх зверхніх стінах і алегоричною ґрупою Пеґазів нагорі (ідентичну знаємо з „Бранденбурґен-тор" у Берліні та з Великого Театру у Москві!), подивляємо чудовий ратуш і одноголосно рішаємо, що він кращий від празького, вступаємо і на головний двірець, де все блистить від чистоти, порядку та орґанізації, врешті оглянувши ще декілька преґарних крамничних вистав у „Магасін ду Норд", при яких скоро перераховуємо всі ціни на краєву валюту, вертаємося на корабель. Як жалко, що так скоро! Тепер перед нами сім днів плавби; найближчий порт — Галіфакс у Канаді.

лошені пос. В. Мудрим і пос. В. Кузьмовичем, а переголосував тільки спірні точки: програмову й організаційну, з тим, що програмову приняв, а справу відділення проводу УНДО від УПР передав на вирішення Центральному Комітетові.

Після того приступлено до вибору членів Центрального Комітету, якого число Зізд збільшив з 50 на 65 (разом із заступниками).

НОВИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.

1) Д-р Баран Степан, Тернопіль; 2) д-р Біляк Степан, Львів; 3) Бараник Василь, Заліщики; 4) д-р Брик Іван, Львів; 5) д-р Безпалько Володимир, Золочів; 6) Баранова Бляжка, Львів; 7) д-р Бих Микола, Станиславів; 8) м-р Бачинський Василь, Львів; 9) Великанович Дмитро, Львів; 10) д-р Волошин Михайло, Львів; 11) д-р Витвицький Степан, Дрогобич; 12) д-р Гриннів Михайло, Бучач; 13) інж. Гладишовський Олександер, Лісько; 14) Ґораль Петро, Борщів; 15) д-р Загайкевич Володимир, Перемишль; 16) о. Землинський Микола, Львів-повіт; 17) д-р Карпевич Богдан, Рава Руська; 18) радн. Кобринський Володимир, Коломия; 19) Козубський Борис, Кремянець; 20) Кузьмович Володимир, Львів; 21) о. прал. Куницький Леонтій, Львів; 22) дир. Кувик Степан, Львів; 23) д-р Левицький Дмитро, Львів; 24) сен. Луцький Остап, Львів; 25) д-р Лисяк Павло, Журавно; 26) д-р Макарушка Любомир, Львів; 27) д-р Марітчак Олександер, Львів; 28) Мудрий Василь, Львів; 29) Макарушкова Евгенія, Львів; 30) д-р Могильницький Роман, Рівне; 31) Малицький Микола, Шляхтинці пов. Тернопіль; 32) Максимович Антін, Борислав; 33) д-р Німчук Ів., Львів; 34) д-р Николайчук Микола, Надвірна; 35) о. Онишкевич Степан, Купновичі п. Рудки; 36) д-р Охримович Дамян, Стрий; 37) Островський Володимир, Луцьк; 38) інж. Павликовський Юліян, Львів; 39) Пісецький Олександер, Грималів п. Скалат; 40) Пеленський Зиновій, Львів; 41) Радловський Орест, Львів; 42) Рочняк Олександер, Замосте (Холмщина); 43) д-р Свістель Франц, Львів; 44) Стефанівський Михайло, Львів; 45) Сіяк Остап, Тернопіль; 46) о. Татомир Юліян, Лужок Гор. (Старосамбірщина); 47) інж. Творидло Микола, Львів; 48) Тершаковець Гринь, Якимчиці (Комарно); 49) Терлецький Омелян, Львів; 50) Целевич Володимир, Львів.

Заступники: 1) д-р Блавацький Василь, Сянік; 2) Галібей Михайло, Львів; 3) Голіян Роман, Львів; 4) о. Ганас Роман, Зборів; 5) м-р Навроцький Степан, Перемишль; 6) д-р Перегінець Антін, Станиславів; 7) Паарова Іванна, Яворів; 8) о. Пшепюрський Андрій, Мостиська; 9) Процишин Ярослав, Львів; 10) Петрик Петро, Львів; 11) Пеленський Зенон, Львів; 12) д-р Селезінка Ярослав, Радехів; 13) Тарнавський Іларій, Самбір; 14) д-р Хомінський Лев, Сокаль; 15) Хоміцький Олекса, Львів-повіт.

Партійний Суд: 1) о. мітрат Базюк Олекса, Львів; 2) д-р Блажкевич Іван, Дрогобич; 3) інж. Гарасимович Гриць, Косів; 3) д-р Горбачевський Антін, Чортків; 5) д-р Гижа Іван, Львів; 6) інж. Дутка Володимир, Станиславів; 7) Колтунюк Ярослав, Львів; 8) д-р Перфецький Роман, Львів, 9) о. Феденич Іван, Турка н. Стр.

ДРУГИЙ ДЕНЬ ЗІЗДУ.
ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ РЕФЕРАТ І ДИСКУСІЯ.

Другого дня відбувались дальші наради Зізду в салі „Української Бесіди“. Нарадами проводив **сен. О. Луцький.** Одногодинний реферат про основну реорганізацію партії УНДО виголосив **адв. д-р Франц Свістель,** висуваючи тези: масового членства, призбирання фондів на масову політичну акцію у краю, поширення преси і т. д. Над рефератом розвинулась річева дискусія, в якій забирали голос: **адв. д-р П. Лисяк, д-р Могильницький, ред. З. Пеленський, дир. Похмурський і м-р В. Жовнір.**

ВИБІР ГОЛОВИ УНДО.

В год. 1-ій вполудне предсідник перервав наради Зізду на 1 годину. У міжчасі відбулось засідання Центрального Комітету УНДО при участи 43-ох членів (і заступників). Центр. Комітет не мав змоги вирішити справи розділу проводу УНДО від УПР. **Головою партії вибрано пос. В. Мудрого (34 голосами).** Вибір Президії і Секретаріяту відложено до чергового засідання Центр. Комітету.

•

Від год. 2-ої пополудні відбувалася ще дальші дискусія.

Після ще кількох промовців закінчив Народній Зізд піднеслою промовою сен. **Луцький.**

По його промові відспівано національний гимн. Зізд закінчився в 4. годині.

—0—

ВАСИЛЬ ТКАЧУК.

Ніч у горах.

Бувають ночі важкі, як брила олива, холодні, як крига леду, що годі заснути. В такі ночі людина задивлена в таємну височінь читає сріблом писану місяцеву казку про вічні мандри по просторах.

Кожний мабуть у свому житті мав таку ніч. Кожний бодай раз є її любком.

Я нині теж любок ночі.

Проміняв солодкий сон за її сріблистий усміх, за чашу пянкого гірського трунку; проміняв за китицю пестощів.

Гей, друзі! Ви певно сидите в душному барі й приглядаєтеся „програмі“. Вам певно подобається гнучкий стан прімабалеріни кавярняної ревії і ваблений її танець. А зараз по програмі просите її до танга із східним мотивом і замовляєте помаранчівку. Ви милуєтеся її усміхом, вам подобається, що вона „своя жінка“, що гостро прошибає вас зором, зухвало зміряє вас поглядом, а потім закине голову взад і засміється байдужно.

О, друзі міщухи!

Покиньте східні танга і прімабалеріни, плюньте у помаранчівку і приїжджайте сюди в Карпати, — я запрошую вас до себе.

Я не дам вам „мартеля“ ані навіть „закропленої“, але не я тут господар, а природа. Прибудьте тільки на одну ніч у горах.

...Місяць на синьому папері неба безупину пише свою казку, а потім жмут білих листків розкидає по землі.

Стою на високій каменюці. Під ногами веться річка з рухливими хвильками, що ніби розпещені малі котики бавляться і уваги не звертають на небезпеку, — не бачуть понурої каменюки.

Ще ніби сміються, бущім-то ловлять себе, завертають, утікають — ще хвилину пісню життя співають — потім у розгоні зударяються з твердочолим каменем і з пискливим ячанням розбиваються — слід по них щезає.

З віддалі пливе багато ще хвильок, але вони уважно оминають немилосерний камінь і долів річки розспівані — несуть пісню.

Одна несе смутну пісню полонини, що тужить за вівцями і їх „ватагом“, — полонина в білім рядні завита лежить і двигає на своїх плечах холод місяця і гнів неба.

Друга хвилька несе пісню кичер. Вона така буйна й золотиста, як і ті мешканці її.

Третя несе пісню темних, грізних лісів — таємну й лячну пісню про чугайстирів і плаветн.

Четверта хвилька несе пісню села — гуцульських хатин. Це пісня скарги, що їм „заступають світа“ високі пансіони.

Пята двигає пісню легінів хороших: груди в цих легінників, як дзвінкі ковані їх топірчики...

Ще чути потугу співанками звеличаних, повірями змальованих, переказами ославлених гір. Ще чути гомін кріпкої віри, сили, помсти, завзяття гуцульської душі — що гомонить і манить, як та даль, що я її ловлю очима — та срібна даль, що зворами гір несеться Бог зна куди.

І чути твердий і гордий хід гуцулів і дужий помах топірця — тай чутно бистрі й смілі слова — рідні, барвисті слова.

А місяць пливе, як біла качка по тихому ставі. А зорі переморгуються іскорками.

Грізна й ненависна ніч проходить. Проходить мовчки й лукаво, суворо і таємничо. Твердо ступає по скалистих хребтах гір і скочується у темно-чорніські провалля, як пантера. На дні ніби шипить люто, наче погрожує, але вилізти вже негодна.

Так, друзі мої, мені тут ніч проходить. Признаюсь вам, що волію слухати грізної розмови ночі із лісами та горами, як найпестливіші слова нашмінкованих жінок, волію послухати пісні бору, річок, стрімких шпилів, як „Танга омани“, „Сексапіль“, „Тільки на те“, я, друзі, волію бачити танець пянких смерік та божевільний „аркан“ вітру, як „танець крокодиля“, танець еспанки, та помаранчівок з цитриною на пяному столику.

Запрошую вас до себе. Беріть зі собою, що можете: лещета, светери, термоси, ковбаси і всі солодощі фірми Бачевського, взаміну за це все покажу вам ніч у горах. Все, що привезете збліднe з тим, що тут побачите. Овіє вас подих, що обновить вас і в місті, міщухи засиджені та засуджені!

Дора.

Католицька Церква в Польщі.

ПРОТИ ДЕРЖАВНОГО ТОТАЛІЗМУ І ЛІВИХ ТЕЧІЙ.

В 1936-ому році відбувся у Ченстохові перший польський пленарний церковний Синод, якого постанови затверджені Апостольською Столицею саме тепер проголосили. З тих постанов дуже цікаві ті, що торкаються державного ладу та усяких суспільно-політичних ідеольоґій.

Одна з тих постанов каже: „Так духовні як і світські католики виконуватимуть льояльно обовязки громадян польської держави згідно з католицькою етикою, виявляючи відповідну пошану правній владі та зберігаючи заківни." Але зараз після того: „Треба протиставитися фальшивим політичним доктринам, згідно з якими всі ділянки життя повинні підлягати владі і контролі держави так, що підлягали б їй навіть справи совісти, влада католицької церкви як теж без винятку всі права одиниць, родин і громадянства."

Тут важко збагнути, як Синод уявляв собі становище католика, що хотів би виконати обі наведені постанови на випадок, якби мав до діла з тотальною владою, про яку мова у другій постанові.

Правда, чергова постанова справу трохи вияснює. А саме: „католики повинні брати якнайчисленнішу участь у формуванні і направі суспільних відносин згідно з засадами справедливости й любови." Та найчисленніша участь католиків у формуванні і направі суспільних і політичних відносин малаб забезпечити державу перед тотальним ладом, проти якого католицька Церква недвозначно застерігається.

Синод виступив дуже гостро проти всяких скрайніх суспільно-політичних течій. Дотична постанова каже: „Не лицює належати, підтримувати ані співпрацювати з сектами, масонерією, соціялістами ані іншими орґанізаціями, всеєдно явними чи тайними, що відносяться ворожо до Церкви і суспільного порядку або поширюють релігійну байдужність."

В особливий спосіб Синод взиває католиків, щоб пильно вистерігалися комунізму, що є найбільшою заразою сучасного світу, та щоб усіми способами поборювали і комуністичну пропаґанду і гасла бурення релігії, поширювання ненависти й нищення усякого суспільного ладу.

Сенат відкинув законопроект про знесення охорони льокаторів.

На останньому засіданні сенату прийшла на порядок дня справа урядового законопроекту про постепенне знесення закону про охорону льокаторів. Вивязалася широка дискусія, в якій кількох сенаторів промовляло проти знесення охорони льокаторів. Промовці мотивували своє становище тим, що тепер ще занадто нервові часи і взагалі не пора виходити зі справою знесення охорони льокаторів, а з другого боку особливо у великих містах панує така мешканева нужда і такий фатальний здоровний стан, що перш за все треба розвязати мешканеву проблему, а до того часу справа знесення охорони льокаторів не може бути актуальна.

Не вважаючи на те, що урядового законопроекту гаряче боронив віцеміністр Хелмонський, сенат 42 голосами проти 24 відкинув законопроект.

Соймова комісія радила над законопроектом

ПРО УСТРІЙ АДВОКАТУРИ.

На соймовій правничій підкомісії обговорювали законопроект про устрій адвокатури. Зголошені поправки комісія відкинула. У справі допускання до адвокатури референдарських адміністраційних урядовців комісія ухвалила, що ті урядовці мусять скласти адвокатський іспит і мати суддейський іспит та судову аплікацію. Час референдарської служби урядовців Прокураторії піднесли з двох до трьох літ.

Що торкається відмови впису на адвокатську листу підвищено речинець до внесення зажалень з одного на два місяці та ухвалено, що брак повідомлення про впис на адвокатську листу продовж трьох місяців треба уважати за відмовну відповідь.

Нові воєводи.

Крім тернопільського воєводи іменував президент ще воеводів: люблинського (Ю. Трамекура), білостоцького (Г. Осташевського) та краківського (Й. Тимінського). Всі вони дотепер виконували обовязки воеводів як віцевоеводи.

ХРИСТОС РАЖДАЕТЬСЯ!

З Різдвом Христовим, з Празником великим вітає Вас, Українські Громадяни й Громадянки, Рідна Школа тими чарівними словами, що пригадують молодече минуле й родять надії. Надії на життя нове. Але це мало надії словом підтримувати; підтримаймо їх ділом, закріпім їх охотою жертви. Щойно тоді надія розквітне ясним квітом і доспіє овочем цілющим.

Стільки проспіваних коляд з нагоди Різдва славить цих царів, що дари принесли Новонародженому Дитяти. Відновім згадку про цю велику Тайну, що склалася в містечку Вифлеємі та принесім і ми наші щирі різдвяні дари нашим українським дітям, що живуть світлом науки Рідної Школи, що дихати будуть її духом.

Ця Рідна Школа — то збірник нових творчих сил для української нації, що громадить засоби молодечої енерґії та справляє її в одну точку, в ясну провідну Зорю.

Для тієї Рідної Школи не тільки наші думки й серця, але зложім для неї щедрий наш дар; на користь нашим дітям і народові, на славу Новонародженого Вифлиемського Дитяти!

Головна Управа Рідної Школи.

Це треба вже раз перевести!

У звязку з теперішніми святами й особливо з недалеким святом Богоявлення хочемо пригадати справу, що її широко обговорили ми у вступній статті („Діло", ч. 146 з 6. липня м. р.). Це справа участи нашої інтеліґенції в національно-релігійних маніфестаціях.

Ми пригадували тоді прикладово, як виглядають такі національно-релігійні маніфестації, нпр. щорічне свято Божого Тіла, у поляків: „у процесії беруть участь не тільки всі найвищі державні та самоуправні достойники, але й масово польська інтеліґенція, яка не суне у процесії столоченою юрбою, лише йде впорядкованими рядами, маніфестуючи свою силу та тісну гармонію між Церквою і народом у всіх зовнішніх прилюдних виступах."

У нас — нікуди правду діти — завелася погана звичка: не доцінювати такі національно-релігійні маніфестації. Особливо, а може навіть тільки серед інтеліґенції. Чому ні! Подивитися на те, як поважними й численними рядами йде якийсь український похід вулицями Львова, то ми любимо; захоплюємося масою учасників, зразковим ладом. Але якось навіть на думку не прийде нам, що якби й ми самі і ті всі, що так як ми стоять збоку і тільки приглядаються, прилучилися до учасників походу чи маніфестації, — наскільки ця маніфестація булаб масовіша, величавіша! Не прийде нам на думку, що наш обовязок бути разом з усією массою українців, що йдуть у поході, чи беруть участь у національно-релігійній маніфестації, щоб той похід чи та маніфестація виявляли нашу силу, наш чисельний стан бодай приблизно такий, яким він справді є. Не прийде нам на думку, що ми нічого не втратимо на тому, коли ролю глядачів залишимо тим, що в нашому поході чи маніфестації участи брати не можуть. Навпаки.

Ця справа торкається з одного боку окремих громадян, з другого боку усіх, що належать до всяких орґанізацій. Отож члени орґанізацій повинні обовязково брати у таких маніфестаціях корпоративну участь. Це найважніша справа, бо це свідчитиме не про нашу масу, але про нашу орґанізованість, що робить могутніше та величавіше враження. А саме на тому, щоб наша сила і наша орґанізованість булі відомі, нам повинно найбільше залежати.

Треба сподіватися, що найближче свято Богоявлення дасть нам добру нагоду, і у Львові і в цілому краю, дати доказ, що ми якслід доцінюємо вагу наших національно-релігійних маніфестацій, тим, що у свято-йорданській процесії наша інтеліґенція візьме не тільки масову, але й корпоративну участь. Правда, досі наші товариства брали таку участь, але бувало таке, що те товариство репрезентувало двох-трьох або найбільше кількох людей. А треба, щоб у таких випадках являлися всі члени товариства без винятку. І саме це ми повинні вже цього року перевести.

Відмова дозволу Рідній Школі на прилюдну збірку.

Не зважаючи на всякі заходи, Рідна Школа не дістала цього року дозволу на прилюдну збірку з нагоди Різдва Христового. Воєвідські уряди мотивують свої відмови тим, що тепер переводиться державна збірка на „зимову допомогу". Не від речі пригадати, що в 1937. р. також була державна збірка на „зимову допомогу", а всеж таки Рідна Школа дозвіл на прилюдну збірку була дістала.

Одначе нема такого закону, щоб забороняв комунебудь з власного почину післати добровільний даток на ту вельми заслужену і всім нам дорогу Рідну Школу. Про це повинен памятати кожний українець і кожна українка, про це повинні тямити всі українські товариства і підприємства. Про це повинні тямити в першу чергу також наші церкви та священики, які кожного року переводять традиційну коляду.

І ще одно: Рідна Школа зробила цього року українському громадянству милу несподіванку: розіслала кілька тисяч святочних і новорічних побажань на відомі адреси своїм дотеперішнім членам і добродіям. Не сумніваємося, що кожний громадянин чи установа сам пристосується до принятого звичаю і подякує Рідній Школі за побажання. Та з огляду на те, що цього року виїмково не дістала Рідна Школа окремого дозволу на прилюдну різдвяну збірку, найкраще буде, коли наші подяки вишлемо почтовими чеками.

—o—

Вісти зі світа.

НАРАДИ РУМУНСЬКОГО ПРЕМІЄРА З ПРЕДСТАВНИКАМИ МЕНШИН.

Як подає „Капіталь", прем. Ґоґа постановив відбути нараду з представниками всіх румунських національних меншин та познайомити їх зі становищем уряду до меншинних питань.

ЖИДИ ПРОДАВАЛИ СВАСТИКУ.

Букарештенська поліція перевела облаву на людей, що нелегально продавали свастику — значок національно-християнської партії. Між арештованими є 2-ох жидів.

ЯПОНЦІ ЗАНЯЛИ СУФУ.

Як подають з японських джерел, японці йдуть вперед по обох боках залізничої лінії Тієнтсін—Пуков і вже заняли місто Суфу. Вони мабуть почали велику офензиву між залізничими лініями Тієнтсін—Пуков і Пекін—Ганков. Китайці поспішно відступають на Єнсуфу.

ЄГИПЕТСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ РОЗВЯЗАЛИ.

Єгипетський уряд розвязав парлямент і заповів нові вибори, на основі нового розподілу виборчих округ.

Згідно з єгипетською конституцією, нові вибори мусять відбутися до двох місяців; відложити їх можна хіба на випадок заворушень, які загрожують безпеці держави.

НАПРУЖЕННЯ НА СОВІТСЬКО-ТУРЕЦЬКОМУ ПОГРАНИЧЧІ.

Недавно большевики перевели поважні фортифікаційні праці у Вірменії, на турецькому пограниччі. Пляни тих укріплень мабуть пропали, 5-ох червоних старшин втікло до Туреччини.

Большевицька влада перевела чималі арештування в Еривані, зокрема серед тамошньої залоги, та зажадала від Туреччини видачі втікачів, але анґорський уряд відмовив. Це довело до напруження совітсько-турецьких взаємин. Турецьку мистецьку виставу в Москві відложено на необмежений час.

„ТАРАС БУЛЬБА" і БУРЖУАЗНІ НАЦІОНАЛІСТИ.

Московська „Правда" атакує київську оперу, яка виставила „Тараса Бульбу", бо ця опера — на думку „Правди" — „ідеалізує польських інтервенціоністів". У виставленні „Тараса Бульби" обвинувачує „Правда" „буржуазних націоналістів і фашистівських агентів" Любченка, Хвилю і б. директора театру Яновського. „Правда" стверджує, що оперу „Тарас Бульба" виставлено тепер без поправок шефа мистецького відділу при раднаркомі УССР та домагається чистки київської опери від „ворогів народу".

(ПАТ).

ЗАВДАННЯ СОВІТСЬКИХ ПОСЛІВ.

До Москви зїзджаються посли до верховної ради, що збереться 12. ц. м. Вони здебільша привозять зі собою письменні інструкції щодо праці в законодатній палаті. Більша частина тих інструкцій звучить: „Оповіджте верховній раді про щасливе життя, яке створив для нас товариш Сталін".

(АТЕ.)

ЗАВІСЯТЬ РОСІЙСЬКІ ЧАСОПИСИ В БАСАРАБІЇ, БО ТАМ НЕМА МОСКАЛІВ, ЛИШ УКРАЇНЦІ.

Румунський уряд задумує завісити російські часописи, які виходять у Басарабії, бо там нема російської меншини, лиш українська, а російські часописи читають лише жиди.

Крім того завішено низку часописів, які появлялись у німецькій мові в Чернівцях, один мадярський у Темашварі та 4 румунські в Яссах.

ЯПОНЦІ ВИСУВАЮТЬ НОВІ УМОВИНИ ЗАМИРЕННЯ?

З Ганков прийшла вістка, що в околиці Віляв Стар дійшло до дуже завзятих боїв. Обі армії йшли до наступів, які не дали висліду з огляду на важкий терен і маси снігу.

РУМУНКИ НЕ МОЖУТЬ СЛУЖИТИ У ЖИДІВ.

Міністр праці заборонив жидам приймати до служби румунок, які ще не покінчили 40. року життя.

НОВИЙ ЗАСІБ ПРОТИАРАБСЬКИХ РЕПРЕСІЙ У ПАЛЕСТИНІ.

Британська влада Палестини вживає нового способу проти арабських повстанців. Вона вимагає від визначніших громадян сіл і містечок, щоб вони виявили місце побуту своїх співгромадян, яких підозрівають в участи у партизантці. Особи, що цього не зроблять, відповідатимуть за чинну участь у партизантській акції; їм сконфіскують майно та евентуально поставлять їх під полевий суд.

ВІДРУМУНІЗУЮТЬ ПРІЗВИЩА.

Як подає румунська преса, уряд розглядає законопроєкт, на основі якого всі особи, що мали нерумунські прізвища і змінили їх на румунські, мають знову вернутись до своїх давних прізвищ.

По широкому світі.

Литовська державна рада предложила урядові до затвердження законопроєкт про безпеку держави.

СССР повідомив Литву, що припинює дальшу імміграцію литовців до Біробіджану, бо там вони вели шпигунську акцію на користь Японії.

Б. британський премієр Льойд Джордж був на обіді у князя і княгині Віндзору.

Грецький наслідник престолу кн. Павло женится в неділю з британською княжною Люїзою, яка вже виїхала до Атен.

Британський міністр закордонних справ Іден виїхав з жінкою до Канн, де проведе час до половини січня.

Норвеський емісійний банк обнизив дисконтову стопу з 4 прц. на 3 і пів прц.

В Абісинії отворили італійці 77 шкіл для тубільців; у Гаррарі та в Гіремі основано мусулманські вищі школи, у Вобре — реміснячу школу.

Британські міністри видвигнули проєкт незалежної жидівської держави у рамах британської імперії.

Німеччина відібрала дебіт великому католицькому щоденникові „Ля Круа", що вважається півофіціозом Ватикану.

Румунський король виїздить 26. ц. м. до Льондону, де проведе 5 днів як гість англійського короля.

Післати коляду Рідній Школі — це святий обовязок кожної української установи й кожного українця.

Літературна сторінка.

Нелегке рішення.

Нелегку принціпіяльну справу будуть мусіть вирішити цього місяця члени жюрі „Т-ва письменників і журналістів“ у Львові, що мають призначити нагороду за найкращу повість за рік 1937. Ця принціпіяльна справа торкається питання, чи кандидатами до нагороди можуть бути автори, які видають продовження вже раз початого твору або дають покищо тільки перший том початої повісти. Саме серед повістей з минулого року є такі твори. Вслід за цим виринає ще друге питання: чи автори недавно нагороджених творів можуть дістати вдруге нагороду, коли нові їх твори не дуже ріжняться від раз уже нагороджених.

Відомо, що при спортових змаганнях кожного року може першу нагороду здобувати той сам, коли його осяг вищий за осяги інших. Одначе літературні твори не можна мірити так автоматично і механічно, як успіхи фізичні, що для всіх очевидні. Саме тому члени жюрі, що засідають у ріжних установах віддавна не беруть на увагу авторів уже раз нагороджених.

На це можна відповісти простим аргументом, що у великих літературах, де є сотні авторів є слава Богу кого нагороджувати і нема потреби вертатися до тих самих імен. У нас, коли взяти для прикладу минулий рік, число кандидатів таке невеличке, що коли відокремити споміж них уже нагороджених або авторів щойно початих творів, то не буде між ким вибирати. Не треба теж відбирати заохоти авторам уже нагородженим, щоб „ставали до конкурсу“ що-року. Цей мотив грає у нас чималу ролю.

Справа — досить складна і не хочемо її тут розвязувати. Члени котрі на святах матимуть кілька днів часу до надуми і можуть собі для розваги це питання перебалакати в гурті знайомих між чаркою вина, що може бути символом надхнення і куснем індика, що може бути символом нагороди.

Повість про рабську службу революціонерів.

ПОВІСТЬ Ш. ПЛІНІЄ ЛАВРЕАТА „АКАДЕМІЇ ҐОНКУРІВ“.

У коротких телеґрамах щоденної преси два рядки заняла недавно звістка, що „нагороду Ґонкурів“ дістав цього року Шарль Плініє. Коли того самого дня телеґрами сповістили про велику перемогу японців та еспанців, то ці перемоги затруться швидше в памяті читачів, ніж перемога нового, вчора ще невідомого письменника. Плініє бодай десять років буде триматися своїм успіхом.

Він видав досі дві повісти — одну велику минулого року „Подружні пари“, другу цього року „Фальшиві пашпорти“. Остання, що заважила на його нагороді дала вже привід до гострої виміни думок у ріжних критиків. Комуністи підняли крик, що Академія Гонкурів відзначила свідомо (очевидячки з політичною метою, бо в них усе є політикою!) твір зрадника робітничої кляси. Хто не чув би таких голосів — міг би мати враження після лектури „Фальшивих пашпортів“, що навпаки — має перед собою законспірованого комуніста, який хитро за літературною формою змалював героїв большевицької революції. Шарль Плініє дуже живо цікавиться суспільними справами. Але як інтеліґентний письменник заявив ясно в інтервю після нагороди, що вважає за необхідне, щоб повістяр залишався поза кулісами дії, яку змальовує і не звертав увагу на себе зі шкодою для своїх діевих осіб.

Шарль Плініє — автор із зовсім новим іменем у французькій літературі, хоч він має вже за собою 13 книжок. Більшість із них (9 томів) це поезії; один том („Знищені постаті“) — новелі і один ессей „Міра нашого часу“. Передостання повість „Подружні пари“ вже була звернула на нього увагу минулого року своєю психольоґічною анализою — небуденною, хоч і не такою, щоб її можна протиставляти іншим великим сучасним французьким повістярам. А проте члени Академії Ґонкурів залюбки відзначають письменників „нових“, цим разом вони горді, що дали вперше перевагу — бельґійцеві.

Ш. Плініє вибрав дуже сміливий сюжет, майже актуальний. Цей сюжет звязаний безпосередньо з вибухом еспанської революції і масовими розстрілами у Совітах, де Сталін чи пак Комінтерн не вагається висилати на смерть своїх найвірніших і найактивніших учорашніх партійців. Повість задумана в такому дусі, щоб ніодин читач не міг зробити авторові докір у тенденції. У тому дусі він пішов аж так далеко, що неодин зможе мати враження тенденції комуністичної. Можна уявити собі, що якби Сталін упав і у Совітах прийшла така хвиля ненависти проти нього, як в офіціяльних колах тепер панує ненависть проти Троцького, то большевики моглиб перекласти книжку Плініє як одну з тих, що має ідеольоґічно зміцнювати духа комунізму. Неодну таку „буржуазну“ повість вони використовують уже тепер для пропаґанди, попереджуючи їх „відповідними“ передмовами.

Повість Плініє нагадує своєю атмосферою нагороджену „Ґонкурами“ кілька років тому відому повість Мальро „Людські умови“. І тут, як там героями повісти є революціонери-фанатики, що готові для ідеї йти на найгірші злидні і навіть смерть. Плініє ставить у повісти проблему, яка мусіла виринати перед неодним революціонером: чи можна служити революції без огляду на те, чи її хід побудований на правді. Головний герой покидає ряди борців — своїх довголітніх товаришів саме тому що бачить, як люди при владі готові висилати на смерть своїх партійних товаришів навіть тоді, коли знають, що вони невинні. Ідеї, що ціль виправдує засоби протиставлена ідея що не можна будувати діяльности на брехні, навіть, якби йшло про те, щоб берегти цю діяльність від загибелі.

У цьому саме ріжниться західньо-европейський світогляд від азійського, де сліпа віра і безоглядність наказам влади заступає світогляд. Большевицькі володарі для Плініє мають усі риси японських фанатиків, що роблять собі гаракірі для доброго прикладу.

Відомий французький критик Едмон Жалю у критиці на повість Плініє зазначив, що вона має неодну недостачу. Є тут вчинки психольоґічно недорозвинені, деякі ситуації майже повторені, не всі постаті зарисовані досить виразно. Все, те, що французька повість виробила собі технічно за століття, майже знехтоване в користь „безпосередности“. Не дурно Плініє вважає Достоєвського недосяжним зразком повістяра, тим, чим є Шекспір для театру. „Фальшиві пашпорти“ це тільки в мініатюрі поруч Достоєвського — кримінально-психольоґічна повість. Вона дуже нерівна і залита лірикою, хоч проявляє енерґійну людину з ясним поглядом на світ.

м. р.

Літературна хроніка.

ЗБІРНІ ТВОРИ НОРВІДА.

Між великими польськими романтичними поетами Циприян Норвід займає виїмкове місце. Деякі критики ставлять його вище від офіціяльно признаної величини Красінського, інші находять у ньому глибину більшу від ідей Міцкевича та Словацького. Норвід умер забутий, його рукописи були розсіяні. 26 років тому почав збірне видання його творів відомий критик Зенон Пшесмицький (Міріям) і видав усього 4 томи. Щойно тепер відоме варшавське видавництво „Каса ім. Мяновського“ заповіло повне видання творів поета; появилося чотири томи: том III-ий і IV-ий драми, том VIII-ий і IX-ий листи; у друку дальші. З 816 нововиданих листів поета, половина появляється вперше.

НОВА ПОВІСТЬ БІЛЛІНҐЕРА.

Німецький повістяр Ріхард Біллінґер, автор славної „Равгнахт“ дав нову повість „Дас ферщенкте Лебен“, де знову введені мотиви із світа надзмисловаго. Повість починається зовсім реалістично — цирковий скакун-верхівець Педро Клінґсор тратить свого улюбленого коня і в розпуці вертається додому на село. Він застає свою маму при смерти. Ця смерть спричинена якимись дияволськими штуками, бо циган, який домагається життя Педрової мами це переодягнений чорт. Педро заключує з чортом умову — дає йому свою душу за життя мами. Тимчасом уже за життя Педро не може жити спокійно на господарстві і видіє та не має змоги (через чорта) вернутися до цирку. Автор уміє перемішати реальне життя з фантазією так, що ми забуваємо про ролю надзмислових сил у житті людини. Провідна думка, якто людина відорвана раз від рідної землі не може з під зарустити коріння змальована тут з великою силою, а проте читач не зовсім добре розуміє, навіщо автор потребував аж фантастичного елементу, щоб оживити те, що знає і бачить. Фавстовий мотив не так-то легко повторити з успіхом.

РІВНИКОМ ПО АФРИЦІ ТА АМЕРИЦІ.

Майже одночасно появились в англійській мові дві книжки написані мандрівниками, що обїхали рівник. Перша з них Патріка Бальфура „Льорди на рівнику“ є вислідами студій совісного англійського журналіста, що цікавиться кольоніяльними методами панування білих держав, земними багатствами Африки і психольоґією муринів. У дорогу він узяв зі собою пятьдесять долярів, щоб переїхати від Ґвінейської Затоки через Камерун, Того, Анголю, Конґо до Танганіка. Він їхав вантажним возом і не нарікав на невиґоди. Бальфура дивує одностайність африканського краєвиду і ріжнородність населення. Населення стоїть на всіх можливих ступнях культури від камяної доби до наскрізь модерних вибаґів. Мурин скрізь є дитиною і досить лінивий, без сильної руки над собою не хоче працювати. Бальфур критикує заладто мягку свободолюбну поведінку англійського уряду. Франція висилає до кольоній своїх найліпших людей. Друга книжка теж журналіста, але американського Неґлея Фарсона „Грішник у тропіках“. Він відбув свою подорож зовсім імпровізовано, шукаючи пригод. Вїхав у Трінідад і звідсіля обїхав Венецуелю, Панаму, Колюмбію, Еквадор, Перу і Чіле. Він оглядав усі закутини, де живуть бідаки та робітники і не загався перед джунглями з їх убийчою спекою ані нестерпну висоту республик в Андах. Перед очима читача пересувається життя з усією своєю дикістю, еспанською конвенціональною традицією і американськими безоглядними способами бізнесу. Фарсон змальовує мішанину рас, що не можуть дати собі ради ні з собою, сусідами, ні з землею, на якій живе. Коли він спитав одного південно-американського диктатора, чому він став диктатором, дістав відповідь: „Така була моя лиха доля, не було нікого іншого на моєму місці“.

АНҐЛІЙСЬКІ ДАРУНКИ ПІД ЯЛИНКУ.

Дуже популярний тижневик „Ді Ілюстрейтед Льондон Нюс“ приносить що-тижня огляд нових книжок. У передріздвяному числі маємо такий огляд з метою вказати на найцікавіші різдвяні дарунки. Все це книжки з останнього тижня себто такі, що їх загал іще не встиг собі придбати. Нема між ними повістей, оповідань або поезій; їх кожний англієць купує по вподобі, переходячи вулицею або замовляє телефонічно. Прочитав новину і положив до шафи або подарував знайомому. Та ось книжки, які не кожний може купити собі без надуми — дорожчі, спеціяльні.. „Імпресіоністи“ з 117 кольоровими репродукціями творів Манета, Еви Ґонзалес, Морісо, Пізарро, Сіслея, Монета, Ренуара, Ґоґена, Деґаса та інших, із вступом німецького історика мистецтва Вільгельма Уде „Малярі та індивідуальність“ з 132 кольоровими ілюстраціями Левінсона, американського знавця мистецтва і ..бібліомена. Книжка має на меті вказати на значіння індивідуальности мистця. „Шляхи птахів“ Тальбота-Келлі з 72 ілюстраціями, де автор пояснює таємниці перелету птахів, способів, як літають та їх сили лету. „Бої з морськими потворами“ Мітчеля-Гаджеса спомини з ловлі акул, моржів, китів і всяких великих морських тварин на карібейських водах з фотографіями ріжних водяних велитнів. Є там теж опис первісного життя дикарів у центральній Америці. Поруч таких книжок маємо цілу низку описів ріжних частин Анґлії і багато студій про цвіти та сади з кольоровими ілюстраціями. Сам їх перелік заняв би кількадесять рядків. Анґлійці дуже цікавляться природою і географією і книжок на ці теми в них появляється дуже багато.

Тільки виїмятковий геній може одночасно працювати для майбутности і для біляксу.

•

Паскаль при своїй математиці забував за біль зубів. Але нема літературної праці при якій можнаб не чути крику шлунка.

•

У сучасній літературі помічаємо вепинну інфляцію щораз-то нових видань зовсім рівнобіжну до щораз-то більше поширених банкнотів; і тут і там та сама обнижка вартости друкованого паперу.

•

Часом дивуємося, як автор, якого досі ми шанували за скромність може дозволити на грубу рекляму своїх творів. Та як він може виступати проти неї, коли продавши видавцеві рукопис, він відступив йому право до свого імени, своєї свободи і свого себелюбства?

Ф. Вандерем.

Економічний огляд.

ВОЛОДИМИР НЕСТОРОВИЧ.

Чужий тоталізм і наше господарство.

Найновіші події в Румунії, а саме прихід до влади національ-християнської партії з її гаслом „Румунія для румунів" заслуговує на нашу пильну увагу не тільки тому, що там живе частина українського народу. Кинена новим премієром Октавіяном Гогою погроза в сторону жидів, що обсіли румунський промисел і торговлю, в сторону картелів, тощо, та зовсім недвозначний натяк на фашистівські засоби, які буде вживати тепер румунський уряд (інтерв'ю з кореспондентом „Івнінґ Стандард"), вказують, що **Румунія ввійшла в коло тоталістичних держав.** Згадка премієра в його „вірую" про псевдолегальність, яка затроювала життєві джерела Румунії, вказує на нову (від тепер) інтерпретацію конституції, яка нібито має залишитись непорушна, інтерпретацію, яка дозволить здійснювати доктрину тоталізму.

Для нас важне ось що:

В безпосередній близькости Польщі з'являється третій сусід, що в основу свого політичного і господарського устрою кладе всесильність і всевладність держави, та націоналізму, отже намагнетизований тоталізмом.

Не нам очевидно турбуватись тим, чи новим керманичам Румунії вдасться осягнути справді користи публичного характеру з доктрини, запозиченої за кордоном, чи не буде це тільки механічне прикладання теорій до тамошньої дійсности. Зате слушно можемо турбуватись тим, що тоталізм шириться в світі немов пошесть. А є це доктрина, що дозволяє вдиратися безпардонно в приватне життя громадян і накидати їм плян дії, доктрина, що накладає державний примус і в усьому докладно закреслені межі.

29 митних границь істнує сьогодні в Европі (перед війною 19) і всі вони є величезною перешкодою для народів в обміні їх природними багатствами чи плодами їх виробництва. Але ці перешкоди істнують тільки для матеріяльних дібр. Духові добра не платять мита (Ґеданкен зінд польфрай) і треба аж такої драконської системи володіння, як система большевицька, щоб можна було загал населення втримати в повній ізоляції від світу, до речі: зі сумнівною вартістю її вислідів. На днях читали ми, що пасажири німецьких поїздів, що транзитом через Поморя їдуть із Німеччини до Данціґу і назад, навіть гітлерівським піднесеним руки розаґітовують Поморя...

В Польщі нема досі чітко зарисованої **політично - господарської думки,** що кормилась би соками власного ґрунту. Те, що є, — це плавба між берегом лібералізму і берегом тоталізму. Проф. Вяч. Маковський, аналізуючи польську конституцію, коли вона явилась, назвав Польщу **„суспільною державою"** („Паньство сполечне"). Колиж і приняти, що ця течія, якою пливе державний польський корабель, є дійсно суспільницька, то нераз здається — хочби тоді, коли читаємо полемічні дискусії консервативного „Часу" і озонівської „Газети Польскої" на тему державного інтервенціоналізму й етатизму, не згадуючи інших, може і яскравіших проявів, — що цей корабель ближчий до тоталістичного берега, ніж до берега, де ще панує режім лібералістичноконституційний. І ось тепер, — коли оконлена досі Польща двома тоталістичними великодержавами, Совітами і Німеччиною, дістає ще одного сусіда з такою самою системою в політиці і в економіці, — слушно можна побоюватись за **зріст** у найближчому майбутньому впливів тоталістичної доктрини на уми польських громадян і відповідальних державних мужів.

Важко сказати, якого політичного і господарського устрою булиб ми, українці, визнавцями в своїй більшости, колиб ми мали власну державу. Та як нація недержавна, як національна меншина, мусимо вважати тоталізм **системою крайнє нам ворожою.** Ми мусимо бути з природи нашої ситуації **антитоталісти.** Залишаємо на боці чисту політику і віру в польський парляментаризм. Іде нам на цьому місці про **економіку,** царину, в якій щойно на добре почався проявляти творчий дух українця, визволений з пересудів, що донедавна тримали його в господарському пасивізмі.

Не можемо очевидно бути фантастами і мріяти про поворот до засад чистого індивідуалізму, що його збудив колись ренесанс і розбудувала реформація та французька революція. Живемо в часах колективізму, суспільництва, коли то вільним порухам одиниці нерідко тільки потурають з уваги на її незаперечну творчу вартість, куди більшу, як у незв'язанім стані. Але і в цій атмосфері нефальшованого суспільництва ми можемо зовсім добре бути господарсько чинні; чейже наша кооперація має наскрізь суспільницький, солідаристичний характер, а усуспільнений, себто по громадськи настроєний український купець, ремісник і промисловець може теж без шкоди для себе і для підприємчивого розмаху сповняти свої приватно-господарські чинности.

Але тоталізм — це **щось друге,** дарма, що й він має свої відміни (большевизм, фашизм, ґітлеризм, ніппонізм), бо кожній доктрині надають **форму** люди, що є при владі. Зміст тоталізму, де він не був би, це те, що ми сказали: всевлада держави, її диктатура і примус в усіх комірках життя громадян, з усіми для них наслідками такого абсолютного обмеження прав і закреслення обовязків. У господарстві — це повна реґляментація, що для ілюстрації, в дуже упрощеній формі можна би вказати на приблизну анальоґію: в виробництві подібність зі сьогоднішнім плянтатором тютюну, а в торговлі — зі сьогоднішним продавцем цього продукту.

Чи в таких обставинах можна думати про щораз буйніший зріст господарського активізму, що для нас, українців, має першорядну вагу? Чи можна тоді мріяти про дальшу перебудову суспільної структури нашого народу, що теж є одною з основних точок нашої національної програми? Ці питання не вимагають відповіди. Вони ясні. Уґо Спіріто, італійський професор і визначний теоретик фашистівської економії, заявив з невинною міною, що фашизм „бюрократизує ввесь нарід, себто робить кожного громадянина державним функціонарем". Хіба не треба підкреслювати, **чим грізне для українців такий стан.** Через те **ми мусимо бути антитоталісти,** хоч би ми признавали тоталізмові, здійснюваному державними народами деякі вальори (напр. воєнне поготівля, щоправда коштом обниження життевого стандарду громадян, мобілізація однодушности і громадської енерґії, обмеження чужої господарської активности в самому краю, збільшення соціяльної опіки, ліквідація переростів капіталізму, тощо). Чим більша свобода одиниці, чим більші залишки колишнього індивідуалізму в сучасному суспільстві, тим кращий клімат для творчости і винахідливости цієї одиниці і тим кращий теж клімат для національної меншини в її плеканні та розбудові національних, зокрема господарських вартостей. В обставинах тоталізму клімат для національних меншин є найгірший, бо тоталізм може йти за голосом національної ідеї **тільки** пануючої нації. Він є не тільки однопартійний, але й одноідейний.

*) Говорячи тут про зміст тоталізму, маємо на увазі державний інтервенціонізм, посунений аж до обмеження свободи одиниці і застосування метод державного примусу в ім'я над-суспільних інтересів. У тому всі згадані вище відміни, отже комуністичний тоталізм і націоналістичні тоталізми подібні до себе, хоч далеко не ті самі. Однак не хочемо вже в жодному разі уподібнювати комунізму з фашизмом в усіх його національних формах. Тут ріжниці все-ж дуже поважні, починаючи від комун. безбожности, яку нібито не здійснює сьогоднішний тоталізм. — В. Н

З нашої кооперації.

70-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ

Першим почином української економічної організації у Східній Галичині у статутових кооперативних формах був „Банк руссакальний", оснований у грудні 1867 р. Хоч діяльність цього банку скінчилася сумно, все-ж від нього датується український кооперативний рух у Східній Галичині. Серед його основників були головні одиниці тодішньої української інтелігенції як тодішній митрополит Литвинович, радник Апеляційного Суду у Львові Юлій Лаврівський і ін. У грудні 1937 р. минуло саме 70 літ від заложення цього банку.

На Великій Україні початки української кооперації сягають 1866 р., коли то в жовтні того року затверджено статут першого Споживчого Товариства на кооперативних основах у Харкові. Воно почало свою діяльність в січні 1937 р. В жовтні 1868 р. затверджено статут Споживчого Товариства в Києві. Так почини української кооперації на Великій Україні обхаються в 1937 і 1938 рр. У святочнім числі „Господарсько-Кооперативного Часопису" ч. 1—2 на 1938 р. знаходимо статтю А. Жука, присвячену цим почином українського кооперативного руху зі світлинами Ю. Лаврівського, і трьох перших ідеольоґів кооперативного руху на Великій Україні: Миколи Балліна, Віктора Козлова і А. Бриліантова.

КУРСИ КООПЕРАТИВНОЇ ОСВІТИ.

В цьогорічнім зимовім сезоні відбувається у Львові заходами Ревіз. Союзу Українських Кооператив чотиромісячний курс для кандидатів на кооперативних інструкторів, який триватиме до кінця січня п. р. Після теоретичного навчання учасники курсу відбудуть практику, після чого в червні п. р. піддадуться іспитам. В курсі бере участь 34 молодих людей, переважно зі середньою, а також з початковою вищою або фаховою освітою. Опріч того по господарськім курсі „Сільського Господаря" у Львові відбуваються виклади з історії та організації кооперації.

На заочних кооперативних курсах Р. С. У. К. є цього року 271 учасників, з того

на курсі книговедення зак. збут. кооператив	72
" " " кред. кооп.	15
" " " молоч. кооп.	17
" " продавців	130
" " для Надз. Рад і справників або касієрів	37

На новому курсі кооп. освідомлення працюють почином 4 гурти самоосвітників. Цей наймолодший з курсів, ще мало відомий в краю, хоч мабуть найцікавіший, бо опріч науки про кооперацію на цьому подають ще такі важні предмети: історію і географію України та українську мову і правопис.

В краю відбуваються тепер кооперативні курси 18 курсів в Повітових Кооперативних Осередках. Є це переважно 4, 5 і 6-тижневі курси вишколу кооперативних крамарів, один 6-тижневий курс вишколу хліборобів і два 2-місячні курси загального кооперативного освідомлення. У підготові є ще кілька курсів у краю.

НАРАДА КОНТРОЛЬНИХ КОМІСІЙ ПРИ ОКРУЖНИХ СОЮЗАХ КООПЕРАТИВ У ЛЬВОВІ

Дня 28. грудня 1937 р. відбулася в малиновій салі РСУК нарада Контрольних Комісій при Окружних Союзах Кооператив. Ціллю наради було принити рамовий методичний плян діяльности Контрольних Комісій при Окружних Союзах. На нараді були представники Контрольних Комісій усіх Окр. Союзів за винятком Союзів з Бучача, Борщева, Копичинець, Чорткова — разом було 52-ох представників. Звіт нарад вказали як мають працювати Контрольні Комісії Надзірних Рад Окружних Союзів.

НОВА ДОМІВКА ЦЕНТРОСОЮЗУ

В весною п. р. купив Центросоюз фабричний обєкт при вул. Львівських Дітей ч. 26. Цей обєкт був призначений на фабричні підприємства Центросоюзу, одначе львівський маґістрат не видав дозволу на примішення в цих будинках ані млинарні, ані масарських верстатів Ц. С., тому Дирекція Ц. С. примістила в цих будинках роздільню Ц. С., збіжевий магазин на Львівську Округу і продажний магазин роздільні [illegible] повітів. В. Л.

Жіноча сторінка.

ХАРИТЯ КОНОНЕНКО.

Спогад і дійсність.

„Ой, видить Бог, видить Творець,
що мир погибає...“

Так говорить стара колядка про причину народження Того, що 1937 літ тому прийшов на світ, щоб своїм прикладом, своєю наукою, своїми стражданнями, нарешті і смертю дати інший зміст та напрям тодішньому людству, що вже докотилось до краю.

Коли ми від спогаду про той Великий Вечір переходимо до сучасної дійсности то з острахом бачимо, що поволі світ котиться знову до того, що було перед 1937 роками. Сучасна ситуація на світі з тими страшними братовбивчими війнами, заплутаниною господарською, головно з почуттями пошани людини до людини, що завмирають разом із добротою, та гідністю, знущання над слабшим мало вже ріжниться від того, що було перед приходом Христа на світ. Знову котиться людство поволі в якусь прірву й ані бачити, ані зрозуміти цього у своїй зарозумілости не хоче. Знову треба б людству чогось чи когось, що далоб інший зміст і напрям, що направилоб людську думку, волю і сили до чогось більш змістовного, морального.

Згадуючи і святкуючи народження Христа стає поруч Нього в нашій уяві і та скромна, терпелива та безмежно добра Діва Марія, що дак чи життя Бого-чоловікові знала, що рівночасно родиться для неї безодня страждання і терпіння, бо-ж нема для матері більшої муки, як бачити страждання своєї дитини. Але ця велика Мати була готова на жертву. Вона з покорою приймала наложений на її слабі плечі тяжкий тягар. І ми, жінки в цей Великий Вечір мусимо задуматись над тими обовязками і тим тягарем, що в безмежно меншій мірі, але наложені на плечі кожної з нас. Нам природа наділила більше ніжности, доброти і теплого почуття і нашим обовязком є передати ті всі добрі якости свому оточенню, злагіднити, огріти непривітну дійсність, бодай на короткий час змусити тих, що довкола нас, збути злобу і невіру, створити той настрій і атмосферу, які примусилиб задуматись, вернутись спогадом у минуле тих, що за щоденною боротьбою і суворою дійсністю забувають вже потрохи про велику науку і фільософію, яку нам лишив Той, що мав людство опамятати.

На українській жінці і матері лежить особливо важке завдання, бо ніодин нарід у світі не терпить тепер стільки як наш. Ніде нема такого гнету і знущання як на нашій нещасливій Україні, там за Збручем і Дністром, де біснує модерний Ірод. Нічим страхіття еспанської і японсько-китайської війни та всі дипльоматичні й економічні заверюхи в порівнянні з тим, що діється на наших землях. І ось українська жінка і мати мусить серед усього того знайти рівновагу, зберігти в своїх дітях людину з її ліпшими якостями, але рівночасно і сама себе і своїх найближчих зуміти приготовити до великих жертв і страждань у боротьбі за правду.

У Великий Вечір мусить собі все те ще раз передумати наша жінка, ще раз усвідомити своє тяжке і важне завдання та повинна створити такий затишок та тепло, щоб бодай на коротку частинку дало забути тим найближчим, найдорожчим про ту заверюху, що лютує довкола.

Спогад (бо чим же є й уся історія, як не спогадом минулого?) вчить нас, помагає нам будувати нове життя на добрих та злих прикладах минулого, спогад гріє та йде поруч із нами все життя, коли він приємний і від нього бадьоріє душа, коли він прикрий і не змазало його ніяке добро. Спогад примушує нас і у грізній, прикрій дійсности шукати чогось ліпшого, яснішого. І коли ми, жінки, зуміємо нашому оточенню створити таке тепло і чисті та радісні хвилини, що вони в пізнішому житті грітимуть та лишаться в душі теплим спогадом ми сповнимо велику частину свого обовязку серед суворої дійсности.

У Великий Вечір знайдім у собі сили і відвагу та зуміймо спогадом про минуле створити спогад для майбутнього та забудьмо про прикру дійсність у ту радісну хвилину, коли „Бог Предвічний народився“.

ІРИНА ДОМБЧЕВСЬКА.

Різдвяна казка.

В кого з нас не залишився спомин про Різдво на селі? Бо хочби ми хотіли створити собі в місті ілюзію цих правдивих сільських різдвяних свят, вони не матимуть цього чару. Діти села викинені обставинами на міський брук — линуть у кожний Св. Вечір ще по довгих роках думками на те далеке село, щоб поклонитися йому. За те, що дало воно нам любов до традиції, до різдвяних звичаїв, що заколисувало нас малих своїми давніми, чарівними колядками. Навіть тоді як життя не пожалівши нас, кидало нами як мячем, і між своїх і на чужину — передаємо святовечірним зорям привіт для нашого рідного села, для цього раю нашого дитинства.

Які бідні діти міста, що не пережили святочних радощів на селі! Оповідаймо нашим міським дітям різдвяну казку. Тільки закриймо фіранками вікна. Бо через ці вікна побачили би вони, разом із нами сірі мури камяниць, почули би скрегіт трамваїв по замерзлих рейках і замість звуків коляд гудок самоходів. І ми не моглиб їм цієї казки оповісти.

Було це на високій горі в сусідстві церкви. Безлисті дерева, які окружували хату мов вінчиком не сумували за теплим літом. Зима прибрала їх у прегарні шати. Міняться вони, як діаманти, тріпочуть так легонько, наче дзвонять дзвіночками за кожним подувом вітру. А це шпилечки на морозі на них. У долині пливе річка. Нині вкрита вона ледом. А над нею, на горбочках розкинулося село, маленькими хатками. Хатки виглядають, як капелюхи грибів у лісі, бо довкола них загата із запашної отави.

А в них пораються господині, дівчата. Хлопці звиваються, щоб разом із батьком приладити, що треба в господарстві на час свят. Діти крутяться коло батьків. Мама має дуже багато праці. Цеж дванацять страв ладить мати на вечерю, пече колачі, такі плетені, посипані маком.

Скоро нині вечоріє, бо дітям і так час довжиться. Хочуть, щоб батько вніс „діла“ постагив на покуті, та щоб мати вже стіл скривала.

На небі зійшла перша зірка. Вистелили долівку соломою, на стіл поклала мати трохи сіна, білу скатерть. На середині стола колач, у ньому свічка, кутя, просфора з медом.

Засвітили свічку, батько поділився просфорою, побажав ці свята щасливо опровадити, других діждати. Помолилися і почали вечерю.

В хатці на горі теж батько побажав рідні зі широго серця. „Дід“ прибраний крайкою пишався в кутку, сіно було на столі. І дванацять страв ішло своєю чергою при вечері. Кожної по трошки Дітям личка горять. Коби скоріше — думають. „Ми були чемні, писали листа до Янгола. Буде напевно ялинка.“

В хатках на селі ялинки не було.

Дзвоник. Позривалися діти від стола. Біжать до вікна, дверей.

— Янголик полетів, такий високий - білий — я бачила — кричить захлипуючися зі зворушення мала Марійка.

Відчинилися двері великої кімнати. В одному куті пишається височенна прегарна ялинка. Свічечки мерехтять, янгольське волосся міниться ріжними колірами. Солодощі, червоні яблучка, золоті горіхи манять дитячі очі.

Ще не натішилися, аж тут вже хлопці в сінях з вертепом! Ведуть їх у кімнату. Маленькі пресмішні герої вертепу виголошують свої промови. Лялечки у вертепі вкритім таки правдивою соломяною стріхою - киваються на приказ малого команданта. По пописі і коляді дістали добрі речі і весело пішли далі.

Зі села несеться гомін коляд. Всюди нині ясно, весело. В хатах малі діти граються горіхами на соломі. Люди спочили трохи і час іти в церкву.

І так цілі свята проходять серед коляд, гостей, розмов про минуле... Кінець казки сумний. Не стало наших дідусів, не стало вже і богато з рідні. Чужі люди зайшли до хатки на горі. Нема малих хлопців з колядою і вертепом. Не мерехтять в віконцях світла свічок.

— „Бог предвічний“ — заспівали якісь голоси. Що це? Вернувся сон дитячих літ?

Чиїсь кроки відбиваються гомоном по камяних сходах міської камяниці.

„Мамо, мамо, таж це колядники з „Рідної Школи“. Я відчиню, хай зайдуть“.

Весела громада міської молоді зайшла в хату.

Мама пробудилася мов зі сну. „Колядники? Звідки вони? Деж малий Степанко, Дмитрусь? Чому не „вінчують“ з колядою.

Так гарно вони це робили!

„Мамо треба дати гроші на „Р. Ш.“.

Мама зворушена вписує на листу свій даток, дякує молодим за коляду.

Не вернеться те, що було. Треба жити новим життям. На місце сільських колядок іде нова коляда на свою школу.

М. КАЧМАРСЬКА.

Святвечірний спомин.

Світло того дня втиснулося під заплющені повіки і розбуджені очі побігли глянути у вікно на ясний світ. Скорою ходою вернулися від замерзлих шиб і збентежені, з жахом стали оглядатися довкола.

Брудна чорна кімната з двома рядами ліжок, на них праворуч і ліворуч мене лежать жінки, напроти мужчини. Над обома рядами проноситься уривчасті стогони хворих. Поруч мене лежить молода дівчина і допитливим оком глядить у мій бік, а коли мої очі спинюються на ній, чути дружній привіт землячки: — „Добрийдень“. — Падуть короткі питання і відповіді і перед моїми очима стає дійсність.

Я лежу у шпиталі „кримських касарень“, куди привезли мене зі шпиталя колишньої дівочої гімназії в ту ніч, коли наші війська враз з Денікіном відступали з Винниці. Хто тепер у Винниці напевно невідомо. Петлюрівці, а може вже большевики. Від почуття безпомічного осамітнення, запекло у серці і струмочком сліз спливає гіркий жаль.

За часок вертаюся до рівноваги і починаю цікавитися собою. Лежу в ліжку одягнена у зверхній одяг. Руки мої рябі, а які брудні! Прошу у сусідки дзеркала. Хібаж це рябе обличча моє, а стрижена голова без волосочка теж моя? — розумію, це плями тифозників. Нараз мої очі прикуває до себе сіра, рухома поверхня коца, що ним я вкрита. Оця поверхня ворушиться на всі боки, наче сам коц розлазився на всі сторони. Приглядаюся — воші?! З острахом глипаю в бік своєї сусідки, а вона сидить і бє їх. Я теж підводжуся, щоб її наслідувати, та по хвилині не стає сил. Їх же сотні тисяч, а в мене сили ще не має, до того в кімнаті дошкульне зимно, ноги, руки дубіють. Відпочиваю по тяжкім трулі і слухаю оповідання землячки. Оповідає, що в тім будинку навіть на коридорах лежать хворі, лежать на доліваці постеленій напів зогнилою соломою, а поруч них у кутах на одному лежать трупи щойно померлих. Людські лахміття!

Жахливі картини, невеселі думи, а проте вони не спиняють гону до життя. Прокидається потреба цікавитися тим, що є. Щож це за день? Святий вечір? Неможливе. Менеж забрали хворою до лічниці в день св. Миколая. Яка довга ніч перед новим днем життя!

Святий Вечір. Тугою навіяні думки линуть далеко у рідний Львів до дому. Там нині засядуть цілою родиною без мене до спільної вечері. Чи згадуватимуть мене в живих, чи може молитвою за померлих? Згадають, поплачуть, а потому заспівають коляду, що „Бог Предвічний народився...“ Бо радість з нового життя все вища від смутку за світом, що згинув.

На кімнату спадає густа тінь ночі. Хочеться дуже їсти. Чи приносять їжу? Так, часом приносять, може принесуть і сьогодні. Принесли в ідунках якусь рідину, схожу на борщ з густо накришеною, напів звареною капустою, а до тої юшки кусень чорного хліба. Над входом до кімнати засвітили каганець і при його світлі споживали хворі свій „борщ та кутю“. По вечері тиша залягла кімнату, лиш час до часу тяжке зідхання, стогін, або придавлене ридання роздирали цю тишу.

Нараз з ліжка в куті піднялася висока постать колишньої сестри жалібниці, що по тифі хворіла рожею. Встала і подалася до виходу. На ліжках піднеслися всі голови, бо хворі знали, що вона безпритомна. Не було кому до неї встати, за це піднялися згідний крик-зазив за прислугою. Було запізно. Хвора посшпорталася на порозі і з глухим стогоном упала. На наші невгавні крики прибігли вкінці санітарі та з порога підняли вже трупа. Підняли, як річ нікому не потрібну і кинули її на ліжко та з головою накрили коцом.

„А серед живих цієї кімнати запанувала мертвецька тиша, така тиша, що з небес доходили янгольські співи „Слава во вишних Богу, а в землі мир“.

З новітньої техніки.

Американсько-японське повітряне суперництво.

Ми вчилися ще в школі, що в Великім Океані є безліч коралевих островів. Коралеві рафи укладаються там часто в атолі себто перстені, що окружають лягуну спокійної води, на 40 до 100 метрів глибоку. Промір такого коралевого перстеня може мати деколи й кількасот кільометрів. Атолі були звичайно незамешкані. Вітрильники гостювали на атолях тільки у велику негоду або тоді, коли на спокійній лягуні мусіли піддатись поважній направі. Атолі не відігравали до недавна ніякої ролі. Ніхто не спішився забирати їх у своє посідання: хто хотів, міг їх окупувати: так мало було аматорів на них!

З хвилиною, коли над Тихим Океаном появилися літаки, цей стан змінився. До наступу на атолі рушили перші американці. Вони анектували цілу їх низку: Вейк (на північ від Каролінів), Кінґсмен, Гавленд, і т. д. Всюди залишили американці свої радієві стації з технічною обслугою. Англійці не залишилися позаду Згідно з останньою офіціяльною вісткою англійський кружляк висадив на острові Гендерсона і двох сусідніх коралевих островах відділи моряків, які вивісили там британські прапори і заінсталювали „дороговкази" (?). Коли глянемо на мапу, переконаємося, що ті острівці це найбільш на південь висунені ланки великого островного ланцюга Туамоту, довгого на 1320 км. Між цими острівчиками і Південною Америкою (віддаленою на 3 тисячі кільометрів) немає крім великого острову Рапа (з славними камяними статуями) ніякої суші. Отже стратегічне значіння цих атолів очевидне.

Величезний простір Тихого Океану ділить два континенти: „білий" американський від „жовтого" азійського. Між обома континентами істнує віддавна тихий спір. Як довго не було літаків, безпосередня боєва стичність обох континентів була утруднена через величезну віддаль обох берегів. З приходом літаків американсько - азійський спір набрав іншого посмаку. Бо повітряна комунікація будує сильні мости над Тихим Океаном, послугуючися саме згаданими вгорі атолями.

Студіюючи карту Океанії, бачимо, що перший повітряний шлях між Америкою і Азією можна покласти на півночі. Річ в островах Алеутських, що тягнуться від півострова Аляски і зближуються до японських островів. Одначе цей північний повітряний шлях не загрожує безпосередньо найважнішим точкам японського архіпелагу, якого положення дуже вигідне: це ціла низка островів від Ріу-Кіу на півдні по Курильські острови на півночі. Крім цього Японія має на сході знамениту протилетунську базу на островах Боніна. Для летів північний шлях здовж Алеутів непригожий: у цих околицях панують вічні мряки та часті негоди.

В дійсности Японія загрожена американськими літаками радше від півдня, ніж від сходу. Слід тямити, що на півдні від Японії находяться у посіданні американців острови Філіпіни. Зновже всім добре відомо, що вся політична експанзія Японії спрямована в південну сторону себто в сторону голяндської Індії і дуже імовірно, що саме там на півдні прийде до „зачіпки" між Японією і Америкою. Версайський трактат збільшив тут значно японські шанси. В руки японців дісталися тут давні німецькі кольонії, а саме архіпеляги: Маріяни, Кароліни та Маршальський. З другого боку американці, які мають незвичайно важні території філіпінських і гавайських островів, дуже зручно окупували цілу низку атолів, що лежать на довгім шляху між Гонолюлю на гавайських островах і Манілею на Філіпанах (себто від сходу на захід) та між Гонолюлю і Австралією. І саме ці атолі сприяють незвичайно розвиткові повітряної комунікації над Великим Океаном.

Ми вже згадували, що атоль окружає звичайно лягуну (калабаню) спокійної води, яка знаменито надається для причалу і відлету гідроплянів. Атолі невигідні тому, що мають дуже вбогу рослинність (з малими вийнятками) та не мають іншої води, крім дощевої. Хоч їх дуже важко оборонити перед бомбардуванням ворожими кораблями; одначе важко їх теж здобути, бо воєнний корабель не може плисти по мілкім морю, ще й по коралевих рафах. Деякі атолі мають вигідні пристані. В такім випадку можна ці пристані обложити мінами і таким робом не впустити ворожих кораблів. Вкінці можна деякі атолі оборонити, будуючи у відповідних місцях оборонні форти, зберігаючи засоби поживи у відповідних маґазинах та дестилюючи морську воду. З того всього бачимо, що посідання атолів незвичайно важне для держав, які мають летунські шляхи над Пацифіком.

Досі американці експльоатують два повітряні шляхи. Від 1934 року їхні чотиромоторові „кліппери" типу Сікорского і Ґленн Мартіна курсують правильно між Манілею на Філіпінах та Сан Франціско. За 1937-ий рік вони відбули 72 перелети. Віддаль 13200 кільометрів перелітають вони за 60 годин, себто роблять пересічно 130 вузлів на годину. Між Гонолюлю (Ґавай) та Манілею гідроплянн причалюють тричі до трьох малесеньких островів, а саме спершу до острова Мідвей, коралевого атоля, що лежить 2000 кільометрів на північний захід від Гонолюлю і який є стацією підморських каблів. Звідси летунський шлях веде далі до другого атолю Вейк, що віддалений від Мідвей на 1800 км. на південний захід. Тут американці стали недавно поглиблювати морське дно, щоб мати вигідну пристань. Вкінці третя зупинка літаків перед Манілею, це острівець Ґуам, положений 2500 км на південний захід від Вейк. Тому, що цей атоль окружений островами, які належать до японців, американці поспішно його фортифікують.

Другий американський повітряний шлях веде із Сан Франціско до міста Авкленд на Новій Зеляндії понад Гонолюлю. Віддаль обох цих міст рівна 11110 кільометрів. Між Гонолюлю і Новою Зеляндією літаки задержуються на атолі Кінґмен Ріф та в заливі Паґо-Паґо на островах Самоа. І цей залив, що є доброю пристанню, американці хочуть фортифікувати. Крім цих двох повітряних шляхів американці студіюють ще три інші шляхи, а саме один з острову Кінґмен на південний схід до французького острову Таїті, другий з Кінґмен до Австралії, а третій з Кінґмен до Нової Зеляндії.

Суперничаючи з американцями японці завели правильну повітряну комунікацію з Формозою. Їхні літаки перелітають з півночі на південь над майже нерозривним ланцюгом островів Ліу-Кіу та Пескадорес. Тепер ладнають вони нову лінію, а саме з Токіо на південь до островів Боніна, звідси дальше на південь до островів Маріянів зі зупинкою на острові Сайпан, звідси або на південний захід до островів Палаос (в такому разі перетинала б ця лінія американську лінію на північ від острова Яп) або на південний схід через Кароліни (зупинка в знаменитій пристані Понапе) до острову Ялюіт на Маршальськім архіпелягу. Усі згадані зупинки (Яп, Понапе, Ялюіт) мають першорядне стратегічне значіння. Вони є незвичайно пригожими пристанями, що находяться у рівній віддалі від американських Філіпін та британської Нової Ґвінеї.

Світова продукція авт.

В одній з американських технічних журналів находимо цікаву статистику світової продукції авт. А саме подамо наперед числа авт в обігу. Европа має їх 7 міліонів 627 тисяч. Азія 6?2 тисячі, Африка 519 тисяч, Америка 30 міліонів 92 тисячі, Австралія з Океанією 962 тисячі себто разом курсує на світі 39 міліонів 822 тисячі авт

Аналогічні числа для поодиноких европейських держав представляються так: Англія має 2 міліони 123 тисячі авт, Франція 2 міліони 100 тисяч. Німеччина займає щойно третє місце з 1 міліоном 243 тисячами авт (мотоциклі не вчислені сюди!), відтак ідуть Італія (415 тисяч), Совіти (353 тисячі, переважно вантажних авт!), Бельгія (197 тисяч), Швеція (169 тисяч), Голяндія (142 тисячі) і т. д.

Усіх авт випродуковано за рік в Америці 4 міліони 455 тисяч, в Англії 451 тисяч, у Німеччині 271 тисяч, у Франції 188 тисяч, у Канаді 162 тисячі, у Совітах 120 тисяч, в Італії 45 тисяч, у Чехословаччині 12 тисяч, у Швеції 4 тисячі, у Японії і Австрії по 3 тисячі і т. д.

Дуже характеристичний приріст нових вантажних авт в Америці з 180 тисяч у 1932 році до 612 тисяч у 1936 році.

—o—

ТРАНСЕВРОПЕЙСЬКА АВТОСТРАДА.

Проектована трансевропейська автострада вестиме з Льондону до Дувру, де авта переїдуть на чердак корабля, що завезе їх каналом до Остенди в Бельгії, звідси автострадою до Пассав на німецько-австрійськім кордоні через Лінц до Відня, з Відня через Кечкемет в Угорщині до Нового Саду і Београду в Югославії, дальше через Софію до Істамбулу. Поодинокі заінтересовані держави вже почали будову приналежних їм відтинків автостради. Декуди поширять тільки істнуючі вже досі шляхи.

Найдовший і найліпший відтинок автостради випаде на Німеччину, дещо коротший (570 кільометрів) на Югославію.

—o—

РЕКОРД СКОРОСТИ ЛІТАКОМ.

Летун баварської фабрики літаків Вурстер здобув недавно світовий рекорд скорости літаком. А саме він осягнув скорість 610 кільометрів 210 метрів на годину. Попередній рекорд належав до американця Юса (567 кільометрів 115 метрів на годину).

—o—

РЕКОРД ДОВЖИНИ ЛЕТУ ГІДРОПЛЯНОМ.

Італійський летун Стоппані причалив у середу 29 грудня 1937 в 16 годині 15 хвилин до Каравелляс, місточка положеного на східнім березі Бразилії, на північ від Вікторії після 26 і пів годинного лету без причалу. Таким робом Стоппані поліпшив на 1200 кільометрів дотеперішній рекорд довжини лету гідропляном, перелітаючи більш 7000 кільометрів без зупинки.

Пересічна скорість Стоппаніевого апарату була 270 кільометрів на годину. Одночасно Стоппані побив французький рекорд перелету з Европи до Південної Америки

—o—

ПЕРШИЙ КОСТЕЛ НА САГАРІ.

1000 кільометрів на південь від міста Альжиру в місцевості Ель Ґалеа будують саме тепер перший костел Сагари. Він повстане серед оселі туземців-християн біля могили Фукольдового батька, „лицаря пісків", що був одночасно апостолом і героєм. У Франції продають тепер образи Фукольдового батька, а з прибутків цієї продажі викінчать костел. Посвятить цей костел святочно в перших місяцях цього року апостольський префект Нує

—o—

МУЗЕЙ НА САГАРІ.

Верблюд не є тепер у моді на Сагарі. Вживають його сьогодні тільки до транспорту вантажів, а туристи вганяють по пустині вигідними автокарами на шести колесах. Завдяки автові Сагара не є вже „невідомою землею". Тому без більшого здивування довідуємося, що Сагара, ця мета численних прогульок, дістала недавно свій музей, що находиться в новій оселі Уарґлія. Ця оселя виросла на пісках з волі підполковника Карбіє і його співробітників. Уарґлійський музей зберігає історичні памятки та етнографічні збірки, що відносяться до цілої Сагари, передовсім до військових територій, гірського ланцюга, Тассілі в Альжері, яких столицею є Уарґлія.

—o—

ШТУЧНИЙ ДОЩ.

Два професори вищої технічної школи і рільничої академії в Будапешті Рово і Герег дістали недавно патент на продукцію штучного дощу. З цього приводу вони вислали цікавий комунікат до угорського метеорольогічного товариства. А саме на основі обсервацій, що підчас великих пожеж творяться хмари, з яких майже завсіди паде дощ, та що індіяни викликують дощ підпалюючи прерії, оба винахідники пропонують спалювати великі збірники нафти на те, щоб з неба полилася вода. Вони обчислили, що підчас посухи в 1934 році угорські рільники зазнали шкоди приблизно 500 міліонів пенґе. Отже вони просять уряд дати їм 100 тисяч пенґе, щоб зробити експеримент з міліоном кільограмів нафти. Одначе на випадок довгої посухи в цілій державі, хто знає, чи кошти продукції штучного дощу при допомозі нафти не зрівнаються або й перевищать страт рільників.

З природи і життя.

БОГДАН ГАЛІБЕЙ.

Жінка нашого клімату.

Відмінна будова, ціль та спосіб життя жіночого орґанізму спричинили те, що медицина була змушена витворити осібну галузь цього знання, — науку про жінку т. зв. **ґінекольоґію**, що займається виключно життям, здоровлям та хворобами кращої половини людського роду.

КОНСТИТУЦІЯ ЖІНКИ.

Конституцією людини називаємо цілу низку її прикмет тілесних та психічних, здебільша вроджених, що мають рішальний вплив на ціле життя даної людини: конституція орґанізму одиниці рішає про її вчинки та відрухи в реакції на зверхній світ і від неї теж залежать деякі хвороби. Зате прикмети придбані підчас життя називаємо **кондицією людини.**

Найновіші досліди лікарів - ґінекольоґів, що займалися дослідами над орґанізмом жінки, показують, що конституція тілесно-психічна жінки не є постійна, а зміняється розмірно навіть у короткому часі. Причиною тут головно зверхні впливи середовища і способу життя, які в жінки мають такий вплив, що затирають навіть її вроджену конституцію, яку вчені вважали доневдавна незмінною на ціле життя (проф. Стеліґво). Деякі дослідники (Лібгарт) підносять навіть, що у жінок, які перебули якусь хоробу, або після злогів може появитися повна зміна конституції. Ось нпр. одна жінка, що перед дитиною була струнка, тендітна (51 кґ. ваги), дуже рухлива, легко вразлива, якої орґанізм був під впливом щитової залози, яка лежить в передній частині шиї; — рік після злогів стала зовсім інша. В неї виступили прояви занидіння щитової залози, вона стала груба (115 кґ.), обважніла, мало-вразлива, охляла. Таких прикладів ґінекольоґів, знає багато і вони свідчать про те, що конституція жінки змінна.

ЖІНОЧІ ПРИКМЕТИ.

Про приналежність даної жінки до одної з конституціональних ґруп рішають її тілесно-психічні прикмети. Тут дослідники звертають увагу на будову кісток і мяснів, будову малої миднищі, реакцію тканок тіла на всякі подражнення, стан і працю полових орґанів та стан залоз, що витворюють гормони, спеціяльно полові (проф. Соханський). Славний учений Ашнер звертає також увагу на т. зв. **комплексію**, під якою то назвою розуміє такі жіночі прикмети, як колір волосся, очей та шкіри. Не меншу увагу звертає цей дослідник і на темперамент, що хоча належить до сфери психічної, одначе є тісно звязана з тілесними прикметами.

ІДЕАЛЬНА ЖІНКА.

Нормальним типом жінки вважає наука про конституцію жінку дуже „жіночу“ — „найправдивішу з правдивих жінок“, як каже Ґавзнт. Ось схема такої жінки: вона має радше ясне ніж темне волосся, і очі, невисока і нехуда. Ніжні кістки і шкіра, трохи товщевої підкладки для заокруглення форм тіла. Мидниця широка, правильна, полові залози діють доволі енергійно, тому в неї правильні, доволі сильні періоди. Темперамент спокійний, побудливість невелика. Психічно така жінка лагідна, доволі пасивна, а у практиці господарна. Вона є доброю жінкою і матірю. Той тип називають вчені **пикнічним**. Одначе таких чистих типів зустрічаємо в житті мало, навіть дуже мало. Зате дуже частий є т. зв. **інтерсексуальний тип жінки.**

Як вказує сама назва, цей тип жінки має велику домішку мужеських прикмет, що часто у жінок цього типу є виразно зазначені (напр. волосся на ногах, грудях). Жінки цього типу є переважно високі, довгоногі, мають волосся й очі радше темні, вони радше стрункі й худощаві. Їх кістки і мясні досить грубі та сильні, рамена широкі, мидниця вузька. Мала функція полових залоз. Такі жінки все виглядають старше ніж інші типи.

Їх темперамент живий, одначе він радше „зверхній“, ніж вислід внутрішніх потреб орґанізму. Тому такі жінки виглядають на побудливі, живі та темпераментні, а мужчину стараються здобувати собі радше з цікавости і примхи, ніж з дійсної потреби. Їх вдача химерна, вони часто докучливі і стараються накинути всім свою волю. Сюди належить багато жінок, що мають т. зв. „демонічну вроду“. Таких жінок богато в середній Европі і в нас, головно багато їх, яке подає Ашнер, серед польських жидівок.

ЖІНКА ТИПУ АТЛЕТИЧНОГО.

Жінки цього типу стоять на межі між типами інтерсексуальними і пикнічними. Вони мають грубі кістки і сильні мясні, як мужчина, гострі форми тіла і тверду темнаву шкіру. Вони є т. зв. мужеської вдачі, малопобудливі, але сильні до сентименту. Часто здають собі справу з браку „жіночости“ і відчувають це прикро. „Атлетички“ часто безплідні і тужать до дітей. Вони як робітниці і господині є дуже працьовиті, невтомні. Хорують рідко. Матес подає як приклад жінок цього типу господині заїздів в Тиролю. У нас цей тип часто зустрічаємо серед міських перекупок і серед сільських жінок.

ІНШІ ТИПИ.

Цілком протилежну конституцію до жінок типу атлетичного мають жінки **астенічного і інфантильного типу.** Ці типи є наслідком затриманого розвою даного орґанізму або тільки його якоїсь частини на певнім ступні розвою. Часом ті типи повстають наслідком шкідливого впливу зверхніх чинників, способу й умовин життя.

Жінки типу астенічного (слабосилого, хирлявого) мають слабу будову кістяка і мяснів, малу відпорність на всякі хороби; в них часто є слабо напружені мясні, шкіра і внутрішні орґани тіла, тому вони звичайно терплять на обниження шлунка та інших орґанів. Психічно вони невитревалі, дуже нервові аж до депресії, мало видержливі на труди життя, піддаються кожній дрібній супротивности й знеохочуються швидко. Жінку цього типу характеризує слаба воля і неохота до активного життя.

До жінок **типу інфальтільного** (дитячого) належать переважно жінки низького росту, стрункі, з дрібним личком, найчастіше бльондинки з ясним волоссям і синіми очима. Їх орґанізм живе під знаком недомоги залоз, що витворюють гормони, головно полової залози та щитової і підмізкової. В жінок цього типу часто жіночі орґани є дещо недорозвинені, тому в них часто є болючі періоди і неправильні, а також їх плідність є мала. Жінки інфантільного типу мають ту цінну (для жінки) прикмету, що виглядають завсіди молодше, ніж жінки інших типів. Вони мають темперамент радше флеґматичний, полово мало вражливі і побудливі, зате дуже нервові аж до істерій, що на підставі найновіших дослідів є проявом затриманого психічного розвою жінки на дитячім ступні. Цей тип розвинувся під сильним впливом зверхніх чинників і виступає переважно у великих містах.

ЗНАЧІННЯ ТИПУ В ЖИТТІ.

Звичайно ніодин із повищих типів не виступає в чистій формі. Звичайно між поодинокими типами є майже так багато переходів, комбінацій та відтінків, скільки є ріжних осіб. При означуванні конституції даної людини мусимо тому брати під увагу прикмети того типу, що переважає. Наука про типи має велике значіння в медицині, головно при лікуванні всяких хоріб і при проґнозі. Також знання про такі типи дає змогу зорієнтуватися, чого можна від даної людини сподіватися і як до неї підійти.

Зі скарбів природи.

Конюшину знали в Европі, а саме в Еспанії вже в XVI. ст. Звідти перевезено її до Бельґії, після чого вона поширилася над Реном. В Німеччині почали її систематично управляти аж при кінці XVIII. ст.

Славний Гален називав салату ростиною мудреців. Коли цісар Авґуст захорував на гіпохондрію, його прибічний медик Антоній Нурза лікував його головно салатою і то так щасливо, що вдячний цісар казав збудувати в його честь памятник перед своєю палатою. Сік салати має матки опаляні прикмети.

Встаючи зранку зі сну ми є дещо вищі як ввечір, бо по кількох годинах прямової постави осідаються одна на одній частині хребетного стовпа. Вони приходять до свого природного положення аж підчас сну.

Батьківщиною цариці квітів — **троянди** (рожі) є Кавказ, але троянда, що первісно дико росла, стала дуже вчасно шляхотним квітом через плекання. Принада троянди має признання цілого світу від століть. Її оспівують леґенди, поеми, стараються наслідувати її малярі. Згадують про неї геральдика, символьіка, історія. На кущі дикої троянди показалася Пречиста Діва Марія Бернадетті в Люрд. Св. Домінік під впливом обявлення установив чотки, що взяли свій почин від рожі, з молитвою на честь Діви Марії. Запах троянди означує доброту, вигляд духову красу, а колючки журу й муки, що їх перетерпіла Мати Розпятого Сина. Врешті вибирали її на герб славні родини, володарі. Тепер маємо 7 родів троянд у 2000 відмінах. Штучне плекання витворює щораз то нові відміни. Годівці зуміли надати їй ріжні коліри, яких вона не мала природно — сірий, навіть блакитний. Досі ніхто не міг ще вигодувати зеленої троянди, хоч свого часу у Франції за часів останнього цісаря визначено на це премію у висоті 100 тисяч франків.

Камелія належить до аристократичних ростин, вимагає дбайливої опіки. Походить вона з Японії (Ніппону). Там росте її два роди: камелія й камелійка. Камелійка — по китайськи ха-вка, по японськи са-зан-ка, стрункіща і дуже подібна до чайного куща. Вона має запашні цвіти і листки по висушенні їх часто запарюють як чай і дуже часто нею фальшують чай.

До Европи камелію привезено в 1739. р. Всі почали плекати і витворювати нові її відміни. Вже в 1820 р. було в Европі 508 ріжних відмін, тепер є понад 700.

Нераз камелія виростає на велике дерево. І так у Пільниц, під Дрезном, росте велитенська камелія, що має поверх 200 літ. Її пень має 8 цалів проміру, а висота 12 м. На весну вона вкривається плащем цвіту. Цвіт має поединчий, живої барви. На зиму вкривають її деревляним домиком, а в часі морозів огрівають залізною печею.

Астрономічний календар на січень.

СОНЦЕ:

	схід	захід	довг. дня
1. I.	7.45 год.	15.34 год.	7.49 год.
11. I.	7.42 год.	15.47 год.	8.05 год.
21. I.	7.33 год.	16.02 год.	8.29 год.
31. I.	7.20 год.	16.20 год.	9.00 год.

МІСЯЦЬ:

1. I. год. 19.58 новик — видно вдень.
9. I. год. 15.13 — перша квадра, місяць видно ввечір над західним овидом.
16. I. год. 6.53 — повня — видно цілу ніч.
23. I. год. 9.06 — остання квадра, місяць видно в другій половині ночі.
31. I. год. 14.35 — новик — видно в день.

Місяць, пересуваючись по небі мине 1. ц. м. в год. 2. планету Венеру, в год. 9. Меркурія, 3. січня в год. 19. — Юпітера, 7. січня в год. 1. — Марса, 8 січня в год. 10. — Сатурна, 29. січня знов Меркурія (в год. 14), 31. січня в год. 15. — Юпітера, а в год. 16. Венеру.

МАНДРІВКА ПЛАНЕТ ПО НЕБІ.

Меркурій сходить у січні більш-менш на годину перед сходом Сонця.

Венеру — видно лиш в перших днях січня над ранком перед сходом сонця, потім вона зникає у сяйві сонця.

Марс — видніє кровавим блеском над західнім краєм неба ввечір.

Юпітера — видно в першій половині місяця коло Марса на заході неба, потім зникає в блеску сонця.

Сатурн — посувається поволі серед звізд; його видно в першій половині ночі.

Мала планетоїда Ерос, що в грудні зближалася найближче нашої землі, ще й тепер є недалеко землі (30 міл. км.), находиться в північній стороні неба, де видніє цілу ніч. Астрономи пильно обсервують її ясність, що періодично підлягає колиханням, чим вказує на некулисту форму планетоїди.

Погода в січні: Столітній календар заповідає з початку місяця сніги, найсильніші коло 8-го. Від 15-го морози сильнішають і тревають аж до кінця місяця.

—o—

НОВИНКИ.

— ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

— ПЛАТІТЬ ТОЧНО ПЕРЕДПЛАТУ! ПРИСИЛАЙТЕ ЗАЛЕГЛОСТИ! Ш. Передплатників просимо вирівняти залеглости, бо стримаємо висилку часопису! Присилайте точно щомісячну передплату, бо інакше не дістанете книжки зі щомісячної Бібліотеки „Діла"! Наш часопис найдешевший, бо крім 10-ти сторінок найкращої щоденної газети та 16-ти сторінок під неділю, — даємо точним передплатникам щомісяця даром одну прегарну і вартісну книжку величиною від 10—15 аркушів друку. Точний передплатник „Діла" складає за рік Бібліотеку „Діла" з 12 томів.

— ПОДАЄМО ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, що всякі оповістки про загальні збори, концерти, відчити, товариські сходини, посмертні згадки та вістки особистого характеру міститимемо тільки за оплатою. — Адміністрація „Діла".

Не буде мати веселих свят той, хто забуде вислати коляду Рідній Школі, бо його буде гризти совість. Тому негайно сповніть цей національний обовязок!

— Затверджені владою КУРСИ КОСМЕТИЧНІ Стефанії Гаврисевич під проводом д-ра Е. Дурделла та інж. хемії, Львів, Коперника 42 А, тел. 272—18. Початок викладів 15. лютого ц. р. Проспекти безплатно. Додаткові Курси лічничого масажу тіла і руханки. 2711 4—10

— Найближче число „Діла" появиться в понеділок вечором з датою вівторок 11. січня ц. р.

— З празником Різдва Христового пересилаємо всім нашим Передплатникам, Читачам, Дописувачам, Прихильникам і всьому Українському Народові щирі побажання веселих свят, Христос раждається!

— ВП. Авторів статтей, що були призначені, але не ввійшли до цього Різдвяного числа, просимо вибачити: наплив платних оголошень, необхідність видати число швидше з уваги на латинське свято Трьох Королів та звязані з цим трудноші експедиції, — все це не дозволило нам поширити обєму числа понад 32 сторінки. Через те й багато матеріялу до числа не ввійшло: він появиться у найближчих числах „Діла" після свят.

— Колядки, щедрівки, стрілецькі пісні та інші на кружок „Сирена Електро" дістанете безпосередньо у п. Божика, Варшава, 6. Серпня 24. м. 18. тел. 840-47. Жадайте катальогів. На пересилку прошу залучити почтову марку. 1—5

— Найсолідніші футра тільки у Юліяна Глушевського, Львів, пл. Капітульна 3. І., телефон 254—46.

— Цьогорічний дирігентський курс для дирігентів церковних і просвітянських хорів при Вищім Музичнім Інституті ім. М. Лисенка у Львові, відбудеться в часі від 15. січня до 31. березня ц. р. План навчання обіймає всі найважніші для дирігента предмети від самих їх початків, так що окрема музична підготова не є конечна. — Кожний учасник мусить представити особисті документи, по змові шкільні свідоцтва. Навчання відбуватиметься щоденно від 9. до 13. години з винятком неділь та свят. Місячна оплата за науку 20 зол., себто 50 зол. за цілий курс. — Кандидати мусять очевидно заздалегідь подбати про своє приміщення і прохарчування на час курсу. Дирекція Інституту робить заходи про приміщення деякої кількости кандидатів у бурсах та про дешевий харч. Побажане було би привезти зі собою сінник. — Вписи і проба слуху відбудуться 15. січня 1938 між 9.—12. і 15—10. год. в канцелярії Вищого Музичного Інституту ім. Лисенка у Львові, вул. Шашкевича 5. III. (Тел. 237-15). Виклади почнуться в понеділок, дня 17. січня. Курс закінчиться іспитом, та роздачею свідоцтв.

— Цілу рекламу „Центросоюзу" і ф-ми „Зоря" О. Левицька на рік 1938, перебрало бюро реклями „Фама", Львів, Гродзіцьких 1/II, тел. 244—31.

— „Увага! Ще не вписалося 100 учнів в Ювілейнім Році Т-ва „Просвіта" до одинокої української господарсько-садівничої Школи Т-ва „Просвіта" в Миловванню, почта Rosznіów kolo Jezupola. Всі українські установи просимо ласкаво спрямовувати ще кільканацятьох працьовитих кандидатів. Курс починається 20. ц. м. Доїзд залізницею через Львів до Єзуполя і через Чортків до Палагіч.

— Традиційні Вечерниці „Червоної Калини" 5. березня ц. р. (субота) у великій салі залізничників.

— Мило — урядово проаналізоване, пристосоване до кожної цери, навіть до найвражливішої. Мило видатне до останку, з густою піною і милим запахом, то лише мило Віаля, аптикаря в Перемишлі.

— П Михайло Грицак, емер. директор і візитатор, жертвував на внутрішне уладження Шпиталя ім. Митрополита Шептицького квоту десять тисяч золотих. Віват секвенс!

— Українські радіоавдиції на різдвяні свята й Новий Рік. Львівська радіостація передає в найближчих днях, на Різдво і на Новий Рік такі цікавіші українські авдиції: в день Свят-Вечора в год. 13.00—13.15 на всі радіостації Польщі передає Львів літературну гутірку д-ра Михайла Рудницького п. з. „Українські спогади про В. Оркана"; в перший день Різдва 7. січня в год. 9.30—11.87 передаватимуть врочисте Богослуження з Волоської Церкви у Львові з проповідлю Митр. Шептицького, а в год. 18.15—18.35 українські коляди у виконанні хору; в неділю 9. січня в год. 8.50—9.00 почуємо відчит інж. д-ра Романа Левицького „Догляд тільних коров"; у вівторок 11. січня в год. 18.10—18.20 буде відчит Романа Богдановича „Чумацьким шляхом"; в середу 12. січня почуємо знову в год. 13.45—13.55 інформаційну газетку, а пятниця 14. січня закінчить цей святочний цикль різдвяною авдицією В. Ковальчука „Царіє ходять" у виконанні театральних артистів та хору „Сурма"; останню авдицію змонтовано на основі прегарного та пребагатого українського фолькльору Різдва, передає Львів в год. 17.15—17.50 на всі польські радіостації. Крім цього в той день, з нагоди Нового Року, вранці в год. 9.30—11.15 передаватиме Львів Богослуження з Волоської Церкви.

— Різдвяне богослуження і проповідь Митрополита у радію. В перший день Празника Христового Різдва з церкви Успенія Пр. Діви Марії (Волоської) буде трансмітована в радіо архиєрейська Служба Божа, яку відправить Кир Никита. Проповідь виголосить Я. Е. Митрополит. Хор під управою п. Орленка-Прокоповича відспіває Службу Божу укладу Михайла Вербицького і коляди о. Я. Кишакевича.

— Порядок Богослужень у празник Різдва Христового в храмі Преображення св. Спаса у Львові. Четвер, Навечерє Різдва (6. I.) Піст. Год. 8.-а Царські Часи; год. 9.30 Служба Божа св. Василія Великого з вечірнею. Сповідь від год. 7.30 і в часі Царських Часів. Пятниця, Різдво Христове (7. I.). Год. 5.30 рано Повечеріє велике з Литією; год. 6. I. читана Служба Божа; 6.30 Утреня; 7. і 8. II. і III. читана Служба Божа; 9. Соборна співана Служба Божа; 11. IV. читана Служба Божа (дванайцятка); 4. попол. Вечірня велика, проповідь, коляди. Субота, на Собор Пресв. Богородиці (8. I.) і неділя Св. Первомуч. Стефана (9. I.) порядок Богослужень як звичайно в неділі і свята. Зав ваги: Від Різдва до Навечеря Богоявлення (щедрий вечір) загальниця.

— Перша цьогорічна коляда Рідній Школі. Фабрика „Елегант" О. Левицька і С-ка замість спеціяльних святочних побажань зложила 50 зол. на коляду Рідній Школі.

— Хто виграв на льотерії. В пінішнім тягненні Клясової Льотерії впали м. ін. такі виграні: 10.000 зол. на чч. 47883, 51421, 85656, 8734[illegible] 114558, 114639, 124401, 133956, 163650, 16478[illegible] 5.000 зол. на ч. 11107, 36558, 107374, 14680[illegible] 164571, 172435; 2.000 зол. на ч. 5730, 662[illegible] 21075, 27000, 34877, 65779, 67950, 93945, 1159[illegible] 118767, 165768, 176678; 1.000 зол. на ч. 132[illegible] 5353, 10156, 19733, 36336, 38051, 41710, 519[illegible] 54593, 56000, 58497, 62882, 65611, 70304, 951[illegible] 105950, 126848, 129118, 132560, 139008, 1440[illegible] 151909, 152180, 178421.

— Семинар і курс для адвокатських аплікантів. Дня 12. січня ц. р. в год. 7.30 вечором заходом Т-ва адвокатських аплікантів у Львові при вул. Коперника ч. 7. зачинається семинар

…(госпо)дарного права під проводом адв. д-ра Аксера. Одночасно в перших днях січня ц. р. т-во адвокатських аплікантів починає вести підготовний курс для тих адвокатських аплікантів, які здають іспит у найближчому часі.

— **Сибірські морози** маємо у Сх. Галичині. В околиці Чорткова нотовано в понеділок температуру — 30 ст. Цельзія. Те саме на цілому Поділлі і на Покутті. В західних повітах мороз менший, але все таки незвичайний. У Львові нотовано вже 18 ст. нижче зера. Холодні хвилі полярного повітря дійшли вже до Німеччини та Франції, де настали великі сніговії.

— **З причини снігових заметів** залізничий рух у Польщі відбувається з перешкодами. Потяги до Львова приходять з двогодинним опізненням.

— **Арештування в Бірчанщині.** В Ліщаваці к. Бірчі арештували Хому Нічая і Щура Осипа та по переведенні ревізії відставили на постерунок у Кузьміні. Арештували в тому самому дні також двох селян Куртяків у Добрянці; арештованого Осифа Андрія з Рудавки випустили на волю.

— **До Берези.** Міністерство внутрішніх справ переводить акцію, яка має на меті увільнити населення від язви кримінальних переступників, кишенкових злодіїв, що оперують по містах і потягах, окрадаючи подорожних підчас сну, дальше вломників, касярів, бандитів, терористів, ножівників, пасерів, сутенерів, фальшівників грошей і т. п. В останньому часі арештовано у Варшаві та на провінції кількадесять таких харцизяків і вивезено до Картуської Берези. Всі арештовані були багато разів карані і дальше управляли своє злочинне ремесло, стаючись пострахом населення і тягарем для влади безпеки.

— **Мороз і сніговії** тревають дальше в цілій Румунії. Досі занотовано кільканацять жертв у людях. В Добруджі і Басарабії залізнича комунікація стрічається з великими трудностями, а на Дунаї припинилася навіть місцева плавба. Наслідком снігової бурі на Чорному Морі затонуло кілька кораблів. Стада вовків бушують по дорогах а навіть нападають на села.

— **Краєва хроніка.** Наслідком необережного поведення з вогнем вибух ґаз у пивниці дому Збігнева Кельжинського в Ходовичах, пов. Стрий. Від вибуху попарилася служниця Стефанія Лясотівна, що померла незабаром у Стрию. — Старший постерунковий з Дрогобича Душинський дістав спадок по свойому стриєві, що виїхав до Америки, у висоті 80,000.000 долярів. — У середмісті Станиславова лещетар перевернув дитину, якої стрий набив його так, що він втратив притомність. — Бережанський окружний суд розглядав справу б. підгаєцького старости д-ра Т. Ружановського та місцевого, поліційного комісаря О. Ринесьця, які занехали доходження проти урядовця окружного рільничого товариства, якого підозрівали у дефравдації. — Послугача вселюдної школи в Бориславі, Петра Данієля убив сокирою Олекса Трухан, посварившися з ним за келишок горівки.

— **Хто буде опікуном кн. Радзівіла?** Суд в Острові наслідком спротиву, внесеного кн. Мих. Радзівілом, не затвердив визначеного опікуна в особі б. польського амбасадора в Парижі, мін. Хлаповського й запропонував це становище Йос. Жихлівському, президентові Т-ва Земського в Познані, але він не приняв цього обовязку.

— **Відступив жінку за 180 тисяч зл.** Велику сенсацію в жидівських колах у Варшаві викликала трансакція між промисловцем Авраамом Вінцом і К. Даниловичем, фабрикантом із Лодзі, якому Вінц був винен 180 тисяч зл. Данилович заявив Вінцові, що відступить від своєї претенсії, якщо він відступить йому свою жінку Льолю. Купець згодився, рабін перевів негайно розвід і гарна Льоля стала жінкою Даниловича.

— **Проти стерилізації.** Підчас наради в буджетовій комісії чехословацького сенату міністер здоровля д-р Чех заявив, що рішучо противиться законові про стерилізацію. Вправді евгенічні потреби заслуговують на увагу, а проте годі згодитися на стерилізацію, суперечну з основами демократії, а також тому, що вона, як виказав досвід, шкідлива для людства.

— **Поліціянт застрілив невинного чоловіка.** Про незвичайну подію повідомляють із Рокфорту. Поліціянт Лапінський завважив на сходах одного дому мужчину, якого взяв за злодія, бо прийшов туди на вістки про ограблення ювилера Мулена. Лапінський звелів йому піднести руки вгору, а коли цей не послухав, стрілив до нього, кладучи його трупом на місці. Показалося, що застріленим був ограблений ювилер Мулен, якого бандити звязали, заліпили йому рот гумовою тасьмою і привязали до сходів. Занадто ревного поліціянта припинили в урядуванні.

— **Чотири місяці вязниці за цілунок.** Перед судом у Тістої відповідав 19-літній молодець із італійської місцевости Буджяно за те, що підчас проходу поцілував 17-літню красуню всупереч її бажанню і що найгірше — в прилюдному місці. Проступник взяв собі найвизначнішого оборонця, але всетаки суд засудив його на чотири місяці вязниці. Суд зазначив, що це дуже лагідна кара і не радив апелювати від цього присуду, бо може бути гірше. На основі цього рішення засудженого вписано до спеціяльного судового реєстру, де вписують в Італії „небезпечних амантів".

— **Летунська катастрофа.** Німецький пасажирський літак „Карль Гар", що летів з Медіоляну, розбився перед осіданням на летовищі у Франкфурті над Меном. Причиною катастрофи було надмірне обледоватіння крил. Три пасажири і три члени залоги погибли на місці.

— **Згинув корабель.** Японський корабель „Мідорі Мару", що плив із Кобе, стався жертвою катастрофи підчас сильної бурі біля Уліма. 27 осіб, в цьому ціла корабельна залога, потонуло. Рятунок був неможливий з огляду на атмосферичні умовини.

— **Американські дітехвати при роботі.** Поліція стейту Мічіґен глядає за донькою одного з директорів фабрик Форда в Детройті, Гарі Бенета. Панна Труді Бенет, що має 17 літ, пропала серед таємничих обставин. Правдоподібно вхопили її кіднапери. Федеральна влада бере теж участь у гляданнях, бо можливе, що дівчину перевезли з Детройту до місцевости, що находиться на терені іншого стейту.

— **Музей „Бойківщина"** в Самборі мав від 1. жовтня до 31. грудня 1937. р. 40 катальогових чисел приросту до ч. 4.631 включно. В поодиноких відділах прибуло предметів: археольогія 8, етноґрафія 4, нумізматика 6, відзнаки 2, церковне мистецтво 2; архів та бібліотека: книжки 24, часописи 496, кліші друк. 1, афіші 15. Жертводавцями були: інж. Бородайко К., о. Венгриновмч В., Верховський, Городиський О., Ґрайфінґер, д-р Дубовий М., Кузьмин, д-р Княжинський А., Луцик П., д-р Максимчук І., о. Мартинович, Оленяк, д-р Рудницький Я., д-р Рябій Ю., Стець І., Таль К., Ткач О., Фарило Ст., проф. Филипчак І. Жертводавцям складає Управа Музею щиру подяку. Адреса Музею: „Бойківщина, Самбір, вул. Тиха 1.

✝ Посмертні згадки.

ОЛЬГА ПИТЛИКОВА, вдова по священику, мати д-ра Богдана Питлика і Ярослава, що згинув у рядах УГА, померла в Лозині 11. грудня м. р. в 69. році життя. В. Їй П.! 126

ВІДГУКИ ДНЯ.

Марани.

Ясна, морозна ніч розсілася наді Львовом. Нині наш Святий Вечір, але Львів гуде собі звичайним буднем, так як завтра торохтітиме від ранку вантажними автами та наладованими возами. Там, десь на нашім селі „звізда ста де Христа Невіста Пречиста", тут дзвонять не колядники, а трамваї і співає захрипле радіо якусь ґуральську пісню на нуту „Там на горі сніг біленький".

По Святій Вечері вийшли ми вдвійку пройтись засніженими вулицями, подихати морозним повітрям зимової ночі. Вдвійку: я і мій приятель-жид, що постійно буває в мене на Святий Вечір. Ріжнимося і національно і політично, але це не перешкаджає нам піддержувати товариські звязки, що почалися ще в окопах у 1914. році.

Йдемо дорогою і балакаємо про це та про те. Врешті зійшли на Еспанію.

— Страшенно цікавлюся Еспанією — каже мій приятель. — Від малої дитини маю страшенну охоту поїхати туди.

— Хіба не тепер!?

— Чому? Думаєш, що не проїхав би цілої вздовж і впоперек?!

— Не перечу. Ви — жиди, далеко лекше поконуєте пашпортові трудноші як ми, арійці, а вже про українців то й не згадувати... Але, чому спеціяльно тебе Еспанія так цікавить?

— Ти знаєш, хто такі марани?

— Марани?! Двоєвірники. Жиди, що мусіли перейти на християнізм, але в тайні далі лишалися жидами.

— Мало того! Будували церкви, а під сподом уладжували божниці. Сходилися по хатах на молитви, святкували жидівські свята і загалом почувалися й надалі тим, чим були. От цікаво було б приглянутись тому всьому зблизька!

— Думаєш, марани ще до нині істнують?!..

— Може де й заховалися ще якісь сліди. Але для мене цікаво було б побачити бодай таку божницю, або якийсь дім молитви в підземеллі. Віддавна мене це переслідує і як тільки зберу трохи грошей...

— Дорога штука... — кажу до приятеля. — Еспанія — далекий світ! Якби не герметичність большевицької границі, то — думаю — ти за дешевші гроші міг би бачити не тільки божниці, але й маранів. Міркую, що там, у большевії не один великий безбожник святкує і судний день і пасху і молиться позамикавши двері та позатулювавши вікна... Може й сам найвищий безбожник Ярославській...

— Не думаю! — відповідає мій співрозмовець. — Нинішні часи, як- не-як, а не ті, що в часах Торквемади!

— Воно ніби правда, але все таки не дуже велика. Нині як і змінилося трохи, то хіба під оглядом метод...

Буває так нераз, що чоловік іде без цілі, а ноги то сюди то туди і заведуть його там, де він часто заходив, або довго проживав. Так і тепер: ноги понесли мене на мою давню вулицю і я не счувся, як опинився коло своєї давньої камениці. Тому рік я випровадився звідтіля, лишаючи добре знайомих сусідів: двох молодих емеритів, — на першім поверсі, одного старого тимчасового заступника практиканта — на другім, почтаря і залізничника в партері, а вдову по ґофраті і сторожа в сутеринах. З тим сторожем була трагічна історія. Мав четверо дітей, працював у залізничих варстатах і одного дня опинився без праці, з метрикою греко-католика в руках. Три роки шукав роботи, врешті обіцяли йому місце сторожа в камениці, але під умовою, що змінить одно маленьке слово в метриці. Змінив і знову має теплий куток та ложку страви.

Коли ми станули коло камениці, прийшов він мені на гадку і я глянув у його приземні вікна. Диво! Одно вікно затулене подушкою, друге коцом, та так щільно, що тільки вузеньке пасмо світла пробивається з хати!.. Я підійшов і заглянув крізь ясну шпарку...

Білою скатертю накритий стіл, на столі колач, миска з кутею, а коло миски маленька ялинка, ціла в свічечках...

А за клаптем світла, що виривалося крізь вікно, летить несміливо і тихенько:

„Звізда ста, де Христа
Невіста Пречиста..."

Час до часу сторож рукою наказував „піяніссімо" і тоді тільки рух уст зраджував, що четверо дітей і жінка далі колядують.

Я обернувся до приятеля:

— Чого тобі видавати гроші на далеку дорогу?! Поглянь і послухай!

Він довго дивився, слухав і врешті тихо сказав:

— Правда. Можна не їхати..

Галактіон Чіпка.

Веселих Свят!

З нагоди свят Різдва і Нового Року складаємо щирі побажання Рідні і всім Знайомим — **Іванна і Дмитро Левицькі.**

Рідні, Друзям і Знайомим Веселих і Щасливих Свят та Нового Року бажає — **Мітрат Базюк.**

Зі Святом Христового Різдва й Нового Року пересилаю моїм Друзям й благородним жертводавцям ту, за горами й за морями, як і моїй Рідні найкращі побажання враз з любовю й глибокою пошаною — **о. Леонтій Куницький,** парох катедри св. Юра, опікун політ. вязнів.

Найщиріші побажання з нагоди Христового Різдва пересилає — **о. Омелян Горчинський** зі сестрінсами, Львів, Підвалля 9. І.

Всім, що перебудовують нашію на одну кооперативно-співпрацюючу родину, — що навіть самим жертвам сучасного ладу відкривають на основі їх взаїмної кооперативної самопомочі шлях до власних кооперативних банків, до торговельних та промислових підприємств, на вершини духа — та в цім труді для нації знаходять своє найвище особисте щастя, — Веселих Свят і щасливого Нового Року сердечно бажає — **Остап Луцький.**

Всіх друзів нашого дому щиро вітають з Різдвом і Новим Роком — **Орися і Остап Луцькі.**

Рідні, Друзям і Знайомим бажають Веселих Свят — **Волошиновські.**

Щире „Христос Раждається" та бажання щасливого Нового Року 1938 Рідні, Приятелям та Знайомим пересилають — **Евгенія, Леся та Евген Храпливі.**

Рідні, Друзям і Знайомим щирі бажання Веселих Свят і щасливого Нового Року від — **Любки і Мірона Луцьких, Янчин.**

Рідні, Приятелям і Знайомим сердечні бажання Веселих Свят пересилають — **Надія, Володимир і Любомир Онишкевичі.**

З нагоди Різдвяних Свят і Нового Року щирі побажання всього найкращого пересилають усій Рідні, Знайомим і Приятелям — **Марія і Ярослав Колтунюки.**

Дорогій Рідні, Високоповажаним Приятелям і Знайомим бажаю з нагоди Свят і Нового Року всього найкращого — **інж. Андрій Палій.**

Стефанія і Іван Филиповичі бажають щиро Рідним і Знайомим Веселих Свят і Щасливого Нового Року.

Приятелям і Знайомим складають щирі бажання веселих і щасливих свят Христового Різдва — **Антоніна і Володимир Децикевичі.**

Веселих Свят Родині і Друзям пересилають — **С. і М. Кузик.**

Дорогій Рідні, Приятелям і Знайомим бажаємо Веселих Свят і щасливого Нового Року! Христос раждається! — **Зиновія і д-р Тит Евген Бурачинські.**

Кревним, Своякам, Кумам, Приятелям, Кооператорам, Просвітникам, Рідношкільникам бажає всякого добра з нагоди Різдва — **Микола Заячківський.**

Родині й Приятелям бажає Веселих Свят і щасливого Нового Року, адвокат — **Ольга Люстіг-Ганицька, Львів.**

З Різдвом й Новим Роком бажає Рідні та Приятелям кращого майбутнього — **адв. Стефан Ганицький, Львів.**

Рідні та Знайомим сердечні побажання з нагоди Різдва Христового складають — **Надія і Любомир Макарушки.**

Всій Рідні і Приятелям бажаю Веселих Свят і щасливого Нового Року — **Д-р Троян Корнило.**

Рідні, Приятелям, Знайомим і черчанським лікуванцям „Веселих Свят" бажає — **Д-р Роман Осінчук, Львів,** Асника 2.

Рідні, Знайомим і Товаришам Кооператорам бажає Веселих Свят — **Капуста Микола.**

Веселих Свят та Щасливого Нового Року бажають усій Рідні, Приятелям і Знайомим у Галичині, на Буковині й на еміграції — **Дора й Василь Сімович.**

Всім Кревникам і Приятелям бажають всього найкращого з нагоди Різдва — **Скопляки.**

Веселих Свят і щасливого Нового Року бажає всім Знайомим — **Д-р Нарциз Лукіянович.**

Веселих Свят Христового Різдва і Щасливого Нового Року бажають Своїм Найближчим і Приятелям — **Чередарчуки,** у Львові.

ВП. П. Президентові Евгенові з нагоди Іменин, Різдва і Нового Року, Приятелям на чужині і в краю та Рідні найсердечніші бажання — **Григорій і Марія Микетей.**

Рідні, Своякам та Знайомим бажають Веселих Свят і щасливого Нового Року — **Евгенія і Іван Стерноюки.**

Дорогій Рідні, всім Близьким і Знайомим святочні побажання складають — **Іванна та Юлія Щепановичі з сином.**

Всіх, що не забули за мене на чужині поздоровляю зі святками і з тієї нагоди та Нового Року складаю свої щирі побажання. — Швайцарія — **о. Я. Чемеринський.**

Найдорожшій Рідні, Приятелям і зичливим нам Знайомим в краю і закордоном з Різдвом Христовим та Новим Роком свій привіт і бажання пересилають — **Анна і Ольга Чемеринські** зі Львова.

Родині, Товаришам і Знайомим „Веселих Свят" і Щасливого „Нового Року" бажають — **І. А. і Христя Мартюки.**

Всім нашим Приятелям складаємо якнайсердечніші Різдвяні і Новорічні побажання — **Д-р Іван і Олена Копачі.**

З першою Зіркою Навечеря Різдва Христового шлемо щирі побажання всім нашим Друзям і Знайомим у Львові, в краю і за кордоном — **Софія і Михайло Тараньки.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року Рідні та Знайомим бажають — **Д-р Константин і Мирослава Кебало.**

Дорогим Своякам, Товаришам і Знайомим бажають Веселих Свят і Щасливого Нового Року — **Стефанія з Вітошинських і Михайло Девоссері,** Львів.

З Різдвом Христовим та Новим Роком витають Свояків та Знайомих — **Олена й інж. Ераст Бурачинські,** Салярд у Семигороді.

Рідні, Приятелям і Знайомим побажання „Веселих Свят" та „Щасливого Нового Року" складають **Люба і Микола Войцеховські,** Львів.

Рідні, Приятелям і Знайомим „Веселих Свят" бажають — **Ірина і Христя Домбчевські.**

Дорогій Рідні, Приятелям, Друзям та Знайомим щирі побажання „Веселих Свят" пересилають — **мр. Володимир і Меляся Кривокульські.**

Святочні й Новорічні побажання пересилають усім Дорогим Кремним, Знайомим і Приятелям — **Петро та Олена Будзи і Марія Бережницька.**

Всім Своякам, Друзям, та Знайомим Веселих Свят Різдва Христового і Щасливого Нового Року бажають — **Ольга і Николай Островські.**

З нагоди Різдва і Нового Року сердечні побажання Рідні і Знайомим складають — **Коренці** зі Львова.

Рідні, Знайомим і Приятелям щирі бажання Веселих Свят пересилає — **Олександер Костик.**

Теодор і Софія Миссаки з нагоди Рождества Христового складають Рідні і Знайомим щирі бажання — Веселих Свят.

Веселих Свят, Дорогій Рідні та Знайомим бажають — **Д-р Михайло і Ольга Соневицькі.**

Українцям, знакомим по всему світу, — запротореним й вольним, — у Львові, в краю, та родині — Доброго Року! — **мгр. Кабарівський Богдан.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажаю всім Друзям і Знайомим — **Харитя Кононенко.**

Наших Рідних, Близьких і Знайомих сердечно вітаємо з Різдвяними Святами та Новим Роком — **Леся й Антін Романенки.**

Рідні та Знайомим „Веселих Свят" бажає — **Тарас Витвицький.**

Усім моїм Рідним і Знайомим бажаю гарних свят і доброго Нового Року — **Роман Пашківський.**

Тиді — дуже щире „Христос Рождлеться" — **Ціна, Уньо, Бабуся.**

Членам Парляментарної Репрезентації, Рідні та Приятелям щасливого Нового Року і Веселих Свят пересилають — **Роман і Клявдія Олесницькі.**

З нагоди Свят і Нового Року всім найближчим усього найкращого — **Михайло і Марта Рудницькі.**

Дорогій Рідні, Товаришам, Приятелям і Знайомим — бажаю з нагоди Різдва Христового і Нового Року Веселих Свят і Щасливого Нового Року — **Михайло Лазорко з родиною.**

Д-р Олександер і Надія Лаврівські передають Святочні та Новорічні бажання Рідні та Знайомим.

З Різдвом Христовим і з Новим Роком всего найліпшого бажають Рідні, Друзям та Знайомим — **Миколи Бойковські.**

Приятелям і Знайомим зі Святами й Новим Роком усього найкращого бажають — **Ірина і Олександер Пежанські.**

Моїй ближчій і дальшій Родині, Приятелям і Знайомим Святочні і Новорічні побажання — **Володимир Несторович.**

Рідні, Знайомим і Приятелям найщиріші бажання Веселих Свят пересилають **Ірена і Орест Радловські.**

Веселих Свят і щасливого Нового Року бажають всім своїм близьким — **Дяднюки.**

Всіх благ з Різдвом Христовим та Новим Роком бажає своякам і знайомим — **Володимира з Дудриків Вічковська.**

Найщиріші побажання Веселих та Щасливих Свят і всього найкращого пересилають з нагоди Різдва Христового Рідні і Знайомим — **Крушельницькі — Никифоряки.**

Всім П. Т. Установам, Добродіям, Прихильникам і Членам „Рідної Школи" у Львові та львівському повіті, які морально та матеріяльно помагають „Рідній Школі" на терені Львова та львівського повіту, — пересилає щирі та сердечні бажання Веселих Свят Різдва Христового та Щасливого Нового Року — **Рада Львівського Повітового Союзу Кружків „Рідної Школи".**

Всіх товаришів сцени, приятелів і знайомих витає з Новим Роком і бажає Веселих Свят — **Леся Кривіцька.**

Ірена і Володимир Кузьмовичі, складають 5 зол., на допомогу студентству замісць святочних побажань.

Веселих Свят кревним та знайомим у краю і на чужині бажають — **Ірина і Богдан Галайчуки.**

Рідні і всім Знайомим з нагоди Різдва Христового і Нового Року сердечні бажання всього найкращого пересилають — **о. Василь і Володимира Сайкевичі.**

Олена і Зенон Поповичі зі Стрільча пересилають Родині, Друзям і Знайомим побажання щасливих і радісних Свят Христових Народин.

Веселих Свят і Щасливого Нового Року Рідні, Приятелям і Знайомим бажають — **Леви,** Собутка.

Сердечні побажання всякого добра з Різдвом Святим пересилають Рідні, Друзям і Знайомим — **мгр. Антін, Наталія і Адріяна Трояни,** Копичинці.

Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажаю всім Знайомим і Рідні — **Борис Козубський,** Кремянець, Вишневецька 33.

З Різдвом Христовим бажаємо Рідні і Знайомим Веселих Свят — **Александра і інж. Лев Яцкевич,** Радом.

Веселих Свят і Щасливого Нового Року Рідні, Приятелям і Знайомим бажають — **Уляна і Гринь Терлецькі.**

Рідні, Своякам та Знайомим в краю та на еміграції Веселих Свят та Щасливого Нового Року бажає — **інж. Петро Зелений з мамою.**

Ганна і Дмитро Тихі, Львів, желають Рідні, Своякам, Приятелям, Товаришам і Знайомим Щасливих Свят і Нового Року.

З нагоди Свят Рождества і Нового Року складає щирі побажання всякого блага Кревним, Своякам, Товаришам і Приятелям — **о. Панасевич Дмитро,** парох в Устріках дол.

Рідні, Приятелям і Знайомим радісних Свят і кращого Нового Року бажають — **Евгенія, Зенуся і Омелян Матли.**

Моїй Рідні, Товаришкам, Знайомим і Другам-Емігрантам зза Збруча пересилаю щирі бажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року — **Круківна Ліза.**

Дорогій Семі, сердешним Друзям і щирим Знайомим по цей і по той бік кордонів бажають „Веселих Свят" і щасливого „Нового Року" — **Іван і Михайлина** з донечкою Орисею Христею Мотреею **Ставничі** з Павелча біля Станиславова.

Найкращих Свят з нагоди Різдва Христового та доброго Нового Року бажає своїй Високоповажаній Клієнтелі і Приятелям **Юліян Глущевський.**

Валерія і Д-р Павло Кривуцькі складають своїм Друзям і Знайомим найкращі побажання Веселих Свят і всього доброго в Новому Році.

З Різдвом Христовим і Новим Роком — Рідні і Приятелям добра і щастя! — **Галя і Роман Купчинські.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року Рідні, Приятелям і Знайомим бажають — **Іванна і Василь Левицькі.**

Христос Раждається! Щирі бажання Веселих Свят своїм Рідним і Знайомим пересилають — **Анна, Осип і Лясьо Боднаровичі.**

Приятелям та знайомим із Рождеством і Новим Роком бажає — **Михайло Островерха.**

Роман, Ольга й Орися Сливки бажають з нагоди Різдва й Нового Року своїй Рідні, Приятелям і Знайомим всього найкращого!

Приятелям, Рідні, Знайомим у Львові, Варшаві, краю й за кордонами: Веселих Свят! — **Роман Гучванович-Которович.**

Приятелям та Знайомим щиросердечні побажання з нагоди Христового Різдва та Нового Року — **Евген Ткачук.**

Вуйкам з Рідною, Стрийкові, Приятелям і Знайомим бажає Веселих Свят і Щасливого Нового Року — **м-р М. Хомяк.**

Дорогій Рідні, Приятелям і Знайомим Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажають — **Д-р Дмитро, Міра і Леся Блавацькі.**

Веселих і Щасливих Свят Рідні, Приятелям і Знайомим бажають — **Орися і Богдан Дрималики.**

Дорогій Рідні, Другам та Всім Знайомим шлемо цією дорогою побажання Веселих Свят та Щасливого Нового Року — **Степан і Софія Щуровські**, Бельско.

З Христовим Різдвом і Новим Роком всім Своякам і Знайомим щирі побажання всього кращого пересилає — **о. Маріян Цурковський з родиною**, Стрий — Лани.

Рідні, Приятелям і Знайомим передають сердечні побажання Святочні і Новорічні — **Ярослава, Теофіль і Богдан Горницькі**, Торунь.

Юлія і о. Андрій Пшепюрські зі Старявн з нагоди Свят Р. Х. і Нового Року бажають Рідні і Знайомим всього найкращого.

Веселих Свят і щасливого Нового Року бажає Своякам і Знайомим — **Д-р І. Сохацький з родиною**, Калуш.

Мгр. Роман Савчак пересилає Родині, Друзям та знайомим привіт з Варшави та найсердечніші побажання з Різдвом Христовим.

Щирі побажання „Веселих Свят" і „Нового Року" пересилають Рідні, Приятелям і Знайомим — **Олена і Д-р Володимир Безпальки з Золочева.**

Нашим Рідним і Знайомим пересилаємо щирі побажання Веселих Свят — **Ярослава і Мирон Лушпинські**, Снятин.

Нуся і Роман Бриковичі в Копичинцях пересилають Святочні і Новорічні бажання Рідні, Приятелям, Товаришам-кооператорам та всім Знайомим.

З Христовим Різдвом найщиріші побажання численних і великих Божих ласк Рідні і Знайомим передає — **о. Іван Федевич**, Турка н. Ст.

Рідні, і Знайомим щирі бажання „Веселих Свят" пересилають з Борислава — **Е. і П. Лопати.**

Своякам і Приятелям желають Веселих Свят і Щасливого Нового Року — **інж. Евген і Марія Гузарі** — Лісковец — Чехословаччина.

Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає Рідні, Кревним і Знайомим — **Д-р Евген Вертипорох з рідньою** — Варшава.

УСІМ ФІЛІЯМ, ЧИТАЛЬНЯМ, ВИДІЛАМ, ОСВІТНИМ ІНСТРУКТОРАМ, ЧЛЕНАМ, ДОБРОДІЯМ ТА ПРИХИЛЬНИКАМ ВЕСЕЛИХ СВЯТ ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ — БАЖАЄ

МАТІРНА „П Р О С В І Т А" У ЛЬВОВІ.

Веселих Свят бажають ПП. Грабовенським, Шипайлам, Старосольським і всім Знайомим. — **Богдан і Люда Грабовенські з Тарнова.**

Всім Рідним, Приятелям і Знайомим бажаю Веселих Свят і Щасливого Нового Року — **Інж. Степан Кульчицький**, Катовиці.

Найдорожшому Богданові, усій Рідні, Дорогим Парохіянам, Приятелям, Знайомим „Веселих Свят і Щасливого Року" — **о. Іван Ліщинський**, Борислав.

Найдорожшому Вуйкові Богданові, усій Рідні, Приятелям, Знайомим „Веселих Свят і Щасливого Року" — **Д-р Михайло Наталка Яремчишин, Дрогобич.**

Щиро витаємо Рідню, Знайомих у краю і за кордоном, з Різдвом Христовим і Новим Роком. — **Стецьки** — Ременів.

Н. і В. Микитчуки — Коломия бажають Рідні, Приятелям і Знайомим Веселих Свят та щасливого Нового Року.

Усім Своякам, Рідні, Приятелям та знайомим пересилають Святочні бажання — **Д-р Микола, Марія і Юрій Рибаки** — Перемишль.

З нагоди Христового Різдва і з Новим Роком бажають Рідні, Приятелям, перщим матуристкам (вісімнацятці з 1927. р.) дівочої гімназії Р. Ш. в Станиславові та членам Р. Ш. ім. А. Яковича усього найкращого — **Марта і Никифор Данеші.**

Рідні та всім Друзям щирі святочні побажання засилають: — **Д-р Ярослав і Неоніля Селезінки**, Радехів.

Родині, Товаришам праці і Знайомим бажаю Веселих Свят і щасливого Нового Року — **Ольга Бачинська зі Стрия.**

Святочні і Новорічні бажання Своякам, Приятелям, Знайомим пересилають — **Олександра, Д-р Юлій, Мгр. Іванна Олесницькі**, Станиславів.

Іван Коцур, Варшава пересилає Дорогій Рідні, Товаришам і Знайомим щирі бажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року.

З НАГОДИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО І НОВОГО РОКУ БАЖАЄМО ВСІМ НАШИМ ВП. ЧЛЕНАМ, ВІДБОРЦЯМ І ПРИХИЛЬНИКАМ ВЕСЕЛИХ СВЯТ І ЩАСЛИВОГО Н О В О Г О Р О К У.

ДИРЕКЦІЯ „НАРОДНЬОЇ ТОРГОВЛІ".

Бажаємо Рідні, Друзям і Знайомим Веселих і Щасливих Свят — **Щуровські з Стиняви, Винник і Львова.**

Вседорогій Рідні та Прихильникам бажають Веселих Свят — **Дарія і Петро Зубрицькі** — в доня Ірка понадто Своїй Вп. Старшині та Товаришкам.

Веселих Свят і щасливого Нового Року бажають Дорогій Рідні, Приятелям, Знайомим — **Софія-Клим Шанковські з Ланцута.**

Всім Рідним, Друзям, Товаришам праці, та Знайомим, щирі Різдвяні і Новорічні побажання складає — **Богдан Онуферко**, Скалат.

Найсердечніші святочні побажання всего найліпшого пересилають Рідні, Своякам, Приятелям і Знайомим — **Олена і Болеслав Шуляковичі.**

Всім Високоповажаним Знайомим щирі побажання Веселих Свят та успіхів у Новому Році пересилає — **Д-р Іван Кутинський**, Станиславів.

Своякам, Знайомим у день Рождества Христового, Нового Року щирі побажання складаємо „Христос раждаєсь" — **Ольга та Іван Одіжинські.**

Кревнякам, Приятелям, Товаришам і Знайомим бажаємо Веселих Свят і щасливого Нового Року — **Олександра і Петро Кузьми**, Янчин.

о. Гаврилишин Ілія і Софія, Стрий, шлють щирі побажання з Різдвом Христовим і Новим Роком Рідні і всім Знайомим.

Садовський Володимир, Сколе, складає щирі побажання Веселих Свят і Нового Року своїм Знайомим та Друзям праці.

Д-р Гарасимів Богдан і Слава, Болехів, пересилають бажання Веселих Свят усім Своякам, Приятелям і Знайомим.

Д-р О. Скорецька, лікар-дентист, Стрий, складає усім Своякам та Знайомим побажання Веселих Свят та щасливого Нового Року.

Дирекція, службовики та робітники Центросоюза у Львові бажають усім кооперативам та кооперативним працівникам Веселих Свят і щасливого Нового Року.

Д-рові Ст. Коржинському бажають діти Української Захоронки при вул. Руській ч. 3. Веселих і Щасливих Свят і запрошують дорогого вуйка до себе на солодку Щедро-Вечірню кутю.

Діти Укр. Захоронки Городецька 95. бажають свому добродієві Др. Я. Малисові „Веселих Свят".

Українські Політичні Емігранти, що є об'єднані в Львівському Відділу У. Ц. К. — сердечно вітають з Різдвяними Святами та Новим 1938 Роком всі Українські Установи й Організації, всіх рідних, і знайомих та товаришів по зброї, й праці на всіх землях суших.

Управа Музею Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові бажає всім Прихильникам, Співробітникам та Жертводавцям Музею Веселих Свят і щасливого Нового Року.

У к р а ї н с ь к о м у К у п е ц т в у т а П р о м и с л о в і розросту та кріпкости на рідній землі з Новим Роком бажають **службовики „Союзу Українських Купців".**

Усіх Вп. своїх членів, прихильників, співробітників і відборців календаря-альманах „Дніпро" і інших книжок, всі краєві українські установи й еміґрантські організації в Польщі і поза Польщею — здоровить із Різдвяними Святами й Новим Роком — **Товариство Допомоги Еміґрантам з України у Львові і Видавнича кооператива „Хортиця"** (Львів, Ринок, 10).

Високоповажаним Передплатникам — Атлясу України, Ґеографії, Дириґентського Порадника, Бібліотеки Практичного Знання — побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року пересилає — **В-во „Український Видавничий Інститут у Львові".**

П. Т. ДИРЕКЦІЇ „ЦЕНТРОСОЮЗУ" У ЛЬВОВІ
П. Т. Дирекціям Повітових Союзів Кооператив у Краю і всім іншим своїм відборцям — бажає

„ВЕСЕЛИХ СВЯТ"
та ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

„МОТОК"

Вирібня шпагатів і поворозничих виробів
ЛЬВІВ, ВУЗЬКА 3.

Братнім Корпораціям, Батькам і Активові, Прихильникам і Знайомим щирі святочні побажання — **Генеральна Старшина К! „Чорноморе".**

Всім ВП. Співробітникам видань Українського Видавничого Інституту: Атлясу України, Ґеографії, Сільсько-господарської Енциклопедії, Книги Здоровля, Дириґентського Порадника, Бібліотеки Практичного Знания — Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає — **В-во „Український Видавничий Інститут у Львові".**

Всім Хвальним Відборцям і Прихильникам Веселих Свят бажає —**фабрика свічок „КЕРОС".**

Своїм прихильникам усього добра з Різвом і Новим Роком бажає **„АРОЗА".**

Всім своїм клієнтам „Веселих Свят" бажає бюро реклями **„ФАМА".**

Усім своїм членам та симпатикам — Веселих Свят та Щасливого Нового Року бажає — **Товариство українських Агрономів.**

Управа Українського Мистецького Гуртка „СПОКІЙ" складає сердечні Новорічні побажання Членам Гуртка, Українським Мистецьким Орґанізаціям і Культурно-Освітним Установам.

Побажання Веселих Свят та Щасливого Нового Року Високоповажаним ПП.: Дудкам, інж. Федецьким, проф. Терщаківцям, радн. Лончинам, доктор. Приймовій, Бородієвичам, Гриневецьким, Пашківським, Савицьким, всіх у Львові, а Ганасові в Зборові, о. Курчабам, проф. Сологубові, п. Ол. Зельській в Побужанах, Старосельським і Чучмановi Миколі в Буську, Радощицьким в Ясениці сільній, Сенютам в Черкасах, Шматерам в Зелемянці — **К. і М. Хамули у Глинянах.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажають усім своїм Клієнтам, Приятелям і Знайомим — **брати Чучмани** (Унія).

Високоповажаним Клієнтам і Знайомим з нагоди Різдва Христового святочні побажання складає — **Андрій Дуфанець.**

Своїм Високоповажаним Клієнтам Веселих Свят бажає кравецька робітня **В. Хомин, Львів, Домініканська 11.**, тел .283-95.

Веселих Свят, Щасливого Нового Року бажає своїм Клієнтам **Механічна Пральня „АТА", Львів, Зелена 31.**

Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає своїм Клієнтам — **фірма О. Беряк, Львів, Руська 18.**

ЕКО

Фабрика Батерій у Львові, Потоцького 58 а.

пересилає з нагоди Різдва Христового і Нового Року найкращі побажання

усім П. Т. Відборцям і Прихильникам.

Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає своїм Гостям **Ресторан „Кляра".**

Своїм П. Т. Клієнтам бажає Веселих Свят — **шклярська робітня В. Стельмаха, Коперника 22.**

Всім Клієнтам, Знайомим, Родині святочні та новорічні бажання шле — **Володимир Качмарський**, робітня взуття, Львів, Сапіги 57.

З Різдвом Христовим і Новим Роком Всім Високодостойним Клієнтам складаємо щирі побажання—**фірма Ів. Борис, Перемишль**, Ринок 2.

З нагоди Різдва Христового і Нового Року **ресторан М. Кузншина Перемишль**, пл. на Брамі Всім Високодостойним гостям бажає всього найкращого.

Вирібня цукорків і солодощів „Русалка", М. Заразки — Перемишль, Барська 3. — з Різдвом Христовим складає своїм Достойним Відборцям щирі побажання.

Веселих Свят і Щасливого Нового Року бажає своїм Гостям Закопанський Ресторан — **Ґустав Бутца — Перемишль, Костюшка 1.**

Фірма К. Ярошевич, Перемишль, Дворського 5, складає з нагоди Різдва Христового всім своїм Високоповажаним Гостям-Клієнтам щирі побажання.

Усім ВП. Відборцям щирі побажання Веселих Свят складає — **„Ґалянтерія" С. Дучинської, Перемишль, Казимирівська 26.**

Усім ВП. Відборцям щирі бажання Веселих Свят складає — **Іван Дучинський**, Конц. Заведення Електротехнічно-Інсталяційне — **Перемишль Асника 2. Тел. 16-36.**

Дім Модних Товарів Ґ. і М. Тгалер, Тернопіль, Собіського 20. бажає своїм Відборцям Веселих Свят.

З нагоди Різдва пересилає своїм Гостям, Рідні і Знайомим найкращі побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року та рівночасно поручається дальшій ласкавій памяті — Олександер Савуляк, ресторатор у Тернополі, Руська ч. 6.

Микитка Юліян і Слава, Стрий, передають своїй Рідні і Знайомим щирі побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року.

Своїм Членам-Покупцям Веселих Свят бажає — **Торговельна Спілка в Калуші.**

Щирі побажання з нагоди Христового Різдва і Нового Року пересилає своїм П. Т. Гостям — **Фризієрське Заведення Чабана Евстахія**, Стрий, Львівська ч. 98.

Евген Будзиновський „Нова Галянтерія", Станиславів, Ратуш, бажає своїм Відборцям Веселих і Щасливих Свят.

Борис Цьвіп, Галянтерійна торговля, Стрий, Ринок — бажає своїм ВШ. Покупцям Веселих Свят і Нового Року.

Кравчук Володимир, першорядна робітня всілякого роду взуття, Стрий, Львівська — бажає своїм ВП. Клієнтам і Знайомим Веселих Свят.

Виділ Тов-а „Міщанська Бесіда" у Стрию складає ВШан. Членам Тов-а щиро-дружні побажання Веселих Свят і Нового Року.

Члени Тов-а „Міщанська Бесіда" в Стрию виявляючи вдячність свому ВШан. Голові п. Осипові Красінському за його щиру відданість для добра й повернення слави нашого Товариства складає йому і його Дружині щирі побажання Веселих Свят і Нового Року.

Хвальним Дирекціям Народньої Торговлі, Центросоюзу, Повітових Союзів, Кооператив і їх співробітникам та всім відборцям з Різдвом Христовим і Новим Роком бажає Веселих Свят — Фірма

ЛЕВИЦЬКА і С-ка
у Львові.

Сенів Михайло, укр. римарська робітня, Стрий, Кілінського — бажає своїм ВП. Покупцям Веселих Свят і Нового Року.

Диба Степан, **Фризієрське Заведення**, Стрий, 3-го Мая — бажає своїм Шан. Гостям Веселих Свят.

„Труд", коопер. кравецька робітня, Стрий, Смольки — бажає своїм Шан. Гостям Веселих Свят.

Барабаш Іван, кравецька робітня, Стрий, Морачевського — складає своїм ВП. Клієнтам щирі побажання Веселих Свят.

Струмеляк Іван, кравецька робітня, Стрий, Потоцького — складає щирі побажання Веселих Свят і Нового Року своїм ВП. Гостям.

Управа кіна „Апольо", Стрий, Нар. Дім, передає своїм ВШ. Гостям щирі побажання Веселих Свят

Держко Іван, укр. механічна пекарня, Стрий, Зелена — шле своїм ВШан. Відборцям побажання Веселих Свят.

Інж. Остап Микитка, електро-технічне заведення, Стрий, Колейова — бажає своїм Знайомим і Гостям Веселих Свят.

Лучка Евстахій, першорядна пекарня, Стрий, Церковна — бажає своїм Шан. Відборцям Веселих Свят і Нового Року.

Управа кіна „Елізон" Стрий, 3-го Мая, — складає своїм ВП. Гостям побажання Веселих Свят і Нового Року.

Двум Палип, гігієнічна пекарня, Стрий, Львівська — складає своїм ВП. Відборцям щирі побажання Веселих Свят.

Левицький Михайло, власник ресторану, **Стрий, Собіського** — з нагоди свят-Різдва бажає своїм ВП. Гостям і Знайомим Веселих Свят.

Купелеве Заведення Рота Йосифа в Стрию пересилає своїм Шан. Гостям побажання Веселих Свят і Нового Року.

В. Бізанц, власник ресторану в Нар. Домі, Стрий — складає своїм ВШ. Гостям побажання Веселих Свят.

„Асторія", ресторан і сніданкові кімнати, Стрий, 3-го Мая — шле своїм ВП. Гостям побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року.

—o—

Хвальним Надзірним Радам і Дирекціям Ревізійного Союза Українських Кооператив, Центросоюзу, Народньої Торговлі, їх Службовикам та всім кооперативним робітникам, всім своїм П. Т. Відборцям і прихильникам пересилає щирі побажання з Різдвом Христовим і новим Роком

Дирекція
КООПЕРАТИВИ „БУДУЧНІСТЬ"
в Тернополі.

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

Родиться Бог, родиться Правда й Добро для всіх нас!

До українських хат по містах і під сільську стріху злине враз із блиском Свят-вечірньої зірки радість і мир. Спалахне Свят-вечірня свічка, стане в куті дідух, а на столі кутя і під гомін коляди обновиться душа й відродиться вся рідня в мирі-згоді на нові труди-змагання до нового кращого життя.

І не зявиться в цей Радісний Свят-Вечір на нашому столі наш ворог, сатана-алькоголь, що стільки нам лиха накоїв: батька від матері і дітей відлучив, рідних братів порізнив, прадідну землю відібрав і за море вигнав на чужину, тільки недуг-нещасть наніс, калік, недоумків, божевільних натворив, до лічниць і тюрем силу-силенну братів наших, під прокльони матерей-жінок та плач дітей голих-босих і брязкіт кайдан, запроторив, — майно знищив, потрібних Українській Нації життєздатних членів знівечив, на той світ перевів...

І не затроїть нас і наших дітей у це Рокове Свято дим муринського зілля-тютюну по наших хатах!

Всі святкуймо без алькоголю!

На місце поганої, панщизняної звички введемо нову українську здорову традицію Свят без алькоголю, створимо новий здоровий народній побут во імя добра й росту Української Нації!

Веселих і щасливих свят!

ГОЛОВНА РАДА УКРАЇНСЬКОГО ПРОТИАЛЬКОГОЛЬНОГО Й ПРОТИНІКОТИННОГО ТОВАРИСТВА „ВІДРОДЖЕННЯ":

М-р Микола Ценко. **Ярослав Дзиндра.**

ПОБАЖАННЯМ ВСЬОГО НАЙКРАЩОГО СКЛАДАЄ З РІЗДВОМ І НОВИМ РОКОМ СВОЇМ КЛІЄНТАМ І ПРИХИЛЬНИКАМ

КІР
КООПЕРАТИВА ІНЖИНІРСЬКИХ РОБІТ
ЛЬВІВ — СТАНИСЛАВІВ.

ВЕСЕЛЕ.

Забудько.

Павло ходив за ріжними закупами. Колиж вернувся домів, запримітив, що забув десь свою парасолю. Тоді він вертається і в кожній крамниці питається про свою парасолю. У пятьох крамницях купці знизали лиш плечима. А у шестій подав купець Павлові забуту парасолю.

Тоді Павло каже:

— Ви одинокий чесний чоловік. Тамті всі брехали як із нот.

Боксер у лічниці.

Асистент приходить схвильований до начального лікаря:

— Пане професоре, пацієнта боксера К. не можу ніяким чином занаркотизувати.

— Ну, то рахуйте при тім! — порадив професор.

— І це теж не помагає, пане професоре, бо коли лиш дійду до „девять", він скаче на операційнім столі на рівні ноги.

Гра на льотерії.

— Добре, я можу куплю цей льос, а коли тягнення?

— При кінці місяця.

Спорт.

КОМУНІКАТ КЛК.

В неділю 9. січня п. р. відбудуться традиційні лещеві змагання з Ільви у Славську. Зголошення в 10. год. у неділю в домівці КЛК. у Славську.

Рада КЛК

СПОРТОВІ НОВИНКИ.

Гаківкарі України боронитимуть своєї А-кляси. 5. п. м. починається у Львові кваліфікаційний турнір за вхід до А-кляси. Візьмуть у ньому участь такі дружини-мистці поодинокових груп Б-кляси: Покуцє (Коломия), Юнак (Дрогобич), Чувай (Перемишль) і Стрілец (Львів). Метчі відбуватимуться в четвер 6. п. м. в год 10. і 11. передполуднем та вечором у год. 19 і 20. В пятницю 7. п. м. відбудуться два метчі вечором в год. 19. і 20. В суботу в год. 19. відбудеться метч Україна — мистець Б-кляси. Всі ці гаківкові метчі відбудуться на ледовищі Погоні при вул. Шимоновичів.

Львів — Познань. Боксерські міжмістові змагання відбудуться в суботу й неділю 9. п. м. у Спортовій Галі при вул. Яблоновських. Початок метчу в суботу в год. 7.30 веч., в неділю в год. 7. веч.

Футбол в Італії. ФЦ. Люкка — Джевова 0:4, ФЦ. Горіно — Аталянта 2:1, ФЦ. Ліворно — ФЦ. Трієстіна 0:1, Фіорентіна — Ляціо 1:1, Самп'єрдарена — Ювентус 1:3, ФЦ. Мілано — ФЦ. Больонія 0:0, ФЦ. Барі — ФЦ. Наполі 3:1, Амброзіяна — АС Рома 1:1.

Берлін виграв із Данцігом. В Берліні відбувся футбольний метч між репрезентаціями Берліна й Данцігу. Виграв високо Берлін 5:0.

Жіночий футбол в Югославії. Югославія завела в себе жіночий футбол. Спершу повстала жіноча дружина копаного мяча в Барові. Відтак клюб Гаск у Загребі заложив теж жіночу секцію, яка вже по першім тижні свого існування згуртувала 50 чинних футболісток, які вже невтомно пильно тренують до першого метчу з барівською жіночою дружиною.

Бадж дістав найвищу спортову нагороду Америки. Найвищу спортову нагороду Злучених Держав, т. зв. нагороду Сул'вана признали на цей рік Дональдові Баджові, який в голосуванні дістав 298 пунктів.

На олімпійській маратонській трасі в Токіо відбуваються вже змагання. На цій трасі відбувся вже перший тренінговий біг перед Олімпіядою 1940 р., який несподівано виграв молодий японець Сузукі з добрім часі 2.35.08, перемагаючи на 12 хвилин переможця берлінської Олімпіяди Кітей Сона.

Нові книжки й журнали.

Marian Falski: ŚRODOWISKO SPOŁECZNE MŁODZIEŻY, A JEJ WYKSZTAŁCENIE. Warszawa 1937. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Стор. 100. ф. 4°.

Театри.

Великий Театр:

Четвер 6. І. год. 3.30 попол. „Сісі". год. 7.30 веч. „Сісі".
Пятниця 7. І. год. 7.30 веч. „Сісі".

Театр Ріжнородностей:

Четвер 6. І. год. 3.30 попол. „В перфумерії"; год. 7.30 веч. „В перфумерії".
Пятниця 7. І. год. 7.30 „В перфумерії".

Український Театр Б. Сарамаги — Саля жид. театру, Ягайлонська 11.

7. І. год. 8 веч. „Вікторія та її гузар", оперета на 3 дії П. Абрагама.
8. І. год. 3. попол. „Еспанська муха", комедія на 3 дії Мілєра.
8. І. год. 8. веч. „Графиня Маріца" оперета на 3 дії Кальмана.
9. І. год. 3. попол. „Вікторія та її гузар" оп. на 3 дії Абрагама.
9. І. год. 8. веч. „Осінні маневри" оперета на 3 дії Кальмана.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича.

РАВА РУСЬКА:
7. І. Шаріка.
8. І. Орлеан.
9. І. Ніч під Івана Купала.
10. І. Під куратолею.
11. І. Процес Мері Деген.
12. І. Шалапут.
13. І. Довбуш.
З Рави іде театр до Любачева.

ПОБАЖАННЯ ВЕСЕЛИХ СВЯТ ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ
своїм Шановним Відборцям складає

ФАБРИКА КИЛИМІВ
М. ХАМУЛИ
в Глинянах

ч. 5

Український Народній Театр ім. М. Садовського.
СХІДНИЦЯ:
7. І. Жайворонок.
8. І. Маруся Богуславка.
9. І. Ніч під Івана Купала.
10. І. Мазепа.

КІНА.

АПОЛЬО: „Невдачник“.
АТЛЯНТИК: „Королева Вікторія“.
ВАНДА: „Очі чорні“, „Шукайте дитини“.
ҐРАЖИНА: „Іх сто, вона одна“.
ЕВРОПА: „Костюшко під Рацлавицями“.
КАСИНО: „Графиня Владімов“ з Марлєною Дітріх.
КОПЕРНИК: „Князь і пропащ“.
МАРУСЕНЬКА: „Дибук“.
МЕТРО: „Матура“.
МІРАЖ: „Сціпіон Африканський“.
МУЗА: „Благословенна земля“ (Ел. Райнер, Павло Муні).
ПАКС: „Один поверх вище“.
ПАЛЯС: „Прем'єра“ із Зарою Леандер.
РАП: „Чар богеми“ з Ів. Кепурою та Мартою Еґерт.
РІЯЛЬТО: „Танок залюблених“.
СВІТ: „Збунтована“, „Ор'бна торпеда“.
СТИЛЕВЕ: „Нестерпна дівчина“ та ревія „Новорічний коктейл“.
ТОН: „Капітан Тейльор“.
УТІХА: „Пропавший острів“ і ревія.
ХИМЕРА: „Дівчата з Новолипок“.

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська 5).
„Світова вистава, II. частина“ і Париж.

ФОТОПЛЯСТІКОН „Світовід“ (Пасаж Гавсмана ч. 7):
II. частина „Вистава в Парижі“.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Четвер, 6. січня 1938.

БЕРЛІН 17.00 Давні пісні, 20.00, 21.00 Вечір танку; БРНО 15.00 „Травіята“ оп. Верді; БУДАПЕШТ 19.00 Мадярські пісні з супр. циг. орх., 20.25 Спів. рецітаць, 21.05 Вечір Бетовенових сонат; ВІДЕНЬ 11.45, 12.00 Симф. концерт, 18.00 „Серпан із Нусдорфу“ муз. авд. Айслера, 21.30 Скр. рецітаць Вацли Пшгоди; ДАВТШЛЯНДЗЕНДЕР 15.15 Камер. музика, 18.00 Форт., 20.00, 21.00 „Студентський принц“ оп. Міллєра; КОШИЦІ 14.05 Д-р І. Паньковеч: Старинні коляди на Закарпатті, 17.35 Різдвяні коляди співає хор гр.-кат. богословів в Ужгороді, 18.00 Дзвони з ужгородської катедри, 6е. Стойка: Різдвяний привіт; спів гр.-кат. богословів; ЛЯЙПЦИҐ 19.55, 20.20, 21.00 „Італійка в Альжирі“ оп. Россіні; МІЛЯНО 21.00, 22.00 „Маземарельо“ муз. ком. Леоні; ПРАГА 20.05, 21.00 Симф. концерт; РАДІО ПАРІ 21.30, 22.00, 23.00, 24.00 Опера; РИМ 19.20 Розв. музика, 21.00 22.00 23.00 „Дон Паскале“ оп. Доніцеті.

Пятниця, 7. січня 1938.

БЕРЛІН 17.00 Соната ф.-дур Бетовена, 17.25 Давні й нові танц. пісеньки, 21.00 Військ. орх.; БІЛГОРОД 20.30, 21.00 Народних мельодій, 22.20 Танц. муз.; БУДАПЕШТ 13.30 Циг. музика, 17.10 Орх. концерт; БУДАПЕШТ II. 18.20 „Валькірія“ оп. Вагнера; БУДАПЕШТ 19.25, 20.00, 21.00, 22.00 Дальші дії „Валькірії“; ВІДЕНЬ 11.25 Сопран. форт., 15.35 Лєгкі пісні, М. Цубер сопр., 17.00 Для дітей, 19.25 Відень у пісні; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 18.00 Духі інстр., 20.10 Військ. марші; КОШИЦІ 9.00 Греко-кат. богослуження в Ужгороді, делєбр. еп. Стойка, співає хор богословів; МІЛЯНО 16.00 18.00 Форт., 21.00 22.00 Симф. концерт; ПРАГА 16.35 Концерт квартету, 20.30 21.00 Рос. оп. мельодії; РАДІО ПАРІ 18.00 Камер. музика, 21.15 Рос. коляди, 21.30, 22.00, 23.00 „Дім пальмов“ драма 16. віку; РИМ 21.00 22.00 „Ія борене зі Корнуелю“ оп. Фтеіні; СОФІЯ 18.00 Нар. пісні, 19.30 Пісенька.

Субота, 8. січня 1938.

БЕРЛІН 14.15, 15.00 18.00 Розв. музика, 20.00 Вес. програма; БУДАПЕШТ 12.05 Сим., 17.30 Цит. музика; ВІДЕНЬ 10.10 Військ. орх., 20.25 21.00 Весела подорож в рідних співах, 21.45 В'ол.; КОШИЦІ 18.00 Кор. дальше, 18.00 в Кольчиці співає хор; МІЛЯНО 17.15 Форт., 20.30 Розв. музика, 21.00 22.00 23.00 24.00 „І паладіє з Евбої“ оп. Зандонаї; ПРАГА 19.30 Військ. орх., 22.30 Танц. музика; РАДІО ПАРІ 18.45 Спів, 21.30 22.00 „Сон л'тньої ночі“ Шекспіра (II. і III. дія); РИМ 17.15 Танц. музика, 19.30 20.30 Розв. музика, 21.00 22.00 Комедія, 22.15 Віол.; СОФІЯ 18.10 Спів, 19.10 Скрипка, 21.00 Рос. романси.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 6. січня 1938.

8.00 Сиґнал часу; 8.15 Концерт військової орх.; коло год. 10.30 після богослуження музика з пл.; 11.00 Коляди; 11.30 Репортаж із життя; 12.03 Орх., форт.; **13.00 Спогади про Вол. Оркана виг. д-р Михайло Рудницький;** 13.15 Орх. музика; 14.45 Для села: Піонїри плекання. Музика з пл., Колядковий чорт у тарапатах; 15.45 Для дітей: „Вертеп“ М. Коноплицької, з муз.; 16.15 Солісти: форт., спів; 17.10 Про книжку проф. Конопчинського: „Істор'я новочасної Польщі“; 17.15 Нар. капеля; 18.00 Про шк. театр; 18.10 Біляно льв. спорту за м. р.; 18.20 Респіті: „Римські пінії“ пл.; 18.40 Листи та програми; 18.50, 19.45 Спорт. вістки, 18.55 Програма на завтра; 19.00 Сусп. гутірка; 19.05 „Бавимося у мигдалового короля“; 20.00 „Танечниця Фанні Айслер“ оп. Ів. Штравса; 21.50 З мого варстату, літ. нарис К. Іжиковського; 22.05 Чайковський: Тріо а-моль оп. 50; 22.55 Ост. вістки; 23.00 Із спікерового альбуму.

Пятниця, 7. січня 1938.

6.15—8.00 Ранішня авдиція; **9.30 Богослуження з Волоської церкви у Львові;** 12.03 Полуднева авдиція; 13.45 Суспільна гутірка; 13.50 Легка музика з пл.; 14.30 Камерельна музика з пл.; 14.55 Біржа; 15.00 Спогади з повстання 1863 р.; 15.10 Музика з пл.; 15.20 Біжучі вістки з міста та провінції; 15.30 Господарські вістки; 15.45 Як пан бурмистр зачудував своїх громадян; 16.00 Гутірка з хорими; 16.15 Коляди, хор, форт.; 16.50 19.50 Актуальна гутірка; 17.00 Кооперативний фейл.; 17.15 Камеральні твори; 17.50 Огляд видань; 18.00 Світовий комунікат, Спортові вістки; 18.10 Туристичний інформатор; **18.15 Українські коляди у вик. муж. хору „Тон“ під дир. Е. Козака;** 18.35 Для села; 18.50 Спортові вістки; 18.55 Програма на завтра; 19.00 Фрагм. із драми „Тиберій“; 19.35 Розв. орхестра; 20.05 Симф. концерт; у перерві коло год. 21.00 Вечдениик, Актуальна гутірка; 22.50 Останні вістки; 23.00 Танкова музика з пл.

Субота, 8. січня 1938.

6.15—8.00 Ранішня авдиц'я; 12.03 Полуднева авдиція; 13.45 Концерт бажань; 15.20 Радіотехнічні актуалії; 15.30 Господарські вістки; 15.45 Театр Уяви для дітей: „Сова хижацького супа“; 16.15 Військова орх.; 16.50, 18.35, 19.50 Актуальна гут'рка; 18.50 Наша програма; 18.00, 18.50 Спортові вістки; 18.10 Банджо та фортепіян; 19.00 Гейнали для дітей. Гутірка про Г. Сенкевича; 20.00 Розв. концерт; 21.45 „Про того, що продав власний сон“ скеч; 22.00 Танц. музика; 22.50 Ост. вістки; 23.50 Танц. музика з пл.; у перерві в год. 23.10 „Пробоєвик сезону“ скеч В. Расота.

БІРЖА.

Львів 5. січня 1938

Гроші.

Купно-продажа: Бельґи бельг. 89·63, 89·26, Доляри американські 5,25·50, 5,24·50, Доляри канад. 5.25·50—5.24·00. Фльорени гол. 294·62—292·90, Франки фр. 18·05—17·75, Франки швайцарські 122·55—121·75, Фунти анґл. 26·49—26·33, Гульдени данц. 100·20—99·80, Корони ч. 17·70—17·00. Кор. дан. 118·19—117·35 Кор. норв. 133·08—132·10. Корони шв. 136·63—135·65, Ліри італ. 21·50—20·70, Марки фінлянд. 11·69—11·25, Марки нім. 112·00 — 109·00, Шилінги австр. 99·00—98·00, Тель Авів 26·20—25·95. Марки нім. срібні 122·00 — 118·00

Акції.

4 і пів проц. внутр. 64·00, 64·25, 3 інв 1 ем 79·50 серія не нот. 3 пох. інв. 2 ем 78·75., серія 91·00. 5 конверс. 66.75 прем дол. 48·00, 4 консол. 65.63

Папери.

Банк Польський 115·00 Цукор 36.00 Вугіль 30·50, 30·00. Ліпьпоп 62·00. Моджеїв 14·00, Островець 54·50, Стараховичі 35·00, 35·02, 34·75, Габербуш 40·00.
Тенденція вдержана

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“

Львів, 5 січня 1938 р.

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	3·05 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак.	3·10 зол.
молоко	18—19 сот.
яйця (копа)	6·00—6·10 зол.

ОПОВІСТКИ.

Порядок Богослужень в Успенській Церкві. Дня 6. січня в Навечеріє Рідвва Христового в год. 9. рано Царські Часи, опісля Літургія св. Василія Вел. Дня 7. січня: Рідвво Г. Н. Іс. Христа. В год. 4.30 рано Повечеріє велике з Всеночним. Читані Служби Божі год. 6, 7, 8, 8.45 і 12. Год. 9.30 Архієрейська співана Служба Божа. Проповідь виголосить Експ. Митрополит Кир Андрей. Год. 5. попол. Вечірня з проповідю і благальною п'снею. Дня 8. і 9. січня Собор Пр. Богородиці і св. Первомуч. Стефана. Служби Божі читані: 7, 8, 9, 12. В год. 6 рано і 10 Служби Божі співані. Год. 4. Вечірня. — Служба Божа в дні 7. січня буде трансмітована разом з проповідю Їх Ексц. Митрополита Кир Андрея через радіо.

В Адміністрації „Діла“ склалаю по шість золотих: **„Просвіті“, „Рідній Школі“, „Безробітним** для тов. „Сила“; **Академічній Студіюючій молоді,** до рук о. д-ра Гриньоха. **Ремісничій Молоді** до рук о. Бучацького. **Найбіднішим** Руська 3. **Українській Захоронці, Хорим** до рук Комітету опіки над хорими. **Сиротам** для тов. „Доля“. З ними всіми ділюся серпом і просфорою при Святій Вечері в ясну годину Рідвва Христового. — **о. Леонтій Куницький,** парох катедри св. Юра, опікун політ. вязнів.

Увага купці! Союз Українських Купців у Львові уладжує в днях 23. січня 1938 — 6. лютого 1938 р. III-ий Бранжевий Курс. Курс відбудеться при українській купецькій гімназії Тов. „Рідна Школа“ у Львові. По скінченні курсу учасники дістануть грамоти. — Зголошення приймає та дає всякі інформації Секретаріят СУК у Львові, при вул. Городецьких 1, II. п. Замісцевим за надісланням поштової марки висилаємо проспект цього Курсу. **Скількість місць обмежена.** Зголошення надсилати до 15. **січня 1938.**

Персонал Митрополичих дібр Перегінсько зложив для **Інвалідів** збірку 150.— зол. і взиває персонал митрополичих дібр в Крилосі і Якторові та сусід. персонал дібр Богородчани. На **Рідну Шк.** зложила Стефанія Підлісецька, Шопеняні зол. 3.—; Учениці I a кляси приват. жін. гімн. Укр. Інституту для д'вчат у Перемишлі зол. 5.— з нагоди роздачі свідоцтв. — В. Квасницький, Франція, зложив по 5 зол. на Р. Ш., Просвіту, Інвалідів, Ф. Д. А. М. і Безробітних.

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

УРЯДОВЕЦЬ у більшому місті західної Польщі, самітний, старший, шукає доброї куховарки, чесної, здорової і чистої, яка самостійно велаб йому домашнє господарство без помочі служниці. Оферти з докладним описом життя, референціями і умовами слати до „Діла“ під „50.265“. 81/28

АБСОЛЬВ. Школи Загран. Торговлі і т. п. перфект: німецьке і стенографія — прийме Школа — Торунь, Ст. Ринок 5. Платня від 100.— зол. м'с. пробна. 113

ВІЛЬНЕ добре місце для лікаря гр.-кат. або правосл. в любельськім воєвідстві, ок. 10.000 мешканців. Зголошення до Адміністрації під „Л'кар“. 112 1—1

МЕШКАННЯ

СВ. СОФІЇ 7 — чотирокімнатне, повно-комфортове мешкання негайно до винайму. Інформації дає сторож. 11/55

СОНЯШНА, фронтова, умебльована кімната до винайму, вул. Кадецька ч. 4, партер на ліво. 11 2—2

ШУКАЄМО СПІЛЬНИКА до добре рентовного промислово-торговельного підприємства. Капітал 5 тисяч. Бажана особиста співпраця. Зголошення п'д „Солідність до Адміністрації „Діла“. 2—2

ШУКАЮТЬ ПРАЦІ

АДВОКАТСЬКИЙ апл'кант з понад 2-річною доброю практикою шукає патрона. Зголошення до „Діла“: „Апл'кант з референціями“. 12 2—2

МАТРИМОНІЯЛЬНІ

З ПАННОЮ завяже листування учитель Milanówek, Bilet kolejowy 7745. 26

БРУНЕТКА, солідна, літ 26, познайомиться з мужчиною літ до 40. Адміністрація „Б. М.“ 111

ІНТЕЛІҐЕНТНА, пристійна, метка, лагідна, п'зна, заможна, років 30 — пізнає шляхотного душею товариша життя, відповідно матеріяльно забезпеченого. Листи до „Діла“ для „Віри“. 17

УЧИТЕЛЬ українець, років 26, на державній посаді, оженитьоя з панною, яка допоможе йому покінчити дволітній інститут малярський у Варшаві. Зголошення зі знимками просимо слати під адресою W. P. Rzeszów, ul. Zamojskiego 3

КУПНО - ПРОДАЖ

КОВДРИ, простирала з власної вирібні. КОЦИ вовняні і фляпелеві. Ціни найнижчі! ВАНК. ПЛ. МАРІЯСЬКА 6. Жадної філії не маємо. 2228 10-10

ВИБАГЛИВІ декорації кімнат, фіранки ручної роботи, накидки, матер'яли, по дуже низькій ціні поручає Вирібня Фрайліха, вул. Сикстуська 21. 2157 12-0

НОВА ҐАЛЯНТЕРІЯ Евген Будзиновський, **Станиславів,** ратуш, поручає на свята різного роду ґалянтерійні артикули. 2820 9—10

ПРОДАМ оказійно фортепіян першорядний і піяніно 7¹/, доброї марки на догідних умовинах. Робітня фортепіянів. Райковський, Львів, Фрідрихів 10. 1839 26-0

СОВҐИ, санки, окремі ціни для молоді — Рентшнер, Лєнбовв 37. 31 1.2

КАЛЄНДАРІ бльокові, тижневі, записникові, термінарі і книжкові календарі найдешевше в книгарні „Мін. Книгозбірні“. Баторія 6. 100 1—2

ЖАРІВКИ від 5—25 ват. 70 сотиків, зтестований соловник 5.— зол., шпоплутований тигель 6.— зол., кухонна лямпа 2.— зол. „Централя жарівок“, Ринок 21. 2313 4—5

Сирий біланс Пром-Банку, Львів

НА 31. ГРУДНЯ 1937 Р.

	Обороти за 1937		Сирий біланс на 31. XII. 1937 р.	
Каса	3502930.11	3478164.29	24765.82	
Банки	1177703.50	1166404.81	11298.69	
Цінні папер.	338.30	272.—	66.30	
Р-ки біжучі	3712832.40	3745383.18	134878.81	167429.59
Ремеси	667477.40	503312.46	164164.94	
Терміновий кредит	24084.68	14493.39	9591.29	
Позички векселеві	244091.52	113765.90	130325.62	
Хвил'вки	120505.60	109656.80	10848.80	
Акредитиви	36531.88	43130.13	13401.75	
Позич. дріб. ощадн.	8289.30	4446.80	3842.50	
Інші позички	11169.36	2827.21	8342.15	
Позички з фондів	6846.40	1307.25	5539.15	
Заскаржені справи	2374.30	1338.30	1036.—	
Дрібна ощадність	71342.20	131038.09		59695.89
Вклади	146590.49	305769.55		159179.06
Уділи	464.—	46627.05		46163.05
Запасні фонди	1400.30	11222.63		9822.33
Банкові кредити	84851.50	95641.26		10789.76
Рухомости	5825.89	1.50	5824.39	
Льокації	4845.—		4845.—	
Реесконт	246371.07	319483.92		73112.95
Резерва на умор...		19.74		19.74
Зав'дування	32649.50	16837.47	15812.03	
% %	6774.12	25607.05		18832.93
Кошти опору	2805.26	2216.08	589.18	
Непідняте дивіденда	374.01	500.23		126.22
P/p	10721.—	10721.—		
	10090169.49	10090169.49	545172.42	545172.42
Інкасо документи	42812.94	22758.09	20054.85	
Льоро інкасо	56877.32	76932.17		20054.85
	99690.26	99690.26	20054.85	20054.85

Присилайте передплату!

Направа жіночих торбинок

та продаж наймоднішої шкіряної галянтерії по найнижчих цінах тільки в робітні Римарсько-Ґалянтерійній

Н. БАРЕР, Львів Сикстуська 2, побіч фірми Саламандра.

Єдина українська косметика і галянтерія

„КОМЕТА“

ПЕТРО ВАСИЛИШИН

у ЧОРТКОВІ, МІЦКЕВИЧА 1.

поручає всі вироби з косметики і галянтерії. 39

Вілла

делікатне

мило

до лица

і для дітей

ШКІРИ І ШЕВСЬКЕ ПРИЛАДДЯ купуємо ВСІ і ВСЕ тільки у

„ШКІРЯНІМ БАЗАРІ“

ПЕТРО ЗЕЛЕНИЙ

ЗОЛОЧІВ, ЗЕЛ. РИНОК Ч. 4. 86

ЄДИНА УКРАЇНСЬКА ГУРТІВНЯ СПОЖИВЧИХ І КОЛЬОНІЯЛЬНИХ ТОВАРІВ

Інж. Ст. Мадай і С-ка

Перемишль, Ягайлонська 12. має на складі всі вироби рідного промислу. 29

„Dom Tekstylny“

ТЕРНОПІЛЬ, вул. ТРЕТЬОГО МАЯ 12

поручає всякого роду товари:

БЛАВАТНІ, ШОВКИ, ДЕКОРАТИВНІ.

Ціни дуже помірковані.

СУКНА БЕЛЬСЬКІ!

ВСІ КУПУЄМО У ВІДОМІЙ з дешевости великого вибору БЛАВАТНИХ ТОВАРІВ на ФУТРА — фірмі

Н. ЕРЕНПРАЯС І СКА

ЗОЛОЧІВ, РИНОК 32 87

Поручаємо нашим П. Т. Читачам такі книжки Уляни Кравченко: Поезії: Хризантеми — 2 зол., На новий шлях — 1 зол., В життї є шось — 2 зол., Для Неї — 1.50 зол., Шелести вам барвінку — 1 зол., Кар'єра — 1 зол., Прогулянки — 80 сот., В дорогу — 80 сот., Лебедині пісні — 80 сот. Оповідання: Голос серця — 80 сот. Нариси: Мої квіти — 1 зол. Картини: На визвольному шляху — 1 зол. Автобіографічне: Спогади учительки — 1.50 зол., Зависть автобіографії — 1.50 зол.

Замовлення слати, з долученням 30 сот. на порто, на адресу:

УЛЯНА КРАВЧЕНКО — ПЕРЕМИШЛЬ вул. Паркова 5.

НА КАРНАВАЛ фраки смокінґи та всяку іншу візитову гардеробу поручає з власних і доставлених матеріялів **В. Хомин** ЛЬВІВ, ДОМІНІКАНСЬКА Ч. 11. — Тел. 283-95 —

Гадей Дроздовський і С-ка

сп. з обм. відп.

ВАРШАВА-МОКОТІВ, РЕЙТАНА 16, ТЕЛ. 716-40.

Виключне представництво машин до складання

LINOTYPE фабрик: Mergenthaler Linotype Company, Brooklyn N. Y. і Mergenthaler Setzmaschinen Fabrik, Berlin

поручає лінотипи ріжних моделів найновішої конструкції.

Достава лінотипових матриц продукції американської і німецької. — Великий запас лінотипових частин до ріжних моделів постійно на складі.

На Свята СОЛОДОВА КАВА „ЛУНА“ З ЦИКОРІЄЮ

ЛУНА

ПОВИННА БУТИ НАПИТКОМ КОЖНОЇ СВІДОМОЇ РОДИНИ, БО ЦЕ ВИРІБ ОДИНОКОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАТИВНОЇ ФАБРИКИ

„СУСПІЛЬНИЙ ПРОМИСЛ“, ЛЬВІВ 24. ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА 188.

Книга про здвиг молодого покоління пореволюційної доби! Книга, що завдяки своїй мистецькій вартости і виховному змістові повинна бути в кожній українській бібліотеці!

УЛАСА САМЧУКА

„БАТЬКО І СИН“

Третя частина славної „ВОЛИНІ“. появиться на днях.

17 арк. друку вел. 8°. Двокольорова окладинка проф. Р. Лісовського з Праги. — Ціна 4.50 зол., з пересилкою 5 зол. — Гроші слати складанками ПКО. для Кооп. Банку „Дністер“, число конта 143961 з дописком: „Вкл. 18016 Волинь“. Гроші з ЧСР (30 кч.) та з інших країв (рівновартість 5.50 зол.) слати на адресу: Підкарп. Банк (Подкарпатска Банка) в Ужгороді (ч. конта 2978) для І. РОМАНА за ВОЛИНЬ III. Адреса для більших замовлень: ВАСИЛЬ РУДКО, Львів, — Сикстуська 43 а (Напередодні).

Папери. — Канцелярійне приладдя. — Вічні пера. — Автоматичні олівці. — Торговельні книги. — Реґістратори. — Прибори до рисування і малювання закуповуйте тільки в

„СОЮЗНОМУ БАЗАРІ“

ЛЬВІВ, вул. РУСЬКА ч. 20. Тел. 223-08.

Великий вибір! Конкуренційні ціни! П. К. О. Львів 500.929.

Веселих Свят

П. Т. ВІДБОРЦЯМ І ПРИЯТЕЛЯМ бажає

українська фабрика косметиків

МЕРІДА

Львів, Кампяна 15, тел. 254-98.

ВРАЗ ЗІ СВЯТОЧНИМИ ЧИ НОВОРІЧНИМИ БАЖАННЯМИ вручіть Своїй Рідні ЖИТТЄВУ ПОЛІСУ

Товариства взаємних обезпечень на життя

„КАРПАТІЯ“

Львів, Ринок ч. 38 ч. тел. 258-43.

є це буде найкращий доказ Вашої дбайливости за будучність дорогих Вам осіб. — Заключіть обовязково життєву обезпеку в 1938 році. Пишіть за інформаціями.

ІНВЕНТАР для ДРУКАРЕНЬ як: машини друкарські і для переплетні, черенки, реґали та інше друкарське приладдя поручає:

ҐРАФІКА

МАРКО ЗАЙДЕ

ЛЬВІВ, — СВ. МИХАЯЛА Ч. 6. — Телефон ч.: 219-03 і 220-43. —

Власна вирібня вальцевої маси і пневматична відливня вальців. Одинока у Східній Галичині фабрика друкарських фарб, чорних і колірових.

СВІТОВОЇ СЛАВИ

косметичні препарати

ELIZABETH ARDEN — LONDON

Виключна агентура

Мґр. Герман ПОЛЛЯК

ДРОҐЕРІЯ І АПТИЧНИЙ СКЛАД ТЕРНОПІЛЬ, ВУЛ. МІЦКЕВИЧА ч. 43.

ДРОҐЕРІЯ І АПТИЧНИЙ СКЛАД МҐР. ГЕРМАН ПОЛЛЯК з нагоди Свят Різдва Христового складає цією дорогою своїм П. Т. Відборцям бажання ВЕСЕЛИХ СВЯТ.

БЛЯХАРСЬКІ РОБОТИ, ПОКРИТТЯ ВЕЖ, ДАХІВ І КОНСЕРВАЦІЯ, ГАЛЯНТЕРІЙНІ РОБОТИ І ЦИНУВАННЯ МОЛОЧАРСЬКОГО НАЧИННЯ ФАБРИЧНИМ СПОСОБОМ виконує

Андрій Бартків

ЛЬВІВ, УЛ. ГЛИБОКА 12. ТЕЛ. 255-62.

ВСТУПИ ДО ФІРМИ БЛАВАТНОЇ

„ТЕКСТИЛЬ“

ВЛ. І. ГЕЛЛЕР

ТЕРНОПІЛЬ, ВУЛ. 3-ГО МАЯ 5.

а переконаєшся, що там ВЕЛИКИЙ ВИБІР І ДЕШЕВІ ЦІНИ!! — вовни, шовки, полотна, убрання, фіранки, ковдри тощо.

МАТЕРІЯЛИ ШОВКОВІ І ВОВНЯНІ на СУКНІ, БІЛЛЯ, ФІРАНКИ, ДИВАНИ. КИЛИМИ І ХІДНИКИ, ШЛЮБНІ ВИПРАВИ — поручає

Яків Рауер

ТЕРНОПІЛЬ, ВУЛ. 3-ГО МАЯ 4. 40

„СЕЛЯНСЬКА МАНУФАКТУРА“

ЧОРТКІВ — РИНОК 11 А.

„БІЛІ МАНУФАКТУРНІ ДНІ“ фабрик ШАЙБЛЕРА-ҐРОМАНА.

Велика знижка цін! Свій до свого! Даємо процент „Рідній Школі“.

БАЖАЄМО ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ та ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ВСІМ НАШИМ ПОКУПЦЯМ

„МАНУФАКТУРА“

Е. Ф. Борис і Ска

ПЕРЕМИШЛЬ. 337

ВПИСИ

на ТРИМІСЯЧНІ КУРСИ КРОЮ І ШИТТЯ — наука індивідуальна, новою системою — успіх з науки певний — „АННА“, ЛЬВІВ, ГАЛИЦЬКА 20.

103 1—3

САМО ПЕРЕ
ВЕСЬ БРУД ВЕРЕ

МИЛО ДО ПРАННЯ
ОКСАНА
ФАМОЗА ЛЬВІВ
Потоцького 58.

Чисто **ВОВНЯНІ** елегантні
і модні светери
вже від **8·— зол.**
можна купити в
„ҐАЛЯНТЕРІЇ“
С. ДУЧИНСЬКА
Перемишль, Казимирівська 26.

Український Банк Кооперативний у Тернополі
приймає щадностеві вклади. — дає ПОЗИЧКИ — рахунки біжучі і чекові — ІНКАСО.

Єдине українське похоронне заведення
„Харіс“
ЛЬВІВ, КОРНЯКТІВ 3 (в Народнім Домі)
тел. 214-64.
полагоджує найскорше, найкраще і дешево всякі урядові чинности, виконує ексгумації і перевозить в найдальші сторони з усіх цвинтарів, шпиталів і санаторій.
ОСТОРОГА ПЕРЕД ЧУЖИМИ АГЕНТАМИ.
В нещасті йдіть до ХАРІСУ, а відпадуть Вам усі клопоти.

ФОРТЕПІЯНИ, ПІЯНІНА
світової марки

Б. СОММЕРФЕЛЬД
Експорт: до Англії, (Steinway & Sons-Londyn) Америки, Франції, Голяндії, Палестини, Швеції, Цейльону і т. д.
виключне заступництво
С. Новацький
Львів, вул. Пілсудського ч. 17.

Купуйте тільки знаної доброти
ГОЛЮБСЬКІ ДЕЛІКАТЕСОВІ СИРКИ
ЕМЕНТАЛЬСЬКІ лагідні в смаку,
ТИЛЬЖИЦЬКІ пікантні в смаку,
КМИНКОВІ служать доброму травленню
САРДЕЛЕВІ побуджують апетит
з назвою „РОТР“, бо це товар поживний і дешевий. Встерігайтесь фальсифікатів. Домагайтеся всюди, замовляйте у фірмі „ROTR“, Golub, Pomorze.

Меблеві матеріяли, тапчани, матраци, тапети, дивани і т. п.
Проектування і виконання комплетного нутра домі у власних заведеннях тапіцерських і столярських
Т. Кисяк і сини
Львів, пл. Смольки 4
Тел. 24009 і 21985 1—17

Адольф Барт Львів, Галицька ч. 10, І. п.
тел. 226-91.
Магазин дамської конфекції
поручає найновіші моделі: **СУКНІ, ПЛАЩІ І КОСТЮМИ**
Приступні ціни

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ
приймає безперервно впис студентів та курсантів на:

1. ВИСОКОШКІЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНО-КООПЕРАТИВНИЙ ВІДДІЛ. 4 роки. Дає всебічну фахову освіту, необхідну для праці в кооперативних і громадських установах та приватних підприємствах.
2. ВИСОКА ШКОЛА ПОЛІТИЧНИХ НАУК. 3 роки. Підготовляє до громадської, політичної та журналістичної діяльности.
3. ВИСОКІ КУРСИ ГРОМАДСЬКОЇ АГРОНОМІЇ. 1 рік. Докладно навчають про форми і методи переведення громадсько-агрономічної праці серед українського населення.
4. ТЕХНІКУМ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТИ. 2 роки. Дає фахові знання з ріжних галузей промисловости, що працює на с.-г. сировині.
5. ВИЩІ КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА. Півтора року. Систематично ознайомлюють про минуле і сучасне України та українського народу, його культурні скарби і підстави матеріяльного добробуту.
6. КУРСИ БУХГАЛЬТЕРІЇ. 1 рік. Підготовляють книговодів для праці в установах і підприємствах.
7. КУРСИ МОВ: англійської, німецької та французької. Уможливлюють опанувати світові мови для користування чужоземною літературою і пресою.
8. КОРОТКОТЕРМІНОВІ КУРСИ: а) Пасічництво. б) Американське промислове пасічництво, в) Садівництво. г) Городництво, ґ) Консервація та перероблення садовини й городини, д) Оброблення шкіри, е) Миловарство. є) Радіотехніка, ж) Фотографія, з) Теорія музики.

Жадайте проспекти з програмами, правилами вступу і таксами оплат. Висилаються безплатно. На швидшу відповідь прикладайте поштову міжнародню марку. Можна замовляти також лише самі підручники. Цінники висилаються безплатно. Прохання надсилати на адресу: Ukrajinský Technicko-Hospodářský Instytut, Podebrady, Zámek, Tchecoslovaquie.

МЕТАЛІ ШИБИ ДЗЕРКАЛА
ЧИСТИТЬ ІДЕАЛЬНО
«СІДОЛЬ»
Не купуй підрібок
ТІЛЬКИ ПРАВДИВИЙ
«СІДОЛЬ»

Позір! Єдині українські шоферські курси **інж. Ярослава Білинського**
Проваджені українськими фаховими силами, поручаються всім, що хочуть здобути всесторонне знання з ділянці моторизації та запевнити собі певний прожиток. — **Інформації і вписи щодня.** —
Львів, вул. Сикстуська 43. — Телефон 271-55.

Для здоровля - щонайліпше!

Тому споживайте
найдобірнішої ґарантованої якости

Молоко Масло Мід
Сметану Сирки Сири

МАСЛОСОЮЗУ

На Свята гостіть гостей знаменитою шинкою
„ЦЕНТРОСОЮЗУ“
з власних крамниць при вулицях:

Ринок 2.
На Байках 8.
Личаківська 50.
Кентшинського 21.
Жовківська 175.
Зибликевича 25.
Замарстинівська 36.

ПЕРШОРЯДНЕ ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ
„CONCORDIA“
в ТЕРНОПОЛІ, при вулиці ТАРНОВСЬКОГО 8.
— тел. ч. 46. —
уладжує похорони по найнижчих цінах і на догідні сплати. — Власні каравани і багатий вибір домовин: дубових, соснових і металевих.

На ялинку

найкращі дарунки, перфуми і модерна біжутерія, по найнижчих цінах.
Для Читачів „Діла“ гарні памятки.
С. ФЕДЕР
ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 7.
Філії:
Коперника 15 а, - Галицька 16

РОБІТНЯ кашкетів ріжних фасонів і красок та всяких ШАПОК КРИМСЬКИХ І БАРАНКОВИХ по найдешевших цінах
М. БІНШТОК
КРАКІВСЬКА 15 (Народний Дім).
Для Кооп. і Союзів відповідний рабат.

Рік основ. 1904. Телефон 213-05.
ВИРІБ І ВЕЛИКИЙ СКЛАД
КОРСЕТІВ, ЧЕРЕВНИХ ПОЯСІВ І НАГРУДНИКІВ
по найновіших париських і брюссельських кроях.
Я. Шрайбер
ЛЬВІВ, ГЕТЬМАНСЬКА 8.
2340 Ціни фабричні. 6—1

Відомий ХРИСТІЯНСЬКИЙ РЕСТОРАН
Ґ. ВІТЕК Трибунальська 10.
ЛЬВІВ
(давнше Кольонський, побіч Нафтули) поручає: смачну кухню, добірні закуски, пиво окоцім. Ціни найнижчі. — Льокаль гарний, надається на весілля, бенкети, зібрання і пр. — П. Т. Гостям з провінції 10% опусту.
2309 9—15

НА СВЯТА
чистить, фарбує і пере
закордонною системою перша хем. і арт. фарбарня
ВІДЕНСЬКА ПРАЛЬНЯ
Львів, Пілсудського 10 тел. 270-58
Відбір і доставка безплатно. Провінціональні посилки полагоджує негайно. 5—10

БРИТВИ ҐАРАНТОВАНІ,
ножі, ножиці, поручає по найнижчих цінах фірма
Тадей Ґославський
2346 ЛЬВІВ, ул. ГАЛИЦЬКА 15.

Цукорня „Пчілка“
Львів, Ринок 27.
Поручає **святочні вироби** з найліпшого гатунку по знижені ціні

Революція іде
Г. ЖУРБИ
та інші новинки найдете на полицях КНИГАРНІ Н. Т. ШЕВЧЕНКА В ПЕРЕМИШЛІ, РИНОК 14.
Властитель В. ГОЦЬКИЙ

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“ З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів Ринок 10.